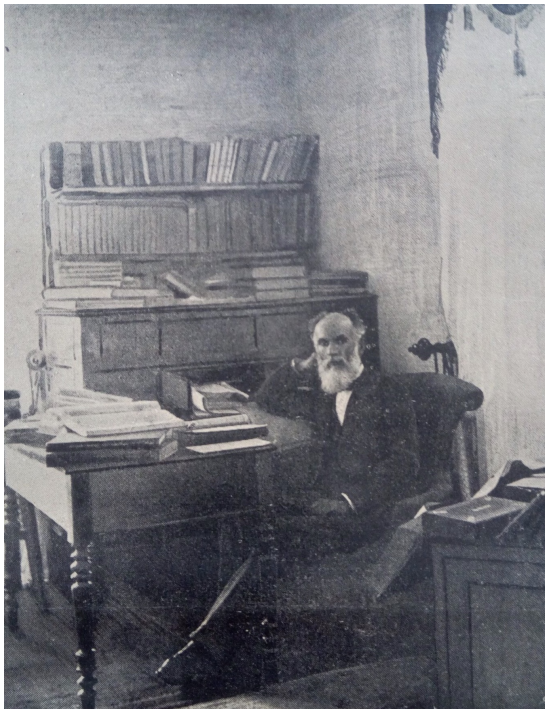
SAMI FRASHËRI

Αλβανία: Τι υπήρξε, τι είναι και τι θα γίνει;

Σκέψεις για τη σωτηρία της πατρίδας από τους κινδύνους που την περιβάλλουν



Μετάφραση στα ελληνικά που δημιουργήθηκε με τεχνητή νοημοσύνη (2026)

Πρώτη έκδοση του πρωτοτύπου: 1899

Ψηφιακή έκδοση: Valon Asani · valonasani.com · 2026

© 2026 Valon Asani, μόνο για πρωτότυπες συνεισφορές που μπορούν να προστατευθούν και των οποίων κατέχει τα δικαιώματα· πηγές και δικαιώματα στη σ. 4.

Περιεχόμενα

Τι υπήρξε η Αλβανία 5
Οι Πελασγοί 5
Οι Ιλλυριοί και οι Ηπειρώτες 9
Οι Αλβανοί υπό τους Ρωμαίους 11
Τα μικρά βασίλεια της Αλβανίας 14
Η Αλβανία την εποχή του Σκεντέρμπεη 16
Η Αλβανία υπό τους Τούρκους 18
Η εθνική ταυτότητα και η γλώσσα των Αλβανών 22
Οι Αλβανοί πάντοτε για τους άλλους και ποτέ για τον εαυτό τους 26
Τι είναι η Αλβανία 31
Τα σύνορα της Αλβανίας 31
Η γη της Αλβανίας 32
Οι κάτοικοι της Αλβανίας, οι Αλβανοί 34
Οι Αλβανοί έξω από την Αλβανία 38
Πώς είναι σήμερα οι Αλβανοί; 41
Η εθνική ταυτότητα των Αλβανών 44
Οι κίνδυνοι για την Αλβανία 46
Οι φίλοι των Αλβανών 51
Η γραφή της αλβανικής γλώσσας 55
Η φτώχεια των Αλβανών και η ακυβερνησία της Αλβανίας 59
Τι θα γίνει η Αλβανία; 62
Μπορεί η Αλβανία να παραμείνει όπως είναι; 62

Περιεχόμενα

Είναι ικανοί οι Αλβανοί να στηρίξουν και να υπερασπιστούν τον εαυτό τους; 65
Η σωτηρία ή ο αφανισμός της Αλβανίας βρίσκεται στα χέρια των Αλβανών 69
Η μπέσα και ο σύνδεσμος 71
Ο σκοπός των Αλβανών 74
Η μελλοντική κυβέρνηση 75
Η κεφαλή της κυβέρνησης της Αλβανίας 79
Η διοικητική διαίρεση της Αλβανίας 80
Το Συμβούλιο των Γερόντων 81
Το Γενικό Συμβούλιο 84
Οι υπουργοί 85
Ο στρατός 86
Η παιδεία 88
Τα δημόσια έργα 91
Οι θρησκευτικές υποθέσεις 94
Τα οικονομικά 96
Οι δήμοι 101
Σύνοψη 103
Εκδοτικές σημειώσεις 111
Πηγές και δικαιώματα εικόνων 112
Ευρετήριο αντιστοίχισης με την πηγή 114

Σχετικά με αυτή την έκδοση

Πλήρης μετάφραση της αλβανικής μεταγραφής του Fletoret: 36 ενότητες, 221 τμήματα κειμένου και πινάκων, με 42 γραμμές πινάκων. Οι ιστορικοί ισχυρισμοί εκφράζουν τον συγγραφέα και την εποχή του· η αναδημοσίευση δεν συνιστά αποδοχή τους.

Εκδότης, πηγή και δικαιώματα

Ψηφιακή έκδοση που δημοσιεύθηκε από τον Valon Asani · valonasani.com · 2026.

© 2026 Valon Asani, αποκλειστικά για τυχόν πρωτότυπες συνεισφορές αυτής της έκδοσης που μπορούν να προστατευθούν και των οποίων τα δικαιώματα ανήκουν στον Valon Asani.

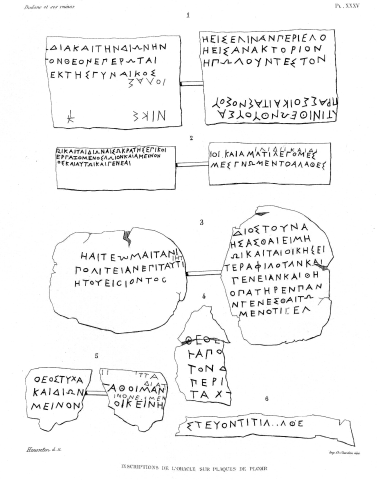
Πρωτότυπο έργο: Sami Frashëri, Shqipëria – ç’ka qënë, ç’është e ç’do të bëhetë? (1899). Πηγή κειμένου: Fletoret, https://fletoret.com/sami-frasheri/shqiperia/.

Η μετάφραση στα ελληνικά δημιουργήθηκε με τεχνητή νοημοσύνη το 2026. Δεν έχει ελεγχθεί από ειδικούς και ενδέχεται να περιέχει λάθη ή αποκλίσεις από την πηγή. Για επιστημονική χρήση, συμβουλευτείτε το κείμενο της πηγής.

Δεν διεκδικούνται αποκλειστικά δικαιώματα στο πρωτότυπο κείμενο του 1899, σε υλικό που έχει δημιουργηθεί εξ ολοκλήρου από τεχνητή νοημοσύνη ή σε εικόνες τρίτων. Οι υπάρχουσες αναφορές πηγών, άδειες και σημάνσεις δημόσιου τομέα παραμένουν αμετάβλητες. Οι πηγές και τα δικαιώματα των εικόνων αναφέρονται στις αντίστοιχες αναφορές προέλευσης.

Τι υπήρξε η Αλβανία

Οι Πελασγοί



P02 · Σχέδια επιγραφών από τη Δωδώνη, δημοσιευμένα στο Dodone et ses ruines του Κωνσταντίνου Καραπάνου (1878), πίνακας 35. Παρουσιάζουν υλικά τεκμήρια για τη μελέτη του ιερού που συνδέεται με τους Πελασγούς στις αρχαίες γραπτές παραδόσεις. Εικόνα που προστέθηκε στην παρούσα έκδοση.

Αλβανία ονομάζεται όλη εκείνη η χώρα όπου ζουν οι Αλβανοί. Οι Αλβανοί είναι ο αρχαιότερος από τους λαούς της Ευρώπης. Φαίνεται ότι αυτοί ήρθαν πρώτοι απ’ όλους από την κεντρική Ασία στην Ευρώπη και έφεραν εδώ τη γνώση της κατασκευής σπιτιών με τοίχους, καθώς και την τέχνη του οργώματος, της σποράς και του θερισμού· γιατί οι άνθρωποι που βρίσκονταν πριν από αυτούς στην Ευρώπη ήταν άγριοι και ζούσαν στα δάση και στις σπηλιές, τρεφόμενοι με άγριους καρπούς και κρέας από το κυνήγι. Γι’ αυτό οι παλιοί μας πρόγονοι ονομάστηκαν Arbënë, λέξη που εμείς οι Τόσκηδες, κατά τη συνήθειά μας να μετατρέπουμε το n σε r, την κάναμε Arbërë, όπως τη χρησιμοποιούμε και σήμερα. Δηλαδή αυτός ο τόσο αρχαίος λαός ονομαζόταν από τότε Arbënë ή Arbân, που σημαίνει εκείνους που καλλιεργούν τη γη, που θερίζουν και σπέρνουν. Οι Ρωμαίοι μετέτρεψαν αυτή τη λέξη σε Alban και

ονόμασαν τη χώρα τους Albania, όπως την ονομάζουν ακόμη οι Ευρωπαίοι. Οι μεταγενέστεροι Έλληνες μας είπαν Αρβανίτες, μετατρέποντας πάλι το l σε r· και από αυτή την ελληνική λέξη οι Τούρκοι έκαναν τη λέξη Αρναούτ, όπως μας ονομάζουν ακόμη. Εμείς όμως περιορίσαμε τη λέξη Arbërë σε έναν μόνο κλάδο του έθνους μας, που τον ονομάζουμε και Λιάπη· ολόκληρο το έθνος πήρε το όνομα Shqipëtar και η χώρα μας Shqipëri, λέξεις που σχηματίστηκαν από το shqipe, τον αετό, το ευλογημένο πουλί του Θεού που λάτρευαν οι αρχαίοι μας πρόγονοι και του οποίου την εικόνα είχαμε και στη σημαία μας. Αυτή η λέξη όμως φαίνεται πως δεν είναι πολύ παλιά ή πως δεν ήταν από την αρχή γενική, γιατί οι αδελφοί μας που ζουν έξω από την Αλβανία, στην Ιταλία, στην Ελλάδα και αλλού, δεν τη γνωρίζουν, αλλά ονομάζονται ακόμη Arbërë.

Τους αρχαιότερους προγόνους μας ο κόσμος τούς ονομάζει Πελασγούς, λέξη που έμεινε από τους μεταγενέστερους προγόνους μας, οι οποίοι ονόμαζαν τους δικούς τους προγόνους Plak ή Pleq, δηλαδή γέροντα ή γέροντες. Όπως κι αν είναι, αυτός ο τόσο αρχαίος και τόσο σημαντικός για την ιστορία λαός υπήρξε πολυάριθμος, ισχυρός και εξαπλωμένος σε όλη την ανατολική Ευρώπη. Ολόκληρη η Βαλκανική Χερσόνησος και ακόμη πέρα από τον Δούναβη, η Ουγγαρία, η Κροατία κτλ., καθώς και η Ελλάδα και όλες οι δυτικές περιοχές της Μικράς Ασίας, δηλαδή της Ανατολίας, ήταν χώρα των Πελασγών, των αρχαίων Αλβανών. Μερικοί από αυτούς τους Πελασγούς πέρασαν την Αδριατική και πήγαν στην Ιταλία· οι Ετρούσκοι, οι Λατίνοι και άλλοι λαοί της Ιταλίας κατάγονται από τους Πελασγούς. Αργότερα ήρθε ένας μικρός λαός που λεγόταν Έλληνες ή Γραικοί και εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα,

στα νησιά του Αιγαίου και στις γύρω ακτές, διώχνοντας από εκεί τους Πελασγούς ή αναμειγνυόμενος μαζί τους. Αλλά και αυτοί οι Έλληνες που ήρθαν σε εκείνα τα μέρη ήταν της ίδιας καταγωγής με τους Πελασγούς, όπως και οι Σλάβοι, οι Γερμανοί, οι Κέλτες ή Γαλάτες και άλλοι λαοί που ήρθαν από την Ασία, οι οποίοι ονομάζονται όλοι μαζί Άριοι, μια μεγάλη οικογένεια που περιλαμβάνει και τους Πέρσες, τους Ινδούς και άλλους λαούς της Ασίας. Οι Λατίνοι όμως είναι οι πιο κοντινοί απ' όλους σ' εμάς τους Αλβανούς· γι' αυτό και η γλώσσα μας μοιάζει πολύ με τα λατινικά και με τις γλώσσες που προήλθαν από αυτά, όπως τα ιταλικά, τα γαλλικά κτλ.

Οι Πελασγοί είχαν μια ωραία και ποιητική θρησκεία. Πίστευαν σε όλα τα φαινόμενα της φύσης και στα ουράνια σώματα· λάτρευαν τον ήλιο, τη σελήνη, τα μεγάλα άστρα, τον ουρανό, τα σύννεφα, τον άνεμο, τη θάλασσα και τα άλλα. Η αστραπή, η βροντή, ο κεραυνός και όλα τα φαινόμενα της φύσης ήταν ιερά στα μάτια τους. Τη φωτιά την τιμούσαν πολύ και σε ορισμένα μέρη δεν την έσβηναν ποτέ. Ούτε στη διακυβέρνηση ούτε στη θρησκεία ήθελαν ένα μόνο πρόσωπο να κάνει ό,τι θέλει, αλλά προτιμούσαν το συμβούλιο και τη συνέλευση των πολλών. Αυτή η θρησκεία, που οι Έλληνες και οι Λατίνοι τη διεύρυναν και τη στόλισαν ακόμη περισσότερο, παραμένει και σήμερα, στην Ευρώπη και σε όλο τον πολιτισμένο κόσμο, η θρησκεία των ποιητών, οι οποίοι βρίσκουν σ' αυτήν την ομορφιά και τη χάρη που χρειάζονται. Αυτή η θρησκεία, που ονομάζεται μυθολογία, είναι η θρησκεία των πρώτων μας προγόνων, των Πελασγών.

Οι Πελασγοί, ανάλογα με τα μέρη όπου κατοικούσαν, χωρίζονταν σε πολλά γένη και φυλές, από τα οποία τα

μεγαλύτερα και γνωστότερα είναι: οι Ιλλυριοί ή «οι ελεύθεροι» — të Lirëtë (të Dlirëtë) —, οι Μακεδόνες, οι Θράκες — «οι χοντροί», të Trashëtë —, οι Φρύγες κτλ. Από αυτούς οι Ιλλυριοί βρίσκονταν στην Αλβανία και στις βόρειες χώρες που σήμερα ονομάζονται Βοσνία, Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο, Κροατία, Δαλματία κτλ., ως το άκρο της Αδριατικής και πέρα από τον Σάβο· οι Μακεδόνες και οι Θράκες κατοικούσαν στη Μακεδονία και στη Θράκη· οι Φρύγες βρίσκονταν στην Ασία, από τις ακτές της θάλασσας ως τον ποταμό Άλυ, που σήμερα ονομάζεται Κιζίλ Ιρμάκ. Λέγεται ότι οι Ιλλυριοί ήταν πολύ κοντινοί στους Μακεδόνες και οι Θράκες στους Φρύγες· όλοι όμως ήταν ένας λαός και καταλάβαιναν ο ένας τη γλώσσα του άλλου.

Ως την εποχή των Ρωμαίων όλοι αυτοί οι πελασγικοί λαοί ήταν ζωντανοί και ακέραιοι. Οι Μακεδόνες είχαν από παλιά ένα αρκετά ισχυρό βασίλειο, το οποίο την εποχή του Φιλίππου μεγάλωσε και επεκτάθηκε πολύ· και ο γιος του, ο Μέγας Αλέξανδρος, κατέκτησε το μεγαλύτερο μέρος του τότε γνωστού κόσμου: την Ελλάδα, τη Θράκη, τη Μικρά Ασία, την Περσία, την Ινδία, την Αίγυπτο κτλ., όχι όμως την Ιλλυρία και την Ήπειρο, δηλαδή τη σημερινή Αλβανία. Μετά τον θάνατο του Αλεξάνδρου οι Μακεδόνες ίδρυσαν διάφορα βασίλεια στην Ασία, στην Αίγυπτο και στην Ευρώπη· επειδή όμως δεν ήταν ενωμένοι, αλλά χωρισμένοι σε πολλούς κλάδους και αλληλοτρώγονταν και αλληλοσκοτώνονταν, δεν μπόρεσαν να αντέξουν πολύ. Ύστερα από λίγο υποτάχθηκαν στους Ρωμαίους, που εμφανίστηκαν με μεγάλη δύναμη και κατέλαβαν όλες τις χώρες των Μακεδόνων, ακόμη και την ίδια τη Μακεδονία.

Οι Ρωμαίοι έδωσαν τέλος στους Φρύγες και στους Θράκες, οι οποίοι χάθηκαν και έσβησαν πολεμώντας και αναμειγνυόμενοι με διάφορους λαούς που μπήκαν ανάμεσά τους. Στη Μακεδονία διατηρούνταν ακόμη κάποιοι, αλλά πολύ αναμεμειγμένοι. Όταν, τον έκτο αιώνα μετά Χριστόν, οι Βούλγαροι, λαός ταταρικός, και οι Σέρβοι και οι Κροάτες, λαοί σλαβικοί, μπήκαν κατά μυριάδες στη Βαλκανική Χερσόνησο, κάλυψαν και το μεγαλύτερο μέρος της Μακεδονίας, διώχνοντας από εκεί τους Πελασγούς ή αναμειγνυόμενοι μαζί τους. Έτσι χάθηκαν οι Μακεδόνες, οι Θράκες, οι Φρύγες και οι άλλοι κλάδοι των Πελασγών, εκτός από τους Ιλλυριούς, που είναι οι άμεσοι πρόγονοί μας.

Οι Ιλλυριοί και οι Ηπειρώτες



P03 · Χάλκινο κράνος «ιλλυρικού τύπου», 5ος ή αρχές 4ου αιώνα π.Χ.· The Met, 2006.221. Το μουσείο ταξινομεί το αντικείμενο ως ελληνικό. Η ονομασία του τύπου περιγράφει μια μορφή εξοπλισμού, όχι την εθνότητα του συγκεκριμένου χρήστη του. Εικόνα που προστέθηκε στην παρούσα έκδοση.

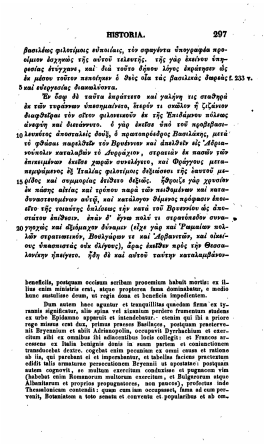
Η αρχαία Ιλλυρία δεν περιλάμβανε ολόκληρη την Αλβανία, γιατί προς τον νότο δεν κατέβαινε κάτω από τον Αώο· προς τον βορρά όμως ήταν πολύ μεγαλύτερη, αφού, όπως είπαμε, απλωνόταν ως τον Σάβο και ως το άκρο της Αδριατικής,

περιλαμβάνοντας και τη Βοσνία και άλλες χώρες. Από τον Αώο ως τον Αμβρακικό κόλπο, τον κόλπο της Άρτας, το νότιο τμήμα της σημερινής Τοσκαρίας ονομαζόταν Ήπειρος — Ipërë, Hipërë ή Sipërë —, αλβανική λέξη με την οποία την ανέφεραν οι κάτοικοι της χαμηλότερης παραθαλάσσιας περιοχής και την οποία άκουσαν από αυτούς οι Έλληνες που έφταναν εκεί για εμπόριο. Το βασίλειο της Ιλλυρίας ήταν χωριστό από εκείνο της Ηπείρου. Οι Ιλλυριοί όμως, όπως και οι Ηπειρώτες, δεν ήταν καθόλου πειθήνιοι και υποταγμένοι σ' αυτά τα βασίλεια· ήταν χωρισμένοι σε πολλά γένη και φυλές, από τα οποία το καθένα διοικούνταν από το συμβούλιο των προκρίτων και των γερόντων του. Αυτά τα συμβούλια ονομάζονταν Plakoni ή Pleqësi, γεροντία.

Από αυτά τα δύο βασίλεια, που, όπως μας λέει η ιστορία, είχαν αρκετό πολιτισμό, αναδείχθηκαν ορισμένοι ισχυροί και επιφανείς βασιλιάδες, όπως ο Πύρρος ή Burri, βασιλιάς της Ηπείρου, που νίκησε τους Ρωμαίους και κατέλαβε την Ελλάδα, και όπως η Τεύτα, βασίλισσα της Ιλλυρίας, και ο γιος της Γένθιος, που αντιστάθηκαν για τόσο καιρό με ανδρεία στους Ρωμαίους.

Σύμφωνα με τους συγγραφείς της αρχαίας Ελλάδας, οι Ιλλυριοί, όπως και οι Ηπειρώτες, που δεν διέφεραν από αυτούς με κανέναν τρόπο, ζούσαν και ήταν όπως οι σημερινοί Αλβανοί, χωρίς καμιά διαφορά· και μιλούσαν τη γλώσσα που μιλάμε εμείς σήμερα.

Οι Αλβανοί υπό τους Ρωμαίους


HISTORIA. 297

βασιλέως φιλοτίμως εὐποιίας, τὸν σφαγέντα ὑπογραφὴν πρα-
ξάμενον ἀσχημὸς τῆς αὐτοῦ τελευτῆς. τῆς γὰρ ἀσεβοῦς ὑπο-
φασέως ἀντέχεται, καὶ διὰ τοῦτο δήπου λόγος ἐκράτησεν ὡς
ἓκ μάστιγος τοῦτον πεπαῦσθαι ὁ θεὸς οἷα τὰς βασιλικὰς θωμὰς ἐ. 233 τ.
καὶ ἐκγραπτὰς διασκεδάννυσα.

Τὸν ἔπος δὲ τοῦτο διαφέρεται καὶ γαλήνη τις σταθερὰ
ἐκ τῶν τυράννων ἐκπεφυκέναι, ἀνερὶν τε σωθῆναι ἐξ ὀζόντος
διαφθείρας τὸν αὐτὸν φιλοτιμούμενον ἐκ τῆς Κατζάμπου πόλεως
ἀναφὴν καὶ διατάσσεσθαι. ἐ γὰρ ἐκεῖσε ὑπὸ τοῦ πρηββατο-
λικοῦς ἐκπεπλεῖς ἐκεῖ, ἐ πρωτοπρόβατος βασιλέως, μετὰ-
τὸ φθόνου παρελθεῖν τὸν βρυκτὸν καὶ ἀπελθεῖν εἰς Ἀδρια-
νούπολιν καταλαβὼν τὸ Δορυφόριον, στρατιὰν ἐκ πασῶν τῶν
ἐκπεπλεῖσθαι ἐκείσε χωρὰν συνάξαντες, καὶ Θρᾴκης μετα-
πεμψάμενος ἐξ Τεκέλεις φιλοτίμως ἐκξιώσεσι τῆς ἐαυτοῦ με-
γίθος καὶ συμμορίας ἐκεῖθεν ἐκξιώς. ἔβροιζε γὰρ χρονίσ-
ἐκ πάσης πόλεως καὶ χράσου καρὰ τῶν καυθρώπων καὶ κατα-
δυναστευομένων αὐτῷ, καὶ κατάλογον θλιμμὸς πρόφασιν ἀπο-
ελεῖν τῆς ναυσὶν ἐκλείσους τὴν κατὰ τοῦ Βρυττανίου ὡς ἀπο-
στάσεως ἐκείθεσιν. ἐκεῖ δ' ἔγνω πολὺ τι συμπόσιον συνω-
γωγὸς καὶ ἐξιόμενον δύναμιν (ἐξῆν γὰρ καὶ Ῥωμαίων πολ-
λῶν στρατιωτικὸν, Βουλγάρων τε καὶ Ἀβρβαντῶν, καὶ ἀλλο-
γος ἐκπαπιστὰς ἐκεῖ ἀλγησῶ), ἔρως ἐκείθεν πρὸς τὴν Θεσσα-
λονίκην ἠκείγετο. ζῆλ δὲ καὶ αὐτοῦ ταύτην καταλαμβάνου-

benefactis, postquam occisum artibus prosecutus habuit mortis: ex il-
lius enim miseria erat, atque propterea fama dominabatur, e modo
hunc sustulisse deum, ut regia dona et beneficia impedirentur.

Dum autem hoc agunter et tranquillitas quaedam firma ex ty-
rannis digressa videtur, ecce quidam ex Cataphorum urbe Ochrida
ex tyro Epidamno oriundus et insolentiae: comite qui ibi a princi-
rege missus erat dux, primus praesso Basiliaco, postquam praeterva-
sit Bryennium et alios Adrianopolin, occupavit Byrrachium et exer-
citum sibi ex omnibus ibi adiacentibus locis collegit: et Francos ac-
cersens ex Italia benigne donis in suam partem et contubernium
transducebat dextre. cogebat enim pecuniam ex omni causa et tributo
ab iis, qui parebant ei et imperabantur, et tabellas factas praetextum
edidit talis armaturae persecutionem Bryennii ut apostatae: postquam
autem cognovit, ne multum exercitum conductum et pugnacem vim
(habebat enim Romanorum multorum exercitum, et Bulgarorum atque
Albanitarum et progrino propugnatorum, non paucos), profectus inde
Thessalonicam contendit: quam cum iam occupassi, fama sé cum pe-
venit, Botaniatem a toto armato et copioso et popularibus et ab om-

P04 · Ο Ατταλειάτης αναφέρει Αρβανίτες ανάμεσα στα στρατεύματα του Βασιλάκη στην αφήγησή του για τα γεγονότα του 1078. Εδώ παρουσιάζεται η σ. 297 της έκδοσης του Bekker του 1853, με ελληνικό κείμενο πάνω από λατινική μετάφραση, και όχι χειρόγραφο του 11ου αιώνα. Εικόνα που προστέθηκε στην παρούσα έκδοση.

Οι Ιλλυριοί και οι Ηπειρώτες αντιστάθηκαν για πολύ καιρό στους Ρωμαίους, αλλά στο τέλος η μεγάλη δύναμη και η αριθμητική υπεροχή εκείνων τους νίκησαν, όπως είχαν νικήσει και τόσους άλλους λαούς που είχαν υποτάξει. Η Ήπειρος ήταν τότε ενωμένη με τη Μακεδονία και, επειδή αντιστάθηκαν για πολύ καιρό και σκότωσαν πολλούς στρατιώτες του Παύλου Αιμιλίου, του αρχηγού του ρωμαϊκού στρατού, αυτός ο άγριος και σκληρόκαρδος άνθρωπος ξεκίνησε και κατέστρεψε ογδόντα πόλεις στην Τοσκαρία και πήρε τόσες χιλιάδες δούλους στη Ρώμη!

Έτσι χάθηκε η ελευθερία των Ιλλυριών και των Ηπειρωτών και αυτές οι χώρες, δηλαδή η Αλβανία, πέρασαν υπό την εξουσία των Ρωμαίων. Οι Αλβανοί όμως, όσο κι αν νικήθηκαν και σκοτώθηκαν, δεν υποτάχθηκαν και δεν έγιναν δούλοι. Παρέμεναν πάντοτε κύριοι στη χώρα τους και οι Ρωμαίοι δεν

είχαν παρά μόνο το όνομα της κυριαρχίας της. Για να αποκτήσουν κάποια ισχύ στην Αλβανία, είχαν φέρει μερικές αποικίες Ρωμαίων και τις είχαν εγκαταστήσει σε οχυρές θέσεις της. Απόγονοι αυτών των αποίκων είναι οι Βλάχοι ή Τσιντσάροι που βρίσκονται ακόμη στη χώρα μας. Ακόμη και τον μακρύ δρόμο που είχαν κατασκευάσει από το Δυρράχιο ως τη Θεσσαλονίκη, για τη μεταφορά των στρατευμάτων και για το εμπόριο, και που τον ονόμαζαν Ignatius από την αλβανική λέξη e gjatë, «μακρύς», μόλις που μπορούσαν να τον φρουρούν. Στη θέση των βασιλείων της Ιλλυρίας και της Ηπείρου βρισκόταν η ρωμαϊκή αυτοκρατορία, αλλά οι Αλβανοί εξακολουθούσαν να διοικούνται από τους προκρίτους και τους γέροντές τους, όπως πάντοτε.

Έτσι ήταν η Αλβανία και έτσι ζούσαν οι Αλβανοί υπό τους Ρωμαίους. Όταν η ρωμαϊκή αυτοκρατορία χωρίστηκε στα δύο, η Αλβανία πέρασε στην ανατολική αυτοκρατορία, που είχε το κέντρο της στην Κωνσταντινούπολη. Και υπό τους αυτοκράτορες της Κωνσταντινούπολης οι Αλβανοί ήταν, θα λέγαμε, ελεύθεροι και αυτοδιοικούνταν· ήταν κύριοι στη χώρα τους και όχι δούλοι. Εκείνη την εποχή μπήκε και ο χριστιανισμός στην Αλβανία και μέσα σε λίγο καιρό όλοι οι Αλβανοί έγιναν χριστιανοί, χωρίς όμως να αλλάξουν τον χαρακτήρα και τα παλιά τους έθιμα.

Όσο εξασθενούσε η αυτοκρατορία της Κωνσταντινούπολης, τόσο αυξανόταν η δύναμη και η ελευθερία των Αλβανών. Τον έβδομο όμως αιώνα μετά Χριστόν, μυριάδες Σλάβων και Βουλγάρων όρμησαν από τον βορρά και την ανατολή και μπήκαν, με το καλό ή με τη βία, στη γη των Βυζαντινών. Από αυτούς οι Σέρβοι γέμισαν τις βόρειες χώρες της Ιλλυρίας,

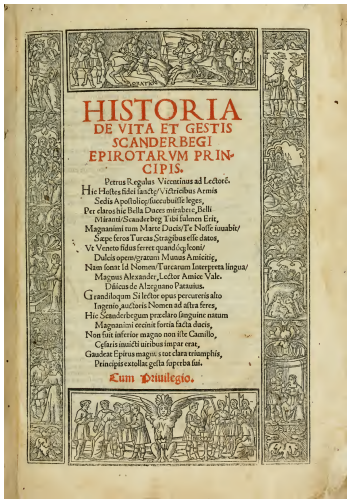
δηλαδή τη Βοσνία, την Ερζεγοβίνη, τη Δαλματία, το Μαυροβούνιο και τη Σερβία, ενώ οι Βούλγαροι, αναμεμειγμένοι με Σλάβους, κατέλαβαν τη Μακεδονία. Οι Αλβανοί της Μακεδονίας αποσύρθηκαν προς τον βορρά και τη δύση, στα βουνά της Αλβανίας· εκείνοι της άνω Ιλλυρίας γενικά δεν έφυγαν από τη χώρα τους, αλλά αναμείχθηκαν με τόσους πολλούς Σλάβους ώστε έχασαν τη γλώσσα τους και άρχισαν να μιλούν σερβικά. Γι' αυτό μπορούμε να πούμε ότι οι Βόσνιοι, οι Ερζεγοβίνιοι, οι Δαλματοί και οι Μαυροβούνιοι είναι περισσότερο Αλβανοί παρά Σλάβοι· έχουν πολύ αλβανικό αίμα στις φλέβες τους· το ανάστημα, το πρόσωπο, τα έθιμα, τα τραγούδια, οι χοροί τους και καθετί τούς φέρνουν πιο κοντά σ' εμάς τους Αλβανούς παρά στους άλλους Σλάβους, που δεν έχουν εκείνο το ανάστημα και εκείνο το πρόσωπο. Επειδή όμως σήμερα μιλούν σερβικά, ονομάζονται Σλάβοι και όχι Αλβανοί· γιατί η γλώσσα είναι το πρώτο γνώρισμα που ξεχωρίζει τους λαούς.

Με αυτόν λοιπόν τον τρόπο αποσπάστηκε η μισή Ιλλυρία και η μισή Μακεδονία από την Αλβανία και έγιναν σλαβική γη· και η Αλβανία έμεινε μια μικρή χώρα που περιλαμβάνει το νότιο μισό της Ιλλυρίας, το μισό — το βόρειο και δυτικό τμήμα — της Μακεδονίας και ολόκληρη την Ήπειρο.

Στην εποχή των Ρωμαίων και των Βυζαντινών εγκαταλείφθηκαν και ξεχάστηκαν τα ονόματα Ιλλυρία, Μακεδονία και Ήπειρος, και η Αλβανία που απέμεινε, όπως είπαμε, άρχισε να ονομάζεται στον κόσμο Albania, από την αλβανική ονομασία Arbëni. Από τότε και έπειτα η Αλβανία δεν άλλαξε σύνορα· είναι και σήμερα η ίδια, εκτός από λίγες περιοχές που δόθηκαν στη Σερβία και στο Μαυροβούνιο μετά

το Συνέδριο του Βερολίνου, όπως η Βράνια, το Λέσκοβατς, η Κουρσουμλία, το Ούλτσινι κτλ. Από τις περισσότερες από αυτές τις περιοχές οι Αλβανοί έκαναν το μεγάλο σφάλμα να φύγουν και να αφήσουν τη γη τους για πάντα στους Σλάβους, εκτός από το Ούλτσινι, που ήταν και είναι πάντοτε Αλβανία και που αναμφίβολα θα επιστρέψει μια μέρα και θα ενωθεί με την Αλβανία.

Τα μικρά βασίλεια της Αλβανίας


HISTORIA
DE VITA ET GESTIS
SCANDERBEGI
EPIROTARVM PRIN-
CIPIS.
Petrus Regulus Vicentinus ad Lectorē.
Hic Hostes fidei sanctæ victoribus Armis
Sedia Apostolicæ sæcibuisse leges,
Per claros hic Bella Duces mirabere, Belli
Milenti Scanderbeg Tibi falmen Erit,
Magnanimi tum Marte Ducis Te Posse tuuabit/
Sæpe feros Turcas Stragibus esse datos,
Vt Vento fidus ferret quandōq; leoni/
Dulcia spem grauni Munus Amicitiæ,
Nam sonat id Nomen Turcarum Interpreta lingua/
Magnus Alexander, Lector Amice Vale.
Dilecto de Alexanno Pantutio.
Grandiloqum Silector opus percurreris alto
Ingenio, auctoris Nomen ad astra feres,
Hic Scanderbegum præclara sanguine natum
Magnanimi ecrinit fortia facta ducis,
Non fuit inferior magno non ille Camillo,
Cæsaris insectis viribus impar erat,
Gaudeat Epirus magnis si tot clara triumphis,
Principis extollat gesta superba sui.
Cum Priuilegio.

P05 · Σελίδα τίτλου του Historia de vita et gestis Scanderbegi Epirotarum principis του Marin Barleti, Ρώμη, περ. 1508–1510. Η βιογραφία συνέβαλε στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής φήμης του Σκεντέρμπεη περίπου τέσσερις δεκαετίες μετά τον θάνατό του. Εικόνα που προστέθηκε στην παρούσα έκδοση.

Στα τελευταία χρόνια των Βυζαντινών, όταν αυτοί είχαν εξασθενήσει και δεν τους είχε μείνει δύναμη ούτε για να κυβερνούν τις χώρες ούτε για να αντιστέκονται στους εχθρούς, τότε, όπως παντού, έτσι και στην Αλβανία είχαν εμφανιστεί διάφορα βασίλεια, ενώ πολλές παραθαλάσσιες περιοχές της Αλβανίας τις είχε καταλάβει η Δημοκρατία της Βενετίας. Από τους μικρούς βασιλιάδες που είχαν εμφανιστεί τότε στην Αλβανία, κάποιοι ήταν αμιγώς Αλβανοί και κάποιοι ξένοι, αλλά

εξαλβανισμένοι. Στους πρώτους ανήκε και η οικογένεια των Καστριότι στην Κρούγια, από την οποία αναδείχθηκε ο αείμνηστος Σκεντέρμπεης, η οικογένεια των Τόπια στην Άρτα κτλ.· στους δεύτερους ανήκαν η οικογένεια των Ντουκαγκίνι στα ορεινά της Σκόδρας, η οικογένεια των Μουζάκα στη Μουζεκιά κτλ.

Έτσι ήταν χωρισμένη η Αλβανία σε πολλά κομμάτια, που δεν μπορούμε να τα λογαριάσουμε όλα ως μικρά βασίλεια· τα μεγαλύτερα μπορούν να ονομαστούν έτσι, ενώ τα μικρότερα ήταν αρχοντίες και φέουδα, τα οποία εξαιτίας της αδυναμίας της αυτοκρατορίας είχαν μείνει ανεξάρτητα και χωρίς ανώτερη εξουσία. Ανάμεσα σ' αυτά τα κομμάτια οι διαιρέσεις, οι έριδες και οι εσωτερικοί πόλεμοι δεν έπαυαν ποτέ.

Όταν εμφανίστηκαν οι Τούρκοι και πέρασαν από την Ασία στην Ευρώπη, κατακτώντας τις χώρες της Βαλκανικής Χερσονήσου τη μία μετά την άλλη, η Αλβανία ήταν μ' αυτόν τον τρόπο χωρισμένη και διχασμένη. Οι Τούρκοι άρχισαν να νικούν έναν έναν αυτούς τους άρχοντες που κυβερνούσαν την Αλβανία· κάποιους τους έδιωχναν εντελώς από τη γη τους, ενώ άλλους τους άφηναν στη θέση τους αφού τους υπέτασσαν. Ένας από εκείνους που υποτάχθηκαν έτσι ήταν και ο Γιαν Καστριότι, ο πατέρας του Σκεντέρμπεη, ο οποίος αναγκάστηκε να δώσει ως ομήρους στον σουλτάνο Μουράτ και τους τέσσερις αγαπημένους του γιους, ο μικρότερος από τους οποίους ήταν ο Γκεργκ Καστριότι, που ονομάζεται Σκεντέρμπεης.

Η Αλβανία την εποχή του Σκεντέρμπεη



P06 · Μεταθανάτιο ξυλογραφικό πορτρέτο του Σκεντέρμπεη στη βιογραφία του Barleti των αρχών του 16ου αιώνα. Τεκμηριώνει την πρώιμη εικαστική πρόσληψή του· δεν είναι φωτογραφία ούτε πορτρέτο αποδεδειγμένα φιλοτεχνημένο όσο ζούσε. Εικόνα που προστέθηκε στην παρούσα έκδοση.

Ο Σκεντέρμπεης, που η ιστορία δεν του βρίσκει όμοιο ή ισάξιο στην ανδρεία, στην πολεμική τέχνη, στη δύναμη, αλλά και στη γνώση, στην ορθή κρίση, στην ανθρωπιά, στη γλυκύτητα της καρδιάς και στο μεγαλείο της ψυχής· ο Σκεντέρμπεης, που έδωσε και θα δίνει πάντοτε τιμή στην Αλβανία, αυτός ο απαράμιλλος άνδρας ήταν παιδί όταν έπεσε στα χέρια των Τούρκων και μεγάλωσε στο παλάτι του σουλτάνου. Πριν ακόμη φυτρώσουν τρίχες στα μάγουλά του έδειχνε ανδρεία και έκανε κατορθώματα στον τουρκικό στρατό που θαύμαζε όλος ο κόσμος· όπου κι αν πήγαινε νικούσε και κανείς δεν μπορούσε να του αντισταθεί.

Όταν ο Σκεντέρμπεης επέστρεψε από τη Συρία, όπου είχε πάει να πολεμήσει για τους Τούρκους, άκουσε από το στόμα του ίδιου του σουλτάνου ότι ο πατέρας του είχε πεθάνει. Επειδή όμως, σύμφωνα με τη συμφωνία και τον όρκο που είχε συνάψει ο πατέρας του με τον σουλτάνο, ένας από τους γιους έπρεπε να

πάει στην Κρούγια για να καθίσει στον θρόνο του πατέρα του, ο Σκεντέρμπεης, μαζί με τον θάνατο του πατέρα του, έμαθε και τον θάνατο των τριών αδελφών του, που δεν μπορούσαν να είχαν πεθάνει από θέλημα Θεού έτσι και οι τρεις μαζί. Ο γενναίος Αλβανός δεν ήταν τόσο ανόητος ώστε να μην καταλάβει τι είχε συμβεί στους δύστυχους αδελφούς του και ότι το ίδιο θα συνέβαινε και στον ίδιο. Και πράγματι, από εκείνη την ημέρα ο κύριός του άρχισε να τον στέλνει σε σκληρούς και επικίνδυνους πολέμους και αγώνες για να σκοτωθεί, γιατί φοβόταν να τον σκοτώσει φανερά εξαιτίας των Τούρκων στρατιωτών, που αγαπούσαν πολύ τον Σκεντέρμπεη για την ανδρεία και την καλοσύνη του.

Γι' αυτό ο Σκεντέρμπεης περίμενε μια ευκαιρία να μπορέσει να φύγει και να πάει στην Αλβανία, για να σώσει και τον εαυτό του και την πατρίδα, για την οποία καιγόταν η καρδιά του. Την ευκαιρία που ζητούσε τη βρήκε χωρίς να περιμένει πολύ, πήγε στην Κρούγια, έδιωξε τους Τούρκους από εκεί και κάθισε στον θρόνο του πατέρα του. Όλοι οι άρχοντες και οι προύχοντες της Αλβανίας συγκεντρώθηκαν στην Κρούγια, συμφώνησαν, συνήψαν συμμαχία και έδωσαν τον λόγο τους να αγωνιστούν και να πεθάνουν για τη σωτηρία της πατρίδας, αναγνωρίζοντας όλοι ως αρχηγό και βασιλιά τους τον Σκεντέρμπεη.

Έτσι, για πρώτη φορά, η Αλβανία ενώθηκε σε ένα βασίλειο με έναν γενναίο και ικανό βασιλιά όπως ο Σκεντέρμπεης. Οι Τούρκοι έστειλαν αμέσως μεγάλους στρατούς για να ξαναπάρουν την Αλβανία· ο Σκεντέρμπεης όμως με τους Αλβανούς τούς αντιστεκόταν με ανδρεία και, με λίγους συντρόφους, ορμούσε σαν γεράκι πάνω σε χιλιάδες Τούρκους

και κατακομμάτιαζε ολόκληρους στρατούς του σουλτάνου Μουράτ και του Μεχμέτ, σπέρνοντας τον φόβο και τον τρόμο στις καρδιές των Τούρκων.

Σαράντα και πλέον χρόνια αντιστάθηκε έτσι ο Σκεντέρμπεης μαζί με τους Αλβανούς, σκοτώνοντας και συντρίβοντας τους εχθρούς, και κράτησε την Αλβανία ανίκητη και ανυπότακτη. Όλες οι Δυνάμεις της Ευρώπης που υπήρχαν τότε στήριζαν τις ελπίδες τους στον Σκεντέρμπεη και περίμεναν από τους Αλβανούς τη σωτηρία της Ευρώπης. Εκείνοι όμως δεν ήταν γενναίοι άνδρες όπως ο Σκεντέρμπεης ούτε είχαν την πίστη των Αλβανών στον λόγο τους. Πολλές φορές οι Ούγγροι (Μαγυάροι) και ο πάπας έριχναν τον Σκεντέρμπεη στη φωτιά, ύστερα αποσύρονταν και τον άφηναν μόνο, κοιτάζοντας από μακριά. Παρ' όλα αυτά ο Σκεντέρμπεης αντιστάθηκε και άντεξε· και όσο ζούσε αυτός ο άνδρας η Αλβανία διαφύλαξε με τιμή την ελευθερία της. Με τον θάνατο όμως του Σκεντέρμπεη η Αλβανία έπεσε στα χέρια των Τούρκων.

Η Αλβανία υπό τους Τούρκους

Μετά τον Σκεντέρμπεη και μετά την εποχή αυτού του άνδρα, η οποία, μολονότι πέρασε ολόκληρη με πολέμους και αίμα, είναι η ωραιότερη και η πιο ευλογημένη απ' όλες τις εποχές για τη χώρα μας, γιατί μόνο τότε ενώθηκε ολόκληρη κάτω από μια ελεύθερη κυβέρνηση και το όνομά της ακούστηκε με μεγάλη τιμή σε όλο τον κόσμο χάρη στην αντίστασή της στους Τούρκους, στους οποίους τότε δεν μπορούσαν να αντισταθούν μεγάλα βασίλεια· μετά την εποχή αυτού του αείμνηστου άνδρα, λέμε, η Αλβανία έγινε ένα τμήμα της τουρκικής αυτοκρατορίας.

Οι Αλβανοί, άνθρωποι γενναίοι και πολεμικοί, είχαν ανέκαθεν μεγάλη επιθυμία για τον πόλεμο και τον θεωρούσαν έργο και πηγή κέρδους για τους ίδιους. Πήγαιναν σε όλα τα μέρη της Ευρώπης με τα όπλα στο χέρι και έκαναν να νικά εκείνος του οποίου έπαιρναν το μέρος. Ακολουθώντας αυτή την παλιά τους συνήθεια είχαν περάσει και στην Ασία και είχαν μπει στην υπηρεσία των Τούρκων, βοηθώντας τους με τα όπλα και την ανδρεία τους. Ο Βαγιαζήτ πασάς, άνδρας γενναίος και ακλόνητα πιστός, που έβγαλε τον Τσελεμπή σουλτάνο Μεχμέτ μέσα από τον στρατό του Ταμερλάνου, του Τιμούρ Λενγκ, και τον έσωσε από χιλιάδες κινδύνους βάζοντας τον εαυτό του σε μεγάλο κίνδυνο, παίρνοντάς τον πολλές φορές στην αγκαλιά του και ζητιανεύοντας· αυτός ο Βαγιαζήτ πασάς, που έσωσε τη ζωή εκείνου του σουλτάνου, χωρίς τον οποίο η τουρκική αυτοκρατορία και ο οίκος του Οσμάν θα είχαν σβήσει και χαθεί για πάντα, ήταν Αλβανός, όπως και πολλοί άλλοι πασάδες και μεγάλοι άνδρες που έδειξαν μεγάλη ανδρεία και πρόσφεραν σπουδαίες υπηρεσίες στον τουρκικό στρατό πολύ πριν κατακτηθεί η Αλβανία από τους Τούρκους.

Έτσι οι Αλβανοί είχαν αρχίσει να ασπάζονται τη θρησκεία των Τούρκων και να γίνονται μουσουλμάνοι πριν ακόμη πέσει η Αλβανία στα χέρια τους. Όταν όμως αυτοί έγιναν κύριοι της Αλβανίας, η αλλαγή θρησκείας αυξήθηκε πολύ περισσότερο και σε όλες τις περιοχές της Αλβανίας άρχισαν να ασπάζονται τη θρησκεία των νικητών, λέγοντας: όπου είναι το σπαθί, εκεί είναι και η πίστη. Οι Αλβανοί έχουν αυτή την ιδιότητα, ότι γρήγορα βαραίνουν από μια θρησκεία και θέλουν πάντοτε να την αλλάζουν· όταν είδαν και ότι οι Τούρκοι δεν τιμούν όσους δεν είναι της θρησκείας τους, δεν δίστασαν να την ασπαστούν.

Αλλά και όσοι έμειναν χριστιανοί δεν υποτάχθηκαν ώστε να γίνουν ραγιάδες όπως οι άλλοι λαοί· κράτησαν τα όπλα και την τιμή τους, πήγαιναν κι αυτοί στον πόλεμο και πολεμούσαν μαζί με τους μουσουλμάνους αδελφούς τους εναντίον των εχθρών της Τουρκίας.

Το έργο που απαιτούσε η τουρκική αυτοκρατορία ταίριαζε στον χαρακτήρα τους. Αδιάκοποι πόλεμοι, παιχνίδια και αγώνες με άλογα, αρπαγές, σκοτωμοί, σφαγές και άλλα τέτοια πράγματα που ήθελαν οι Τούρκοι ήταν και οι αγαπημένες ασχολίες των Αλβανών. Οι Τούρκοι βρήκαν στους Αλβανούς έναν δυνατό και πιστό συμπολεμιστή· και οι Αλβανοί βρήκαν στους Τούρκους έναν κύριο που τους άνοιγε μπροστά τους ένα πλατύ και ανεμπόδιστο πεδίο για να κάνουν όλα όσα επιθυμούσε η καρδιά τους.

Η Αλβανία την εποχή των Τούρκων έγινε πλουσιότερη και πιο εύπορη από ποτέ· γιατί οι Αλβανοί ορμούσαν μαζί με τους Τούρκους σε όλα τα μέρη του κόσμου και επέστρεφαν φορτωμένοι χρυσάφι και ασήμι, πολύτιμα όπλα και όμορφα άλογα από την Αραβία, την Αίγυπτο, το Κουρδιστάν, την Ουγγαρία κτλ. Επειδή ήταν γενναιότεροι και ικανότεροι από τους Τούρκους, ανέβαιναν και στα μεγαλύτερα και πιο τιμημένα αξιώματα και είχαν περισσότερη τιμή από τους ίδιους τους Τούρκους. Μόνο σαδραζάμηδες, δηλαδή μεγάλοι βεζίρηδες, έγιναν περίπου 25 Αλβανοί, και οι καλύτεροι και πιο ξακουστοί από εκείνους που κατείχαν αυτό το αξίωμα είναι Αλβανοί.

Πόσο μάλλον στην Αλβανία, όπου ποτέ δεν ερχόταν ξένος. Όλοι όσοι κυβερνούσαν την Αλβανία, μικροί και μεγάλοι, ήταν

όλοι και πάντοτε Αλβανοί. Μπορούμε να πούμε ότι η Αλβανία αυτοδιοικούνταν από Αλβανούς και σύμφωνα με τα έθιμά της. Δεν είχε υποταχθεί καθόλου στους Τούρκους και δεν πλήρωνε τίποτε άλλο παρά το αίμα που έχυνε στον πόλεμο, για το οποίο πληρωνόταν και ανταμειβόταν πολύ ακριβά.

Αυτή είναι η σχέση που συνέδεσε τους Αλβανούς με τους Τούρκους. Οι Αλβανοί έβρισκαν στους Τούρκους αυτό που ήθελαν: πλούτο, τιμή, όπλα, άλογα, αρπαγές όσες ήθελαν και ελευθερία όση χρειάζονταν· και οι Τούρκοι έβρισκαν στους Αλβανούς αυτό που ήθελαν: ανδρεία, πίστη στον λόγο και αίμα χυμένο χωρίς φειδώ.

Έτσι είχαν τα πράγματα ως την εποχή του Τανζιμάτ· θα δούμε παρακάτω πώς άλλαξαν από τότε και έπειτα.

Η εθνική ταυτότητα και η γλώσσα των Αλβανών



P07 · Σωζόμενη σελίδα από το Meshari του Gjon Buzuku (1555). Η ακριβής θέση του φύλλου δεν έχει εξακριβωθεί ανεξάρτητα· δεν πρόκειται για το αρχικό εξώφυλλο του βιβλίου. Εικόνα που προστέθηκε στην παρούσα έκδοση.

Οι Αλβανοί μιλούν μία από τις αρχαιότερες και ωραιότερες γλώσσες της γης. Οι γλώσσες που ήταν συνομήλικες και αδελφές της αλβανικής έχουν χαθεί εδώ και χιλιάδες χρόνια και δεν μιλιούνται σε κανένα μέρος της γης· στη θέση τους χρησιμοποιούνται οι εγγονές και οι δισέγγονές τους. Η αλβανική είναι συνομήλικη με την αρχαία ελληνική, με τη λατινική, με τη σανσκριτική, τη γλώσσα της αρχαίας Ινδίας, με τη ζενδική, τη γλώσσα της αρχαίας Περσίας, με την κελτική, με την τευτονική κτλ. Αυτές όμως οι γλώσσες που απαριθμήσαμε, από τις οποίες μερικές ήταν μικρότερες αδελφές της αλβανικής και πολύ νεότερές της, αυτές οι γλώσσες, λέω, έχουν χίλια ή χιλιάδες χρόνια που δεν μιλιούνται πια και δεν ζουν παρά στις σελίδες μερικών παλιών βιβλίων. Ονομάζονται νεκρές γλώσσες, ενώ η αλβανική, η γλώσσα μας, που είναι αρχαιότερη από εκείνες, είναι ζωντανή και μιλιέται ακόμη σήμερα όπως

στην εποχή των Πελασγών.

Αναμφίβολα οι Πελασγοί είναι ο αρχαιότερος από τους άριους λαούς της Ευρώπης. Έχουμε πολλά σημάδια και πολλές αποδείξεις που δείχνουν καθαρά ότι εκείνοι οι Πελασγοί, που μας φαίνονται σαν παραμύθι εξαιτίας της τόσο μακρινής αρχαιότητάς τους, μιλούσαν αυτή τη γλώσσα που μιλάμε εμείς σήμερα. Τα ονόματα των θεών που λάτρευαν οι Πελασγοί και που από αυτούς τα πήρε η μυθολογία των Ελλήνων και των Ρωμαίων, καθώς και πολλές άλλες λέξεις που μας διέσωσε η ιστορία, ονόματα τόπων κτλ., φαίνονται να είναι καθαρά αλβανικές λέξεις και μας δείχνουν ότι οι Πελασγοί μιλούσαν τόσες χιλιάδες χρόνια πριν αυτή τη γλώσσα που μιλάμε σήμερα, σχεδόν χωρίς αλλαγή ή με τόσο μικρή αλλαγή, ώστε, αν μπορούσε να εμφανιστεί σήμερα ένας Πελασγός, θα μπορούσαμε να μιλήσουμε μαζί του όπως μιλά ένας Γκέγκης με έναν Τόσκη ή ένας Τσάμης με έναν Γκοράρη.

Η γραμματική της αλβανικής γλώσσας, η κλίση των λέξεων σε τόσες μορφές, η λεπτότητα των άρθρων, των αντωνυμιών και οι άλλες ομορφιές που δεν τις έχει καμιά από τις σημερινές γλώσσες και που ούτε οι αρχαίες τις έχουν τόσο ολοκληρωμένες και άφθονες, όλα αυτά φανερώνουν ότι η αλβανική είναι μια πολύ αρχαία γλώσσα, που απέμεινε από τα πανάρχαια και μυθικά χρόνια και διατηρήθηκε όπως ήταν, χωρίς να φθαρεί και χωρίς να αλλάξει.

Το γνώρισμα της εθνικής ταυτότητας είναι η γλώσσα· κάθε έθνος διατηρείται με τη γλώσσα του· οι άνθρωποι που ξεχνούν ή εγκαταλείπουν τη γλώσσα τους και μιλούν μια άλλη, με τον καιρό γίνονται άνθρωποι του έθνους του οποίου μιλούν τη

γλώσσα και βγαίνουν από τη δική τους εθνότητα. Μη νομίζετε ότι τόσοι λαοί που έσβησαν πέθαναν ή σκοτώθηκαν όλοι· ποτέ όχι· αναμείχθηκαν με άλλους λαούς, πήραν τη γλώσσα τους και έγιναν ένα μαζί τους, χωρίς να ξεχωρίζουν.

Έτσι έσβησαν οι Μακεδόνες, οι Θράκες, οι Φρύγες, οι άνω Ιλλυριοί και τόσοι άλλοι πληθυσμοί που ήταν Πελασγοί, δηλαδή Αλβανοί σαν εμάς, και που σήμερα δεν υπάρχουν, γιατί έσβησαν και ξεχάστηκαν χάνοντας τη γλώσσα τους. Οι Αλβανοί όμως εκείνων των περιοχών που σήμερα ονομάζονται Αλβανία διαφύλαξαν πολύ καλά τη γλώσσα τους· και έτσι μιλιέται ακόμη σήμερα σ' εκείνο το μικρό κομμάτι γης η αρχαία γλώσσα των μυθικών Πελασγών.

Πώς μπόρεσαν οι Αλβανοί να διατηρήσουν τη γλώσσα τους ολόκληρη και αλώβητη μέσα από τόσες άγριες εποχές; Πώς η αλβανική γλώσσα δεν φθάρθηκε και δεν άλλαξε, ενώ δεν είχε γράμματα και βιβλία και δεν γραφόταν ούτε διαβαζόταν στα σχολεία, όταν γλώσσες γραπτές και καλλιεργημένες με μεγάλη φροντίδα φθάρθηκαν και άλλαξαν τόσο, ώστε να ονομάζονται άλλες γλώσσες; Η απάντηση σ' αυτά τα ερωτήματα είναι πολύ εύκολη: οι Αλβανοί διατήρησαν τη γλώσσα και την εθνική τους ταυτότητα όχι με τα γράμματα ούτε με τη γνώση ούτε με τον πολιτισμό, αλλά μόνο με την ελευθερία, με το να μένουν πάντοτε μόνοι και ανεξάρτητοι, να μην αναμειγνύονται με άλλους και να μην αφήνουν ξένους να μπουν στη χώρα τους. Το ότι έμεναν μακριά από όλο τον κόσμο, από τις γνώσεις, από τον πολιτισμό, από το εμπόριο, με μια λέξη, το ότι ζούσαν σαν άγριοι στα βουνά, διαφύλαξε και έσωσε στους Αλβανούς τη γλώσσα και την εθνική τους ταυτότητα.

Πώς οι Αλβανοί δεν σκέφτηκαν ποτέ να γράψουν και να διαβάσουν τη γλώσσα τους; Αυτό είναι μεγάλο παράδοξο. Δεν μιλάμε για τα μικρά και διάσπαρτα γένη και τις φυλές των Πελασγών και των αρχαίων Ιλλυριών, γιατί αυτοί, ζώντας σαν άγριοι στα βουνά, δεν έβλεπαν καμιά ανάγκη γι' αυτό και ποτέ δεν τους περνούσε από τον νου κάτι τέτοιο. Αλλά οι Μακεδόνες, που είχαν ένα οργανωμένο βασίλειο, όπως και το βασίλειο του Πύρρου στην Ήπειρο και της Τεύτας στην Ιλλυρία, πώς δεν είδαν την ανάγκη να γράψουν στη γλώσσα τους; Ο Φίλιππος, που αγωνιζόταν να μεγαλώσει τη Μακεδονία και να κατακτήσει την Ελλάδα, πώς δεν θέλησε να κάνει και τη δική του γλώσσα γραπτή όπως την ελληνική; Ο Αλέξανδρος, ας πούμε, δεν είχε καιρό· αλλά οι Πτολεμαίοι, που αναζωογόνησαν τη γνώση και τη γλώσσα των Ελλήνων στην Αλεξάνδρεια, πώς δεν σκέφτηκαν ούτε μία φορά τη δική τους γλώσσα, να της φτιάξουν ένα αλφάβητο, αφού έβλεπαν όλους τους λαούς της Ασίας και της Αιγύπτου να γράφει ο καθένας τη γλώσσα του; Οι Ρωμαίοι μάθαιναν κι εκείνοι την ελληνική γλώσσα και διάβαζαν τη φιλοσοφία και όλες τις επιστήμες σ' αυτήν, αλλά είχαν δημιουργήσει και γράμματα στη δική τους γλώσσα, τη λατινική, και πολλά πράγματα τα έγραφαν και τα διάβαζαν σ' αυτή τη γλώσσα.

Ο δόκτωρ Χαν, ο μεγάλος Γερμανός φιλόλογος που έγραψε πολλές αλήθειες για την Αλβανία, βρήκε σε μια περιοχή της Αλβανίας μια πέτρα γραμμένη αλβανικά με κάποια γράμματα που μοιάζουν πολύ με τα φοινικικά και φαίνεται να έχουν ληφθεί από εκείνα, χωρίς να είναι τα ίδια. Αυτά τα γράμματα όμως δεν έχουν παρατηρηθεί αλλού ούτε είναι γνωστό αν χρησιμοποιούνταν στην Αλβανία. Μερικοί τάφοι και άλλες

πέτρες γραμμένες με ελληνικά γράμματα στη Μικρά Ασία, κοντά στην Άγκυρα, και κάποιες άλλες γραμμένες με λατινικά γράμματα στην Ετρουρία της Ιταλίας, των οποίων η γλώσσα δεν είναι ούτε ελληνική ούτε λατινική, φαίνεται να είναι γραμμένες στην αλβανική γλώσσα από τους αρχαίους Φρύγες και Ετρούσκους, που ήταν Πελασγοί, δηλαδή Αλβανοί. Αλλά και αυτά είναι λίγα και μεμονωμένα. Γίνεται αντιληπτό ότι οι Αλβανοί παλιά έγραφαν κατά καιρούς στη γλώσσα τους με όσα γράμματα γνώριζαν, όπως και στα νεότερα χρόνια έγραφαν άλλοι με αραβικά, άλλοι με ελληνικά και άλλοι με λατινικά γράμματα. Αυτά είναι λίγα πράγματα, και οι Αλβανοί δεν σκέφτηκαν ποτέ να συγκροτήσουν ένα αλφάβητο για να γράφουν τη γλώσσα τους· έτσι η αλβανική είχε παραμείνει ως την εποχή μας άγραφη γλώσσα.

Οι Αλβανοί πάντοτε για τους άλλους και ποτέ για τον εαυτό τους

Όπως είπαμε παραπάνω, οι Αλβανοί πάντοτε σκοτώνονταν και αγωνίζονταν και ράντισαν ολόκληρη την επιφάνεια της γης με το αίμα τους· από το αίμα των Αλβανών όμως κέρδισαν άλλοι, ενώ η Αλβανία δεν είδε κανένα καλό. Πολλοί Αλβανοί διακρίθηκαν και απέδειξαν την αξία τους στη γνώση και σε άλλα πράγματα· γι’ αυτούς όμως καμαρώνουν άλλοι και όχι οι Αλβανοί και η Αλβανία.

Για τον Πύρρο και τον Αλέξανδρο καμαρώνουν οι Έλληνες και τους αποκαλούν Έλληνες. Οι Μακεδόνες, που με την ανδρεία τους κατέκτησαν όλο τον κόσμο σε λίγο καιρό, δεν έφεραν κανένα καλό στην Αλβανία· οι Έλληνες όμως, που ήταν εχθροί

τους, τους ακολούθησαν και τους περιτριγύρισαν, και αυτοί κέρδισαν από το αίμα που έχυσαν εκείνοι. Γιατί οι Μακεδόνες διέδωσαν σε όλες τις χώρες που κατέκτησαν τη γλώσσα και τον πολιτισμό των Ελλήνων και όχι τον δικό τους, που ήταν η αλβανική. Το μεγαλύτερο μέρος του κόσμου ακόμη και σήμερα θεωρεί τους Μακεδόνες Έλληνες. Πράγματι, αν δεν υπήρχαν οι Μακεδόνες, η γλώσσα των Ελλήνων και ο πολιτισμός τους δεν θα μπορούσαν ποτέ να είχαν αποκτήσει αυτή τη φήμη που έχουν σήμερα και ίσως θα είχαν χαθεί και ξεχαστεί εντελώς· γιατί η σχολή της Αλεξάνδρειας και οι λόγιοι που αναδείχθηκαν στην Αίγυπτο την εποχή των Πτολεμαίων έκαναν τη γλώσσα και τον πολιτισμό των Ελλήνων να εξαπλωθούν και να γίνουν γνωστά σε όλα τα μέρη της γης. Οι Πτολεμαίοι, που ήταν αμιγώς Αλβανοί από την Τσαμουριά, και όλοι οι Μακεδόνες άφησαν τη γλώσσα τους, την αλβανική, στην άκρη, ξεχασμένη και άγνωστη, και πρόβαλαν την ελληνική, τη γλώσσα του Δημοσθένη, που είχε μιλήσει τόσο πολύ εναντίον των Μακεδόνων.

Μετά τους Έλληνες ήρθαν οι Ρωμαίοι· και αυτοί κέρδισαν πολλά από τους Αλβανούς: η ανδρεία των Αλβανών και το μυαλό τους υπηρετούσαν τη δόξα των Ρωμαίων και όχι τη δική τους. Πολλοί γενναίοι και μορφωμένοι άνθρωποι αναδείχθηκαν και στην εποχή τους ανάμεσα στους Αλβανούς, αλλά ο κόσμος τούς γνώρισε ως Ρωμαίους και όχι ως Αλβανούς.

Μετά τους Ρωμαίους ήρθε η σειρά των Τούρκων. Οι Αλβανοί, αναμεμειγμένοι με τους Τούρκους, έλαβαν μέρος σε όλους τους πολέμους που εκείνοι έκαναν και κέρδιζαν εναντίον όλου του κόσμου· και τη μεγαλύτερη ανδρεία και τα καλύτερα

κατορθώματα τα έδειχναν οι Αλβανοί, αλλά το όνομα το είχαν οι Τούρκοι, όλος ο κόσμος τούς θεωρούσε Τούρκους και κανείς δεν τους γνώριζε ως Αλβανούς. Οι μεγαλύτεροι και καλύτεροι βεζίρηδες της Τουρκίας ήταν Αλβανοί, όπως ο Σινάν πασάς, που κατέκτησε την Υεμένη και έφερε τη σημαία της Τουρκίας ως τις θάλασσες της Ινδίας, όπως οι Κιοπρουλήδες, που έσωσαν την τουρκική αυτοκρατορία από έναν μεγάλο κίνδυνο και τη δυνάμωσαν τόσο, ώστε πήγαν και πολιόρκησαν τη Βιέννη. Και πολλοί άλλοι μεγάλοι άνθρωποι και γενναίοι άνδρες αναδείχθηκαν, από τους οποίους η Τουρκία κέρδισε πολλά, αλλά η Αλβανία τίποτε.

Στα νεότερα χρόνια οι μουσουλμάνοι Αλβανοί εργάστηκαν και σκοτώθηκαν για τους Τούρκους, και οι χριστιανοί Αλβανοί για τους Έλληνες, για αυτούς τους δύο λαούς που ούτε ο ένας ούτε ο άλλος αναγνωρίζουν το καλό που τους έκαναν και τους το ανταποδίδουν με κακό, προσπαθώντας να αφανίσουν το αλβανικό έθνος. Ο Μπότσαρης, ο Τζαβέλλας, ο Μιαούλης και οι περισσότεροι άλλοι από τους γενναίους που αγωνίστηκαν για την αναγέννηση και την ελευθερία της Ελλάδας ήταν αμιγώς Αλβανοί και καθόλου Έλληνες· από την ανδρεία τους όμως κέρδισε πολλά η Ελλάδα και καθόλου η Αλβανία. Στα μάτια του κόσμου πολεμούσαν οι Έλληνες με τους Τούρκους, αλλά στην πραγματικότητα πολεμούσαν οι χριστιανοί Αλβανοί με τους μουσουλμάνους Αλβανούς. Όταν νικούσαν εκείνοι, κέρδιζε η Ελλάδα· όταν νικούσαν αυτοί, κέρδιζε η Τουρκία· αλλά το αίμα που χυνόταν και από τις δύο πλευρές ήταν αλβανικό αίμα. Οι Αλβανοί σκοτώνονται, αδελφός με αδελφό, και άλλοι κερδίζουν. Ο Αλβανός έχυνε πάντοτε το αίμα του χωρίς φειδώ, αλλά το έχυνε μάταια· ποτέ η Αλβανία δεν κέρδισε από το αίμα

των Αλβανών: πάντοτε ξένοι, ακόμη και εχθροί της Αλβανίας, κέρδιζαν από εκείνο το πολύτιμο αίμα που χυνόταν απερίσκεπτα!

Όχι μόνο με το σπαθί και με το αίμα, αλλά και με την πένα και με τον νου οι Αλβανοί υπηρετούσαν πάντοτε τους ξένους. Επειδή δεν έγραφαν τη γλώσσα τους, αναγκάζονταν να γράφουν ελληνικά, λατινικά, σλαβικά, τουρκικά ή αραβικά· και για το όνομά τους καμαρώνουν οι λαοί αυτών των γλωσσών, ενώ οι Αλβανοί θεωρούνται άγριοι και αμαθείς και όλοι τους περιγελούν λέγοντας ότι η βουβάλα έφαγε το βιβλίο τους. Αλλά ο Αριστοτέλης, ο μεγαλύτερος από τους φιλοσόφους της αρχαίας Ελλάδας, ήταν Μακεδόνας, δηλαδή Αλβανός και όχι Έλληνας. Πράγματι, στα Στάγειρα, όπου γεννήθηκε, υπήρχαν και μερικοί Έλληνες που είχαν έρθει από αλλού· όμως η μορφή του Αριστοτέλη, που βλέπουμε στα αγάλματά του, και η ελληνική γλώσσα που την έγραψε με δυσκολία και όχι τόσο ορθά, καθώς και η φιλία που είχε με τον Φίλιππο, τον εχθρό των Ελλήνων, και άλλα σημάδια δείχνουν ότι αυτός ο μεγάλος φιλόσοφος δεν γεννήθηκε από κάποιον από τους Έλληνες που είχαν έρθει στα Στάγειρα, αλλά από έναν ντόπιο Σταγειρίτη, και ήταν Μακεδόνας, δηλαδή καθαρός Αλβανός.

Στην εποχή των Τούρκων αναδείχθηκαν πολλοί μορφωμένοι Αλβανοί που έγραψαν βιβλία και ποιήματα στα τουρκικά ή στα αραβικά. Μόνο οι Αλβανοί ποιητές που έγραψαν ποιήματα στα τουρκικά είναι τόσο πολλοί, ώστε τα ονόματά τους μπορούν να γεμίσουν ένα ολόκληρο βιβλίο. Ο Γιαχγιά μπέης, που είναι ένας από τους μεγαλύτερους και πιο ξακουστούς Τούρκους ποιητές, είναι Αλβανός.

Οι Αλβανοί απέδειξαν πάντοτε ότι είναι ικανοί και με το σπαθί και με την πένα, και με την ανδρεία και με τον νου και τη γνώση, και η Αλβανία ανέδειξε πολλούς διακεκριμένους ανθρώπους με μεγάλο όνομα· όμως κανείς τους δεν εργάστηκε για την Αλβανία, που έμεινε πάντοτε φτωχή και άγνωστη, ενώ για τους γιους της καμαρώνουν άλλες χώρες και άλλοι λαοί.

Βρέθηκε ένας Αλβανός ικανός να αναγεννήσει την Αίγυπτο και να κάνει αυτή τη χαμένη και ερειπωμένη χώρα, όπως ήταν τότε, πλούσια και φωτισμένη, όπως είναι σήμερα. Ένας Μεχμέτ Αλή, αγράμματος Αλβανός, αποδείχθηκε ικανός να σώσει έτσι μια ξένη και μακρινή χώρα· αλλά ποτέ δεν βρέθηκε ένας Αλβανός να κάνει ένα τέτοιο καλό στην Αλβανία.

Γι’ αυτό, τελειώνοντας αυτόν τον λόγο, λέμε πάλι με πίκρα στην καρδιά ότι οι Αλβανοί εργάστηκαν πάντοτε για τους άλλους και ποτέ για τον εαυτό τους. Μόνο ένας Σκεντέρμπεης εργάστηκε, στα περασμένα χρόνια, για την Αλβανία, και μόνο αυτός αποτελεί αληθινά καύχημα για την Αλβανία.

Τι είναι η Αλβανία

Τα σύνορα της Αλβανίας

Είδαμε παραπάνω πόσο εκτεταμένη ήταν κάποτε, στα παλιά χρόνια, η χώρα όπου κατοικούσαν οι Αλβανοί, πόσο απλωμένοι ήταν οι πρόγονοί μας και πώς χωρίζονταν σε Ιλλυριούς, Ηπειρώτες, Μακεδόνες, Θράκες, Φρύγες κτλ. Είδαμε επίσης πώς στα ρωμαϊκά χρόνια οι Μακεδόνες, οι Θράκες και οι Φρύγες, αναμειγνυόμενοι με άλλα έθνη, άρχισαν να χάνουν τη γλώσσα και την εθνική τους ταυτότητα, και πώς αργότερα, στα βυζαντινά χρόνια, ήρθαν πλήθη Σλάβων στη Βαλκανική Χερσόνησο και κατέλαβαν τη Θράκη, τη Μακεδονία και την Άνω Ιλλυρία.

Από τότε και έπειτα η Αλβανία μίκρυνε πολύ· από όλες εκείνες τις χώρες που είχαν οι πρόγονοί μας οι Πελασγοί, μόνο η Κάτω ή Νότια Ιλλυρία, η Ήπειρος και η Άνω ή Βόρεια και Δυτική Μακεδονία έμειναν Αλβανία. Σήμερα όμως τα ονόματα Ιλλυρία, Ήπειρος, Μακεδονία κτλ. έχουν εγκαταλειφθεί και ξεχαστεί· είναι ονόματα της αρχαίας γεωγραφίας. Σήμερα η χώρα όπου κατοικούν οι Αλβανοί λέγεται Shqipëri στη γλώσσα μας και Albania στις ξένες γλώσσες.

Η Αλβανία είναι τμήμα της Βαλκανικής Χερσονήσου στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Καταλαμβάνει το μέσο της δυτικής πλευράς αυτής της χερσονήσου, εκτεινόμενη κατά μήκος της Αδριατικής και του Ιονίου από τον 42° παράλληλο ως τον κόλπο της Άρτας, κάτω από τον 39°. Τα βόρεια σύνορα της Αλβανίας, μόλις απομακρυνθούν από τη θάλασσα, ανεβαίνουν προς βορρά κατά μήκος των συνόρων του Μαυροβουνίου και

του Νόβι Παζάρ ως τα σύνορα της Σερβίας, πάνω από τον 43° παράλληλο. Τα νότια σύνορα στρέφονται πάλι προς βορρά, ακολουθώντας τον ποταμό της Άρτας και τα σύνορα της Ελλάδας ως τον Ζυγό. Όσο για τα ανατολικά σύνορα, μια γραμμή χαραγμένη από τα σύνορα της Σερβίας κοντά στη Βράνια ως τα σύνορα της Ελλάδας στο βουνό Ζυγός, που θα ακολουθεί τις κορυφογραμμές όπου χωρίζονται τα νερά και τους ποταμούς, λαμβάνοντας όσο γίνεται υπόψη την εθνικότητα των κατοίκων, δηλαδή περιλαμβάνοντας τα μέρη που κατοικούνται από άλλα έθνη, μια τέτοια γραμμή θα χωρίζει την Αλβανία από τις υπόλοιπες χώρες της χερσονήσου. Έτσι η Αλβανία εκτείνεται κατά μήκος μεταξύ του 39° και του 43° βόρειου πλάτους και κατά πλάτος μεταξύ του 17° και του 19° 25’ ανατολικού μήκους. Έχει λοιπόν περίπου 450 χιλιόμετρα μήκος και 200 χιλιόμετρα πλάτος· η επιφάνειά της είναι περίπου 80,000 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Η Αλβανία έχει στα βόρεια σύνορα και γείτονες το Μαυροβούνιο, το Νόβι Παζάρ, ή τη Βοσνία που διοικεί η Αυστρία, και τη Σερβία· στα ανατολικά τη Μακεδονία, στα νοτιοανατολικά την Ελλάδα, στα νοτιοδυτικά και δυτικά τη θάλασσα, που τη χωρίζει από την Ιταλία και την πολιτισμένη Ευρώπη.

Η γη της Αλβανίας

Αυτή η χώρα που περιβάλλεται από τα σύνορα που περιγράψαμε είναι η Αλβανία, η αγαπημένη μας πατρίδα. Είναι μία από τις ομορφότερες χώρες της Ευρώπης. Ίσως να μην είναι τόσο πλούσια και τόσο εύφορη, είναι όμως πολύ όμορφη. Είναι ορεινή· έχει ψηλά βουνά με τραχείς, απόκρημνους

βράχους, αλλά και πλαγιές ντυμένες με πυκνά δάση, με κρύα νερά, με χαράδρες που κρατούν το χιόνι το καλοκαίρι, με όμορφα λουλούδια, με βότανα που τρέφουν τα ζώα και γιατρεύουν τους ανθρώπους, με μέταλλα που κοιμούνται κάτω από τη γη από τότε που δημιουργήθηκε ο κόσμος. Έχει πλατιές πεδιάδες τις οποίες διασχίζουν ποτάμια που θα μπορούσαν να τις ποτίζουν και να τις μετατρέπουν σε κήπους, αλλά σήμερα, επειδή δεν υπάρχει κανείς να τα φροντίζει, τις πλημμυρίζουν και τις κάνουν έλη. Μόνη η πεδιάδα της Μουζακιάς αρκεί για να θρέψει ολόκληρη την Αλβανία, αν διανοιχθούν οι κοίτες των ποταμών. Η πεδιάδα του Κοσόβου, η πεδιάδα του Μοναστηρίου, οι περιοχές του Τετόβου και των Σκοπίων είναι από τα ωραιότερα μέρη της γης, που παράγουν άφθονα σιτηρά και τα ομορφότερα φρούτα του κόσμου. Οι λόφοι της Τσαμουριάς, σκεπασμένοι με ελιές, και οι κήποι με τις πορτοκαλιές και τις λεμονιές είναι απαράμιλλοι. Όλη η ακτή είναι σκεπασμένη με ελιές και όμορφα δάση, και οι πορτοκαλιές ευδοκιμούν ως το κέντρο της Αλβανίας, στο Ελμπασάν. Τα ποτάμια και τα ρέματα είναι πολλά. Με λίγα έργα θα μπορούσαν να ποτίζουν πολλές εκτάσεις, ενώ πολλά θα μπορούσαν να διανοιχθούν ώστε να πλέουν πλοία από τις εκβολές τους ως πολύ ψηλότερα. Η Αλβανία έχει τις μεγαλύτερες και ωραιότερες λίμνες της Βαλκανικής Χερσονήσου, όπως της Σκόδρας, της Αχρίδας, των Πρεσπών, της Καστοριάς, των Ιωαννίνων κτλ. Όλες αυτές οι λίμνες είναι γεμάτες ψάρια και θα μπορούσαν να κυκλοφορούν σε αυτές αρκετά ατμόπλοια.

Η Αλβανία τρέφει ακόμη και σήμερα πολλά κοπάδια και χρήσιμα ζώα: πρόβατα, γίδια, αγελάδες, άλογα κτλ. Τα

πρόβατα των ποικιλιών κεβερτζίκ και ρούντα της Αλβανίας γεμίζουν την Κωνσταντινούπολη και όλες τις περιοχές της Τουρκίας με καλό κρέας, και την Αλβανία με μαλλί. Η Μουζακιά μπορεί να παράγει πολλά άλογα, που, μολονότι είναι κάπως μικρόσωμα, είναι δυνατά και βαδίζουν πολύ καλά. Οι Αλβανοί αγαπούν πολύ και ξέρουν να εκτρέφουν κοπάδια και κάθε λογής ζώα. Αν υπήρχε μια κυβέρνηση που να τους προσφέρει διευκολύνσεις και να τους ανοίγει τον δρόμο, κι αν γνώριζαν επίσης την επιστήμη της κτηνοτροφίας, πώς πολλαπλασιάζονται τα ζώα, πώς διατηρούνται υγιή και πώς αναπτύσσεται και βελτιώνεται η ράτσα τους, θα μπορούσαν να ζουν και μόνο από την κτηνοτροφία.

Με μια λέξη, η Αλβανία, όσο μικρή κι αν είναι, έχει κάθε λογής κλίμα και κάθε λογής έδαφος, καθώς και πολλά πλούτη και πολλά αγαθά. Αν τη φροντίσουν σωστά, μπορεί να προοδεύσει πολύ και να θρέψει τετραπλάσιους ανθρώπους από όσους θρέφει σήμερα.

Οι κάτοικοι της Αλβανίας, οι Αλβανοί

Μέσα στα σύνορα που περιγράψαμε παραπάνω η Αλβανία έχει περίπου 2,000,000 κατοίκους ή και περισσότερους. Από αυτούς κάπου 100,000 είναι Βλάχοι ή Τσιντσάροι στα βουνά της Πίνδου και διασκορπισμένοι σε άλλα μέρη· άλλοι τόσοι μπορεί να είναι Έλληνες γύρω από τα Ιωάννινα και Σλάβοι στην πεδιάδα του Μοναστηρίου και προς την περιοχή του Κοσόβου. Αλλά και αυτοί μπορεί να είναι Αλβανοί που ξέχασαν τη γλώσσα τους και έμαθαν ελληνικά ή σλαβικά στο σχολείο και στην εκκλησία. Πολλοί μάλιστα από αυτούς δεν έχουν ούτε δική τους γη ούτε δικό τους σπίτι, αλλά είναι καλλιεργητές σε

ξένη γη· οι ιδιοκτήτες τούς έφεραν από μακριά για να δουλεύουν τη γη τους, σε εποχές που οι Αλβανοί δεν μπορούσαν να αφήσουν το τουφέκι για να πιάσουν το τσαπί.

Όλοι οι υπόλοιποι κάτοικοι της Αλβανίας είναι καθαρά Αλβανοί, χωρισμένοι σε Γκέγκηδες και Τόσκηδες. Ο Σκούμπης χωρίζει την Γκεγκαριά από την Τοσκαριά, αλλά και νότια αυτού του ποταμού υπάρχουν λίγοι Γκέγκηδες και σε μερικά μέρη μιλιέται η γκεγκική διάλεκτος. Ανάμεσα στους Γκέγκηδες και τους Τόσκηδες δεν υπάρχει καμιά ριζική διαφορά. Όλοι είναι ένα έθνος, μιλούν μία γλώσσα με ελάχιστες διαφορές, οι οποίες θα εξαφανιστούν εντελώς σύντομα με την καλλιέργεια της γλώσσας. Ως προς τη θρησκεία οι Αλβανοί χωρίζονται σε μουσουλμάνους, που είναι τα δύο τρίτα, και σε χριστιανούς, που είναι το ένα τρίτο. Οι χριστιανοί χωρίζονται περίπου κατά το ήμισυ σε καθολικούς, ή Λατίνους όπως τους λέμε, και σε ορθόδοξους. Στην Γκεγκαριά οι χριστιανοί είναι καθολικοί, στην Τοσκαριά ορθόδοξοι. Και οι μουσουλμάνοι χωρίζονται σε σουνίτες και μπεκτασήδες.

Αυτές όμως οι θρησκευτικές διαιρέσεις δεν φέρνουν καμιά διάκριση ή ρήξη μεταξύ των Αλβανών. Οι θρησκευτικές διαμάχες, που όχι μόνο στις χώρες της Ανατολής αλλά και στην Ευρώπη, σε χώρες φωτισμένες από τον πολιτισμό, έχουν πολλές φορές προκαλέσει μεγάλες και τρομερές σφαγές, είναι άγνωστες στην Αλβανία· ποτέ σε αυτή τη χώρα δεν συνέβη κάτι ανάμεσα σε μουσουλμάνους και χριστιανούς, ανάμεσα σε καθολικούς και ορθόδοξους ή ανάμεσα σε σουνίτες και μπεκτασήδες. Ο Αλβανός είναι Αλβανός πριν γίνει μουσουλμάνος ή χριστιανός. Ό,τι ήταν όταν είχε τη δική του πίστη, την πίστη των Πελασγών, το ίδιο ήταν όταν έγινε

χριστιανός, το ίδιο είναι και αφότου ασπάστηκε την πίστη του Μωάμεθ. Η θρησκεία δεν τον άλλαξε καθόλου και ποτέ, γιατί βάζει πάντοτε την εθνική του ταυτότητα πριν από τη θρησκεία.

Με τη δύναμη αυτού του δεσμού και αυτής της αγάπης που διατήρησαν πάντοτε, από γενιά σε γενιά, για την εθνική τους ταυτότητα, οι Αλβανοί μπόρεσαν να διαφυλάξουν την εθνική τους ταυτότητα και τη γλώσσα τους μέσα σε τόσους κινδύνους που κατά καιρούς τούς κατέκλυσαν. Παρ' όλες τις αλλαγές θρησκείας, παρ' όλες τις αλλαγές των καιρών, οι Αλβανοί είναι και σήμερα ό,τι ήταν πριν από τόσες χιλιάδες χρόνια· είναι οι Πελασγοί των μυθικών καιρών, οι Ιλλυριοί και οι Μακεδόνες της αρχαιότητας, οι Ηπειρώτες της εποχής του Σκεντέρμπεη. Είναι ένα πανάρχαιο έθνος που έμεινε ως σήμερα όπως ήταν από την αρχή.

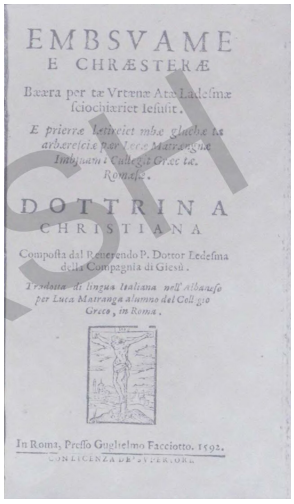
Οι Αλβανοί έχουν όλα όσα χρειάζεται ένα έθνος: είναι τόσο γενναίοι και δυνατοί, ώστε, αν και είναι λιγότεροι από 2 εκατομμύρια άνθρωποι, άνδρες και γυναίκες, αν πιεστούν μπορούν να παρατάξουν 300,000 ή και περισσότερους στρατιώτες, που ισοδυναμούν με ένα εκατομμύριο ενός άλλου έθνους. Τη γενναιότητα του Αλβανού και τη δύναμη και την αντοχή του στον πόλεμο δεν τις λέμε μόνο εμείς οι Αλβανοί· ακόμη και οι εχθροί μας δεν μπορούν να τις κρύψουν και τις αναγνωρίζουν πάντοτε. Αφού είναι έτσι, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι Αλβανοί είναι ικανοί να υπερασπιστούν τη χώρα τους απέναντι σε κάθε εχθρό και κάθε κίνδυνο. Πρέπει λοιπόν η Αλβανία να μην πατηθεί ποτέ από ξένους και να διατηρεί πάντοτε την ελευθερία της. Ο Αλβανός, γενναίος και δυνατός, γιατί να μην είναι κύριος της Αλβανίας, γιατί να μη διοικεί τη χώρα του;

Ο Αλβανός δεν είναι μόνο δυνατός και γενναίος, αλλά και πιο έξυπνος από κάθε άλλο έθνος. Σε όποιο σχολείο, σε όποια σπουδή κι αν μπει ο Αλβανός, ξεχωρίζει από τους άλλους και βγαίνει πρώτος από όλους. Στις εργασίες και στις τέχνες ο Αλβανός δεν είναι λιγότερο ικανός απ' ό,τι στον πόλεμο και στη γνώση: δουλεύει τη γη ακούραστα, ανοίγει βαθιά αυλάκια, μπορεί να κάνει μεγάλα και αξιόλογα έργα. Είναι εξαίρετος σιδηρουργός· φτιάχνει μαχαίρια, ψαλίδια, όπλα κτλ. Μία φορά να δει ένα τουφέκι βγαλμένο από τα εργοστάσια της Ευρώπης και κατασκευασμένο με τελειοποιημένες μηχανές, είναι ικανός αμέσως να το φτιάξει απαράλλαχτο με το χέρι και με ατελή εργαλεία. Ο Αλβανός δουλεύει επίσης το μετάξι, το μαλλί, το βαμβάκι, το λινάρι· φτιάχνει υφάσματα, μάλλινο σαγιάκι, λεπτό πανί κτλ. Δουλεύει το δέρμα, φτιάχνει κατεργασμένα πετσιά, γούνες κτλ. Το τυρί, το βούτυρο, το λάδι, το κρασί και άλλα προϊόντα που γίνονται από το γάλα των ζώων ή τους καρπούς της γης είναι από τις πιο συνηθισμένες εργασίες με τις οποίες ασχολούνται οι Αλβανοί.

Οι Αλβανίδες, τόσο χαριτωμένες όσο και τίμιες, περισσότερο ακόμη από τους άνδρες τους και, σχεδόν θα έλεγε κανείς, εξίσου γενναίες, φροντίζουν μόνες τους τις δουλειές του σπιτιού, χωρίς να ανακατεύουν τους άνδρες. Παρ' όλα αυτά δεν παρατούν ούτε τον αργαλειό ούτε το τελάρο του κεντήματος· φτιάχνουν λεπτά υφάσματα και εξαιρετικά όμορφα μεταξωτά μπιριτζίκια, και κεντούν με χρυσή κλωστή και μετάξι. Πέρα από το κόψιμο και το ράψιμο των ρούχων, το πλέξιμο των καλτσών και τις άλλες συνηθισμένες δουλειές του σπιτιού.

Με μια λέξη: οι Αλβανοί είναι γενναίοι, έξυπνοι, εργατικοί, ικανοί για κάθε δουλειά. Παρά τη διαφορά των θρησκειών, δεν είναι διαιρεμένοι και διχασμένοι αλλά ενωμένοι· έχουν αγάπη μεταξύ τους. Έχουν δηλαδή όλα όσα πρέπει να έχει ένα έθνος για να προοδεύσει.

Οι Αλβανοί έξω από την Αλβανία


EMBSVAME
E CHRÆSTERÆ
Bæara per tæ Vrtrinæ Atæ Ladesinæ
sciochiæriet Iesuit.
E prierræ Iatineiet mbæ gluehæ ts
arbæreseiæ nor Ieræ Matrangiæ
Inhiunum i Colleg it Greec të.
Romæ.
DOTTRINA
CHRISTIANA
Composta dal Reuerendo P. Dottor Eedesima
della Compagnia di Giesù.
Tradotta di lingua Italiana nell'Albanese
per Luca Matranga alunno del Coll gio
Greco, in Roma.
In Roma, Presso Guglielmo Facciotto. 1592.
CON LICENZA DE' SVPERIORI.

P08 · Σελίδα τίτλου του Embsuame e Chræsteræ / Dottrina Christiana του Lekë Matranga, τυπωμένου στη Ρώμη το 1592. Ο ιταλικός υπότιτλος δηλώνει ρητά τη μετάφραση στα αλβανικά· πρόκειται για ορόσημο της λογοτεχνικής ιστορίας των Αρμπερέσηδων. Εικόνα που προστέθηκε στην παρούσα έκδοση.

Εκτός από τα περίπου δύο εκατομμύρια Αλβανών που βρίσκονται στην Αλβανία, έχουμε επίσης πάνω από μισό εκατομμύριο Αλβανούς έξω από την Αλβανία, στην Ιταλία, στην Ελλάδα, σε ορισμένα μέρη της Τουρκίας, στο Μαυροβούνιο κτλ. Από αυτούς, οι Αλβανοί της Ελλάδας και της Ιταλίας είναι οι περισσότεροι. Εκείνοι που βρίσκονται στην Ελλάδα έφυγαν από την Αλβανία πριν από τους Τούρκους, στα βυζαντινά χρόνια· έφυγαν από τους Ούννους και άλλα άγρια έθνη που όρμησαν από τον βορρά και κατέκλυσαν και την Αλβανία μαζί με τις άλλες χώρες. Χιλιάδες Αλβανοί άφησαν

τότε την πατρίδα τους από τον τρόμο που τους προκαλούσαν αυτοί και πήγαν στα νησιά της Ελλάδας, στον Μοριά, στην Αττική και σε άλλα ελληνικά μέρη. Πολλά από αυτά τα μέρη τα βρήκαν έρημα και ακατοίκητα· αλλά και όπου υπήρχαν άνθρωποι, επειδή πήγαν και εγκαταστάθηκαν όλοι μαζί, μπόρεσαν να διαφυλάξουν τη γλώσσα τους, την αλβανική, που τη μιλούν ακόμη μέχρι σήμερα. Η Ύδρα, οι Σπέτσες, ο Πόρος, η Κούλουρη (Σαλαμίνα), η Αίγινα και άλλα νησιά κατοικούνται και σήμερα αποκλειστικά από Αλβανούς, και σε αυτά δεν μιλιέται παρά η αλβανική. Οι περισσότεροι κάτοικοι της Αττικής είναι Αλβανοί: η Αθήνα, πριν γίνει πρωτεύουσα της Ελλάδας, ήταν μια καθαρά αλβανική κωμόπολη, και δεν ακουγόταν σε αυτήν άλλη γλώσσα εκτός από την αλβανική. Λένε ότι σήμερα το ένα τρίτο των κατοίκων της Ελλάδας, εκτός της Θεσσαλίας, είναι Αλβανοί· αλλά αν δεν είναι το ένα τρίτο, για το ένα τέταρτο δεν υπάρχει αμφιβολία. Εκείνα τα χρόνια πολλοί Αλβανοί διασκορπίστηκαν επίσης σε άλλα μέρη· έτσι το νησί Μαρμαρά κοντά στην Κωνσταντινούπολη και μερικά χωριά προς την Αδριανούπολη και τη Φιλιππούπολη που λέγονται Αρναούτκιοϊ κατοικούνται αποκλειστικά από Αλβανούς.

Οι Αλβανοί της Ιταλίας βρίσκονται στην Καλαβρία και στη Σικελία, όπου έχουν σχηματίσει χωριά, κωμοπόλεις και ολόκληρα χωριστά καντόνια (ναχιγιέδες), και ζουν ξεχωριστά από τους Ιταλούς, διατηρώντας τη γλώσσα και τη θρησκεία τους, αφού είναι ορθόδοξοι. Είναι περίπου 300,000 άνθρωποι, καθαρά Αλβανοί που μιλούν αλβανικά. Έφυγαν από την Αλβανία μετά τον θάνατο του Σκεντέρμπεη, όταν η Αλβανία έπεσε στα χέρια των Τούρκων. Τότε έφυγαν πολλοί Αλβανοί,

αλλά οι περισσότεροι διασκορπίστηκαν στην Ευρώπη και χάθηκαν, ξεχνώντας τη γλώσσα και αναμειγνυόμενοι με τους ντόπιους. Ωστόσο μερικές μεγάλες οικογένειες, παρόλο που αφομοιώθηκαν, διατήρησαν το αλβανικό όνομα, όπως η οικογένεια Αλμπάνι στην Ιταλία, που ανέδειξε πολλούς μεγάλους άνδρες οι οποίοι υπηρέτησαν την Ιταλία με τη γνώση τους και με μεγάλες ευεργεσίες. Από αυτή την οικογένεια βγήκε και ένας πάπας: ο Κλήμης ο Δωδέκατος.

Από αυτό το πλήθος Αλβανών που έφυγαν τότε στην Ευρώπη, μόνο εκείνοι που πήγαν στο βασίλειο της Νάπολης, το οποίο είχε βοηθήσει ο Σκεντέρμπεης, μόνο αυτοί μπόρεσαν να μείνουν μαζί και να διατηρήσουν τη γλώσσα και την εθνική τους ταυτότητα ως σήμερα. Η γλώσσα που μιλούν είναι καθαρά αλβανική, τοσκική, λίγο αλλοιωμένη και αναμεμειγμένη με ιταλικά, αλλά διατηρεί και φυλάει ακόμη σήμερα πολλές παλιές αλβανικές λέξεις που εμείς εγκαταλείψαμε και ξεχάσαμε. Ανάμεσα στους Αλβανούς της Ιταλίας υπάρχουν πολλοί μορφωμένοι και αξιόλογοι άνθρωποι, που αγαπούν πολύ την εθνική τους ταυτότητα και τη γλώσσα τους. Έχουν συγκεντρώσει πολλά παλιά ποιήματα και τραγούδια και έχουν εκδώσει μερικά αλβανικά βιβλία. Υπηρέτησαν επίσης πολύ την Ιταλία και έδειξαν μεγάλη γενναιότητα στο πλευρό του Γκαριμπάλντι.

Έτσι οι Αλβανοί που βρίσκονται στον κόσμο, μέσα και έξω από την Αλβανία, ξεπερνούν τα δυόμισι εκατομμύρια.

Πώς είναι σήμερα οι Αλβανοί;

Είπαμε παραπάνω ότι οι Αλβανοί, πέφτοντας στα χέρια των Τούρκων, δεν μπήκαν σε παγίδα όπως νόμιζαν και δεν έγιναν δούλοι των Τούρκων, αλλά σύντροφοί τους· μαζί τους ορμούσαν εναντίον των άλλων εθνών, λεηλατούσαν και άρπαζαν, κι επέστρεφαν στη χώρα τους φορτωμένοι με αγαθά. Και η Αλβανία ήταν ελεύθερη και σχεδόν αυτόνομη.

Τόσους αιώνες οι Αλβανοί έζησαν έτσι. Ζουν όμως έτσι και σήμερα; Όχι, καθόλου! Σήμερα οι Αλβανοί είναι δούλοι, ταπεινωμένοι και υποβιβασμένοι, καταπατημένοι και ατιμασμένοι πολύ περισσότερο από τα άλλα έθνη της Τουρκίας! Βρίσκονται πιο χαμηλά από τους Έλληνες, τους Σλάβους, τους Αρμενίους και τους Εβραίους!

Η Τουρκία απέσυρε την εμπιστοσύνη της από τους Αλβανούς, δεν τους πιστεύει και τους βλέπει ως εχθρούς και προδότες, όχι ως συντρόφους και αδελφούς, όπως τους έβλεπε παλιά. Σήμερα παίρνει τον Αλβανό στρατιώτη, τον βασανίζει και τον χτυπά για να μάθει τη γλώσσα της· θέλει να του διδάξει την πολεμική τέχνη, που η ίδια δεν γνωρίζει και που ο Αλβανός την έμαθε θηλάζοντας το γάλα της μάνας του. Δεν διδάσκει τον δύσμοιρο, αλλά τον αποβλακώνει και τον αποτρελαίνει· τον παίρνει για τρία χρόνια και τον κρατά δέκα χρόνια υπό τα όπλα, μακριά από το σπίτι και την πατρίδα του, και πώς; Γυμνό, πεινασμένο, άρρωστο, φτωχό! Στον πόλεμο τον βάζει να σκοτώνεται άδικα· ο διοικητής του, που είναι Τούρκος, αμαθής και δειλός, τον ρίχνει σε λάκκο απ’ όπου δεν υπάρχει έξοδος. Ο δύσμοιρος Αλβανός, παρ’ όλα αυτά, πολεμά γυμνός και πεινασμένος και με ελλιπή όπλα, πολεμά σαν δράκος,

δείχνει τη γενναιότητά του και τιμά τους Τούρκους και την Τουρκία! Του το αναγνωρίζουν όμως, τον ανταμείβουν για το αίμα που χύνει; Όχι, ποτέ! Ο Αλβανός στρατιώτης, αν δεν πεθάνει στον πόλεμο, πεθαίνει από αρρώστια, από ασιτία και από έλλειψη ρούχων. Από όσους πηγαίνουν στον στρατό ελάχιστοι επιστρέφουν στα σπίτια τους. Και ποιος γίνεται διοικητής; Πάντοτε οι Τούρκοι· ο μισός στρατός της Τουρκίας είναι Αλβανοί, αλλά ούτε ένας στους εκατό διοικητές στην Τουρκία δεν είναι Αλβανός.

Οι Αλβανοί, που είχαν συνηθίσει να μην πληρώνουν τίποτα, έχουν τώρα υπαχθεί σε τόσο βαρείς φόρους, ώστε δεν μπορούν να σηκώσουν κεφάλι. Οι Τούρκοι, που είναι κύριοί τους εδώ και πεντακόσια χρόνια, δεν δίδαξαν στους Αλβανούς ούτε δουλειά, ούτε τέχνη, ούτε γνώση, αλλά τους έμαθαν να πολεμούν και να αρπάζουν· τώρα ξαφνικά θέλουν να τους πάρουν τα όπλα και τους λένε: πληρώστε! Και πού να βρουν οι δύσμοιροι για να πληρώσουν; Δεν έχουν ούτε οι ίδιοι να φάνε. Εκείνοι οι Αλβανοί που πριν από λίγο καιρό ήταν ντυμένοι με χρυσοκέντητα ρούχα και ζωσμένοι με ασημένια, στολισμένα όπλα, οι ίδιοι ή οι γιοι τους είναι σήμερα γυμνοί, με ένα πουκάμισο που ούτε σκύλος δεν βρίσκει πού να το δαγκώσει! Πηγαίνει και ο ζαπτιές ή ο ταχσιλντάρης, σηκώνει το ραβδί και τους δέρνει φωνάζοντας: πληρώστε! Και πού να βρει ο καημένος για να πληρώσει; Τότε του πουλούν το βόδι, την κατσίκα, ό,τι έχει, μέχρι και τα κεραμίδια του σπιτιού! Ο Αλβανός να τρώει ξύλο για να πληρώσει!! Ω, τι μεγάλη ντροπή! Ω, τι μεγάλο κακό! Μην το ανέχεσαι, Θεέ μου!

Έτσι είναι σήμερα ολόκληρη η Τοσκαριά και πολλά μέρη της Γκεγκαριάς. Μερικά μέρη της Γκεγκαριάς, που κράτησαν τα

όπλα και άντεξαν στα άγρια βουνά τους, δεν έχουν καταπατηθεί τόσο· δεν δίνουν στρατιώτες και δεν πληρώνουν φόρους· αλλά κι αυτοί ζουν σαν άγριοι, χωρίς καμιά κυβέρνηση, σκοτώνοντας καθημερινά ο ένας τον άλλο. Κι αυτούς τους τρώει η φτώχεια, γιατί δεν έχουν κανένα εισόδημα και οι τόποι τους είναι γυμνοί και φτωχοί. Παρ' όλα αυτά και η τουρκική κυβέρνηση τους περικυκλώνει μέρα με τη μέρα όλο και στενότερα· προσπαθεί να τους πάρει τα όπλα, για να κάνει κι αυτούς ταπεινωμένους και αδύναμους δούλους και να τους γδάρει ακόμη και το πετσί!

Η Αλβανία, που ως χθες κυβερνιόταν και διοικούνταν από Αλβανούς, όπως είπαμε παραπάνω, σήμερα διοικείται και κυβερνιέται από ξένους Τούρκους και από άθλιους και ανέντιμους ανθρώπους, που αγοράζουν τα αξιώματα στην Κωνσταντινούπολη με χρήματα και έρχονται να γδάρουν την Αλβανία και τους Αλβανούς, για να βγάλουν τα χρήματα που έδωσαν και άλλα τόσα που θα κλέψουν για τον εαυτό τους!

Η Αλβανία, όσο φτωχή και αμόρφωτη κι αν είναι, έχει ανθρώπους ικανούς να κυβερνήσουν τη χώρα τους, όπως την κυβέρνησαν τόσο καιρό με τιμή και δικαιοσύνη. Όμως σε αυτούς τους Αλβανούς όχι μόνο δεν δίνουν δουλειά στην Αλβανία, αλλά ούτε τους αφήνουν να πατήσουν την αγαπημένη τους πατρίδα! Τους δίνουν ένα κομμάτι ψωμί για να τους κλείσουν το στόμα και τους κρατούν σαν σκλάβους στις πιο μακρινές γωνιές της Ανατολίας και της Αραβίας! Μόνο αν βρεθεί κανένας προδότης, αυτός χαίρει τιμών!

Η εθνική ταυτότητα των Αλβανών

Για τον άνθρωπο σε αυτή τη ζωή δεν υπάρχει τίποτα πιο πολύτιμο και πιο αγαπητό από την εθνική του ταυτότητα. Κάθε άνθρωπος, όπως αγαπά τον πατέρα και τη μητέρα του και τον τόπο όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε, έτσι αγαπά και το έθνος του. Εκείνος που δεν αγαπά το έθνος και την πατρίδα του είναι προδότης και κακός· ένας τέτοιος δεν μπορεί να ονομάζεται άνθρωπος. Οι Αλβανοί, περισσότερο από κάθε άλλο έθνος, αγαπούν και τιμούν το έθνος και την πατρίδα τους. Ο αληθινός Αλβανός πεθαίνει για την εθνική του ταυτότητα και ποτέ δεν μπορεί να ανεχτεί να ακούσει κάποιον να βρίζει τον αλβανισμό του. Στα δικά μας μέρη της Ανατολής οι άνθρωποι βάζουν πάντοτε τη θρησκεία πριν από την εθνικότητα· ένας Έλληνας, για παράδειγμα, αλλάζοντας θρησκεία εγκαταλείπει και την εθνικότητά του, και αν γίνει καθολικός λέει «είμαι Φράγκος», αν γίνει μουσουλμάνος λέει «είμαι Τούρκος». Μόνο ο Αλβανός αφήνει τη θρησκεία στη δεύτερη θέση και βάζει την εθνικότητά του πρώτη. Ο Αλβανός, είτε μουσουλμάνος είναι είτε ορθόδοξος είτε καθολικός, είναι πάντοτε Αλβανός. Η θρησκεία ποτέ δεν φέρνει διαίρεση και διχασμό μεταξύ τους. Γι’ αυτό και οι διαμάχες που συμβαίνουν διαρκώς ανάμεσα στις θρησκείες ακόμη και στη φωτισμένη εκείνη Ευρώπη είναι άγνωστες στην Αλβανία και ποτέ δεν συνέβησαν μεταξύ των Αλβανών.

Παρ’ όλη όμως αυτή την αγάπη που έχουν οι Αλβανοί για την εθνική τους ταυτότητα και παρ’ όλη την τιμή που της αποδίδουν, δεν έκαναν τίποτα για να τη διατηρήσουν και να τη διαφυλάξουν. Με τι διατηρείται η εθνική ταυτότητα ενός

έθνους; Πρώτα με τη γλώσσα του. Όπως είπαμε και παραπάνω, η γλώσσα είναι το πρώτο και μεγαλύτερο γνώρισμα μιας εθνικής ταυτότητας. Με τι διατηρείται η γλώσσα; Με τη γραφή. Μια άγραφη γλώσσα δεν μπορεί να μείνει πολύ καιρό αναλλοίωτη· αναμειγνυόμενη με άλλες γλώσσες φθείρεται. Θα πείτε: πώς η γλώσσα μας, χωρίς να γράφεται, άντεξε τόσες χιλιάδες χρόνια, και γιατί να μην αντέξει και στο εξής έτσι; Ναι, άντεξε τόσες χιλιάδες χρόνια, γιατί τότε οι Αλβανοί ζούσαν μόνοι στα βουνά τους, χωρίς να αναμειγνύονται με άλλα έθνη, και γιατί τα έθνη που τους περιέβαλλαν ήταν κι εκείνα αμόρφωτα. Τότε η υπόθεση κρινόταν με το σπαθί, και στο σπαθί ο Αλβανός ήταν ο δυνατότερος απ' όλους. Παρ' όλα αυτά βλέπουμε ότι οι Μακεδόνες, αν και ήταν τόσο δυνατοί ώστε κατέκτησαν όλο τον κόσμο, επειδή δεν είχαν γραπτή τη γλώσσα τους, μόλις αναμείχθηκαν με άλλα έθνη πιο φωτισμένα από τους ίδιους έχασαν την εθνική τους ταυτότητα και εξαφανίστηκαν εντελώς, τόσο ώστε πολλοί τους πέρασαν για Έλληνες.

Μόνο οι Αλβανοί της Αλβανίας διαφύλαξαν την εθνική τους ταυτότητα, χωρίς να αναμειγνύονται με ξένους και ζώντας χωριστά από όλο τον κόσμο, σαν άγριοι. Αλλά αν ως σήμερα διαφύλαξαν την εθνική τους ταυτότητα και τη γλώσσα τους μέσα στην αμάθεια και χωρίς γραφή, θα μπορέσουν με αυτό τον τρόπο να τις διαφυλάξουν και στο εξής, είτε στην Αλβανία είτε στην Ιταλία και στην Ελλάδα; Όχι, όχι, ποτέ! Ο κόσμος άλλαξε, οι άνθρωποι ξύπνησαν, τα έθνη φωτίστηκαν· ο καθένας προσπαθεί να προχωρήσει περισσότερο από τους άλλους, ο καθένας κοιτάζει πώς να αυξηθεί και να μεγαλώσει και φροντίζει να καταπιεί όσους είναι μικρότεροι και πιο

αδύναμοι.

Σήμερα κάθε έθνος, για να διαφυλάξει την εθνική του ταυτότητα και τη γλώσσα του, πρέπει να ανοίξει τα μάτια του, να έχει τον νου του συγκεντρωμένο, να προαγάγει τη γλώσσα του και να προσέχει πολύ ώστε να μην το φάνε και το κομματιάσουν τα γειτονικά έθνη. Στις εθνικές υποθέσεις δεν υπάρχει φιλία, όπως δεν υπάρχει στο παιχνίδι· ο καθένας κοιτάζει να κερδίσει ο ίδιος και να καταφάει τον άλλον. Τα έθνη είναι σαν τα ψάρια που τρώνε το ένα το άλλο. Αλίμονο σε όποιον είναι αδύναμος!

Οι κίνδυνοι για την Αλβανία

Η Αλβανία ως πριν από λίγο καιρό περιβαλλόταν από τουρκικά εδάφη, και τα σύνορα αυτής της αυτοκρατορίας βρίσκονταν πολύ μακριά από την Αλβανία. Οι Αλβανοί πήγαιναν μαζί με τους Τούρκους για να φυλάξουν τα μακρινά σύνορα της αυτοκρατορίας· την πατρίδα τους όμως την έβλεπαν έξω από κάθε κίνδυνο και ήξεραν ότι κανένας εχθρός δεν μπορούσε να πλησιάσει την Αλβανία. Σήμερα όμως δεν είναι έτσι· σήμερα η Αλβανία έχει απομείνει σε μια μακρινή και απομονωμένη γωνιά της Τουρκίας και περιβάλλεται από εχθρικά σύνορα. Το Μαυροβούνιο, η Σερβία, η Ελλάδα και η Βουλγαρία έχουν ζώσει και περικυκλώσει την Αλβανία, και η Αυστρία έχει φτάσει πάνω από το κεφάλι της. Με την Τουρκία τη συνδέει μια στενή λωρίδα γης ανάμεσα στη Βουλγαρία και το Αιγαίο, μια λωρίδα που οι Βούλγαροι μπορούν με την πρώτη ευκαιρία να την πάρουν, να κατεβούν στη θάλασσα και να αποκόψουν την Αλβανία από την Τουρκία, η οποία δεν έχει ούτε καμιά ναυτική δύναμη για να βοηθήσει από εκεί την Αλβανία. Γι’ αυτό, σε

έναν πόλεμο στον οποίο θα πάρουν μέρος και οι Βούλγαροι, οι Αλβανοί πρέπει να είναι ικανοί να υπερασπιστούν μόνοι τους τη χώρα τους και να μην εξαρτώνται από την Τουρκία, που δεν είναι ικανή ούτε για τον εαυτό της.

Εκτός όμως από αυτούς τους κινδύνους που θα φανούν σε καιρό πολέμου, η Αλβανία έχει μεγαλύτερους και βαθύτερους κινδύνους, που απλώνουν τις ρίζες τους σε καιρό ειρήνης, χωρίς αίμα και χωρίς όπλα. Αυτός είναι ο πόλεμος της πένας και του σχολείου, ο πόλεμος της εθνικής ταυτότητας. Τα έθνη που περιβάλλουν την Αλβανία θέλουν να την κομματιάσουν και να τη μοιραστούν. Οι Έλληνες, οι Σλάβοι και άλλα γειτονικά έθνη δεν θέλουν να αναγνωρίσουν την ύπαρξη της αλβανικής εθνικής ταυτότητας. Ο καθένας χρησιμοποιεί τη θρησκεία του και θέλει να τραβήξει με το μέρος του εκείνους τους Αλβανούς που έχουν την ίδια θρησκεία. Πρώτος ο Τούρκος θέλει να τραβήξει τους μουσουλμάνους Αλβανούς και να τους χωρίσει από τους αδελφούς τους, τους χριστιανούς Αλβανούς, βάζοντας ανάμεσά τους τον φανατισμό και τη διχόνοια. Για να χωρίσει για πάντα τους χριστιανούς από τους μουσουλμάνους και να ανοίξει ανάμεσά τους βαθύ χάσμα, η τουρκική κυβέρνηση δεν αναγνωρίζει τους χριστιανούς Αλβανούς ως Αλβανούς, αλλά τους αποκαλεί Ρουμ, δηλαδή Έλληνες, Βουλγάρους, Σέρβους, Λατίνους κτλ., και τους μουσουλμάνους τούς αποκαλεί ισλάμ· το όνομα Αλβανός δεν το αναγνωρίζει και δεν θέλει να το ακούει. Τυφλοί Τούρκοι! Δεν μπορούν να καταλάβουν και δεν τους χωρά ο νους ότι με αυτό τον δρόμο υπηρετούν τους σκοπούς των εχθρών τους και ξεριζώνουν τα δικά τους θεμέλια και τις ρίζες τους!

Οι Έλληνες, που την ελευθερία τους και το βασίλειο που έχουν σήμερα τα κέρδισαν με το αίμα των Αλβανών, του Μπότσαρη, του Τζαβέλλα, του Μιαούλη και των άλλων Αλβανών ηρώων, εκείνοι οι Έλληνες που ακόμη σήμερα διατηρούν τα ρούχα, τις φουστανέλες, τις κάλτσες, τα τσαρούχια, τους χορούς και τα τραγούδια των Αλβανών, αυτοί είναι οι χειρότεροι εχθροί της Αλβανίας. Όλος ο κόσμος γνωρίζει τη Μεγάλη Ιδέα των Ελλήνων. Μολονότι στην εποχή του Περικλή, τότε που ήταν μεγαλύτεροι και πιο φωτισμένοι από ποτέ, είχαν λιγότερη χώρα απ' όση έχουν σήμερα, και δεν έχουν κανένα δικαίωμα να ζητούν περισσότερα, απαιτούν να τους δοθούν όσα εδάφη είχε κατακτήσει ο Μέγας Αλέξανδρος ή να αναστήσουν τη βυζαντινή αυτοκρατορία, χωρίς να σκέφτονται ότι ο Αλέξανδρος ήταν Μακεδόνας και οι Βυζαντινοί Ρωμαίοι, δύο έθνη εχθρικά προς τους Έλληνες, που κατέλυσαν την Ελλάδα. Σύμφωνα με αυτή τη Μεγάλη Ιδέα, οι Έλληνες θέλησαν να καταλάβουν και να υποτάξουν στην Ελλάδα ολόκληρη τη Βαλκανική Χερσόνησο, ακόμη και τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία. Αλλά αφού έχασαν για πάντα αυτά τα μέρη, παρ' όλες τις φωνές και τις κραυγές τους, τώρα περιόρισαν την ελπίδα τους στην Αλβανία και τη Μακεδονία. Σύμφωνα με τη γενική συνήθεια, στηριζόμενοι στη θρησκεία, θέλουν να τραβήξουν με το μέρος τους τους ορθόδοξους Αλβανούς και να τους χωρίσουν από τους μουσουλμάνους και καθολικούς αδελφούς τους· προσπαθούν να τους κάνουν να ξεχάσουν την όμορφη γλώσσα τους και να συνηθίσουν να μιλούν, να γράφουν και να συζητούν ελληνικά, και με αυτό τον τρόπο να γίνουν Έλληνες. Σκέφτονται ότι, αν οι χριστιανοί γίνουν Έλληνες, τους μουσουλμάνους η Ευρώπη δεν θα τους δεχτεί στην εστία της και, όταν έρθει η στιγμή, εκείνη η χώρα, δηλαδή

όλη η νότια Αλβανία και ολόκληρη η Τοσκαριά, θα δοθεί στην Ελλάδα.

Γι' αυτό οι Έλληνες, από τη μια μεριά από την Αθήνα με σχολεία, δασκάλους, βιβλία, γιατρούς και πολλά άλλα μέσα, καθώς και με πολλά χρήματα που πάλι τα πληρώνουν παράφρονες και προδότες γραικομανείς Αλβανοί, και από την άλλη μεριά από την Κωνσταντινούπολη μέσω του Πατριαρχείου, των δεσποτάδων, των παπάδων και της εκκλησίας, χρησιμοποιώντας τον αφορισμό και την αποβολή από την εκκλησία, σαν να ήταν και ο Χριστός Έλληνας και σαν να πρέπει οπωσδήποτε να είναι κανείς Έλληνας ή γραικομανής για να είναι χριστιανός και ορθόδοξος· και από τις δύο αυτές πλευρές, λέμε, οι Έλληνες προσπαθούν να μεταστρέφουν μέρα με τη μέρα τους ορθόδοξους Αλβανούς και να τους κάνουν Έλληνες.

Και οι ορθόδοξοι Αλβανοί, από την αμάθεια και το σκοτάδι όπου βρίσκονται, ξεγελιούνται εύκολα· τους φαίνεται πως πραγματικά δεν μπορούν να είναι χριστιανοί χωρίς να είναι Έλληνες, νομίζουν πως μόνο η ελληνική είναι η γλώσσα της ορθοδοξίας και πως εγκαταλείποντας αυτή τη γλώσσα —την οποία γνωρίζουν ελάχιστα και δεν μπορούν να μάθουν, όσο κι αν σπάνε το κεφάλι τους, επειδή είναι τόσο δύσκολη και τόσο νεκρή και ξεχασμένη, ώστε ακόμη και από τους ίδιους τους Έλληνες ελάχιστοι μπορούν να τη μάθουν—. Αυτοί οι Αλβανοί, προδότες χωρίς να το ξέρουν, αποκαλούνται γραικομανείς.

Δόξα στον Θεό! Από τότε που άρχισε να γράφεται η αλβανική, οι γραικομανείς άρχισαν να λιγοστεύουν μέρα με τη μέρα, να καταλαβαίνουν τις πανουργίες των Ελλήνων και να

απομακρύνονται από αυτούς, πιάνοντας με τα δυο τους χέρια την εθνική τους ταυτότητα και τη γλώσσα τους. Αυτοί δεν φοβούνται ούτε τον δάσκαλο του Έλληνα ούτε τον δεσπότη του Φαναρίου· όμως οι Έλληνες έχουν έναν δυνατό σύντροφο, με τον οποίο έχουν πιαστεί γερά χέρι χέρι για να αφανίσουν την εθνική ταυτότητα και τη γλώσσα των Αλβανών· αυτός ο σύντροφος είναι ο Τούρκος, που βοηθά την Ελλάδα και το Πατριαρχείο του Φαναρίου σε αυτό το έργο με όση δύναμη έχει. Για να κάνει τη δουλειά του Έλληνα, η κυβέρνηση της Τουρκίας δεν αφήνει να ανοίξει κανένα σχολείο, να τυπωθεί κανένα βιβλίο ή να γίνει οποιαδήποτε διδασκαλία και πρόοδος στην αλβανική γλώσσα, ενώ βοηθά τα ελληνικά σχολεία με κάθε τρόπο και κρατά τους χριστιανούς Αλβανούς κάτω από τον ζυγό του κλήρου του Φαναρίου.

Μετά τους Τούρκους και τους Έλληνες, η Αλβανία έχει εχθρούς τους Βουλγάρους και τους Σέρβους, που θέλουν να κάνουν στα ανατολικά και βόρεια μέρη της Αλβανίας όσα κάνουν οι Έλληνες στα νότια. Και σε εκείνα τα μέρη πολλοί ορθόδοξοι Αλβανοί, εξίσου αμόρφωτοι και ασύνετοι με τους άλλους, δείχνουν προτίμηση στις σλαβικές γλώσσες και θέλουν να ξεχάσουν την όμορφη γλώσσα που μιλούσαν οι πρόγονοί τους εδώ και τόσες χιλιάδες χρόνια. Τι μεγάλη ντροπή! Και τι μεγάλη αθλιότητα και βρόμικη ταπείνωση! Αλλά και αυτούς τους Σλάβους τούς βοηθούν οι Τούρκοι, που αφήνουν εκείνων τα χέρια ελεύθερα να κάνουν ό,τι θέλουν, ενώ τα δικά μας τα δένουν σφιχτά· σε εκείνους δίνουν φιρμάνια να ανοίγουν σχολεία και μητροπόλεις στους τόπους μας, ενώ εμάς δεν μας αφήνουν να έχουμε ούτε ένα μικρό σχολείο! Χωρίς να σκεφτούν έστω μια φορά ποιοι είναι οι φίλοι της Τουρκίας, οι

Έλληνες και οι Σλάβοι ή οι Αλβανοί, και ποιοι έχυσαν και χύνουν ακόμη σήμερα αίμα γι' αυτήν;

Έτσι οι Τούρκοι, και με τη βοήθειά τους οι Έλληνες και οι Σλάβοι, είναι οι εχθροί της Αλβανίας και των Αλβανών· προσπαθούν με κάθε τους δύναμη να αφανίσουν την εθνική ταυτότητα και τη γλώσσα αυτού του έθνους, του οποίου θέλουν να σβήσουν ακόμη και το όνομα. Η Ελλάδα, η Βουλγαρία και η Σερβία προσπαθούν να αφανίσουν και να ξεριζώσουν την αλβανική εθνική ταυτότητα και την αλβανική γλώσσα, η καθεμιά από το κομμάτι της Αλβανίας που της έλαχε ως μερίδιο και που ήδη το θεωρεί δικό της, μεταστρέφοντας τους χριστιανούς στη δική τους εθνικότητα· και η Τουρκία από τη μια τους βοηθά σε αυτό το έργο, ενώ από την άλλη επιδιώκει να τραβήξει τους μουσουλμάνους Αλβανούς και να τους χωρίσει από τους αδελφούς τους, όχι για το καλό της, αλλά για να τους παρασύρει κι εκείνους και να βυθιστούν μαζί στο βαθύ βάραθρο της καταστροφής όπου πέφτει, για να μη βγει ποτέ.

Αυτοί είναι οι κίνδυνοι για την Αλβανία και τους Αλβανούς. Οι Αλβανοί πρέπει να προφυλάσσονται πολύ από τις πανουργίες των Τούρκων, των Ελλήνων και των Σλάβων και να στέκονται απέναντί τους υπερασπιζόμενοι τα δίκαιά τους.

Οι φίλοι των Αλβανών

Μολονότι οι Αλβανοί είναι περικυκλωμένοι από εχθρούς, και οι Τούρκοι και οι Έλληνες, που έχουν μεγάλη ανάγκη να είναι φίλοι και ενωμένοι με τους Αλβανούς, αυτά τα δύο παράφρονα έθνη εργάζονται περισσότερο απ' όλους για να αφανίσουν το

αλβανικό έθνος, παρ' όλα αυτά δεν μπορούμε και δεν πρέπει να πούμε ότι όλος ο κόσμος είναι εχθρός των Αλβανών. Όχι, έχουμε και φίλους· υπάρχουν πολλοί που μας αγαπούν και μπορούν να μας βοηθήσουν, αν το θελήσουμε εμείς οι ίδιοι. Όλα τα έθνη της Ευρώπης, οι Γάλλοι, οι Ιταλοί, οι Γερμανοί, οι Άγγλοι και οι άλλοι, όλα αγαπούν και τιμούν το έθνος μας· όλοι θαυμάζουν τη γενναιότητα των Αλβανών, την πίστη τους στον δοσμένο λόγο και τόσες άλλες αρετές που αναγνωρίζουν στο έθνος μας. Όλοι οι συγγραφείς της Ευρώπης έγραψαν πάντοτε καλά για εμάς· μας ξέρουν γενναίους και άνδρες που κρατούν τον λόγο τους, μας αναγνωρίζουν ως το αρχαιότερο και ευγενέστερο έθνος της Ευρώπης. Άρχισαν να μαθαίνουν τη γλώσσα μας, δίνοντάς της μεγάλη σημασία στην παγκόσμια γραμματεία. Η Γαλλία από παλιά συνηθίζει να δείχνει ξεχωριστή αγάπη για τους Αλβανούς, και ακόμη περισσότερο για τους καθολικούς και τους Μιρδίτες. Η Ιταλία έχει τριακόσιες χιλιάδες Αλβανούς στη χώρα της, που αγωνίστηκαν περισσότερο από τους ίδιους τους Ιταλούς για την ένωση της Ιταλίας· και για να ευχαριστήσει αυτούς θέλει το καλό της Αλβανίας, την οποία έχει και γείτονα, και δεν θέλει να τη δει να την κομματιάζουν οι Έλληνες και οι Σλάβοι. Η Αυστρία δεν μπορεί να θέλει να εισχωρήσουν οι Σλάβοι της Σερβίας και της Βουλγαρίας ως το κέντρο της Αλβανίας και να εξαπλωθούν και να μεγαλώσουν τόσο πολύ· θέλει να έχει ένα γενναίο έθνος σαν τους Αλβανούς φίλο και βοηθό στη Βαλκανική Χερσόνησο απέναντι στους πολυάριθμους Σλάβους, όπως στηρίζει και τους Ρουμάνους. Η Αγγλία, που θέλει το καλό και την ελευθερία όλων των εθνών, δεν μπορεί να μην αγαπά τους Αλβανούς. Ακόμη και η Ρωσία, που είναι η ίδια σλαβική και προστάτιδα όλων των Σλάβων, ούτε εκείνη τσιγκουνεύεται τον καλό λόγο

και τη βοήθεια για τους Αλβανούς, όπως ποτέ δεν τα τσιγκουνεύτηκε και για τους Έλληνες, μολονότι εκείνοι δεν την αγαπούν και είναι εχθροί του σλαβισμού.

Έτσι όλες οι μεγάλες δυνάμεις μάς αγαπούν και μας τιμούν, και έχουμε πολλούς φίλους· κανένας όμως από αυτούς δεν είναι τόσο φίλος μας ώστε να πάρει την υπόθεσή μας στα χέρια του και να αναλάβει μόνος του δράση γι' αυτήν. Εκτός από αυτό, βλέποντάς μας χωρισμένους σε τρεις θρησκείες και τους περισσότερους μουσουλμάνους, δεν χωρά ο νους τους ότι μπορούμε να σχηματίσουμε ένα ενιαίο και ενωμένο έθνος, ικανό να αυτοκυβερνηθεί. Όταν όμως μας δουν στη δράση και καταλάβουν ότι είμαστε ικανοί γι' αυτό το έργο, τότε, δεν υπάρχει αμφιβολία, όλοι θα μας βοηθήσουν στο δίκαιό μας.

Από τα γειτονικά έθνη μόνο ένα έχουμε φίλο, που καταλαβαίνει το συμφέρον του και ξέρει ότι χωρίς εμάς δεν μπορεί να σταθεί. Αυτό το έθνος είναι το έθνος των Βλάχων που ζουν στην Αλβανία και κοντά στην Αλβανία. Από αυτούς μερικοί είναι Βλάχοι-Αλβανοί, που μιλούν βλάχικα και αλβανικά, και μερικοί Βλάχοι-Έλληνες, που μιλούν βλάχικα και ελληνικά. Οι Έλληνες έκαναν και κάνουν σε αυτούς τους Βλάχους όλα όσα έκαναν και κάνουν σε εμάς τους Αλβανούς· δηλαδή προσπαθούν να τους κάνουν Έλληνες με τα σχολεία και τις εκκλησίες τους. Οι Βλάχοι ως πρόσφατα ήταν κι αυτοί εξαπατημένοι όπως οι ορθόδοξοι Αλβανοί, και ήθελαν να λέγονται Έλληνες και να ξεχάσουν τη γλώσσα τους μαθαίνοντας ελληνικά· αλλά επιτέλους κατάλαβαν κι αυτοί πόσο πολύτιμη είναι η γλώσσα και η εθνική ταυτότητα για κάθε άνθρωπο, και άρχισαν να μαθαίνουν τη γλώσσα τους και να ανοίγουν δικά τους σχολεία.

Σε αυτό το έργο οι Βλάχοι δεν μπορούν να έχουν άλλον βοηθό και φίλο στον τόπο εκτός από τους Αλβανούς. Αφού ήρθαν σε ρήξη με τους Έλληνες, που δεν χορταίνουν να ψήνουν και να τρώνε τους Βλάχους εκείνους που αγαπούν τη γλώσσα τους, όπως και τους Αλβανούς, είχαν ανάγκη να ενωθούν με τους Αλβανούς, με εκείνους που είναι αληθινοί Αλβανοί και αγαπούν τη γλώσσα και την εθνική τους ταυτότητα. Και η Ρουμανία, που είναι η μητέρα αυτών των Βλάχων ή το πατρικό τους σπίτι, ας πούμε μεταφορικά, ξέρει καλά ότι οι Βλάχοι της Αλβανίας και της Μακεδονίας δεν μπορούν να ζήσουν και να διαφυλάξουν τη γλώσσα και την εθνική τους ταυτότητα απέναντι στις πανουργίες των Ελλήνων παρά μόνο στηριζόμενοι στη φιλία των Αλβανών και ενωμένοι μαζί τους. Γι' αυτό η Ρουμανία αποδείχτηκε περισσότερο από κάθε άλλον φίλη της Αλβανίας και θέλησε και θέλει τον χωρισμό των Αλβανών από τους Έλληνες· στη Ρουμανία ιδρύθηκε και ο πρώτος σύλλογος, εκεί άνοιξε το πρώτο τυπογραφείο και τυπώθηκαν τα πρώτα αλβανικά βιβλία. Αυτή την ευεργεσία η Αλβανία δεν θα την ξεχάσει προς τη Ρουμανία και θα της την ανταποδώσει αγαπώντας και φροντίζοντας καλά τους Βλάχους της Αλβανίας.

Αν όμως ο άνθρωπος είναι ανίσχυρος και αδύναμος, όλοι ανεβαίνουν πάνω του, όχι μόνο οι εχθροί αλλά και οι φίλοι· για να διατηρήσει την τιμή του, πρέπει να δείχνεται ικανός απέναντι στους εχθρούς και απέναντι στους φίλους. Έτσι κι εμείς, όσο κι αν μας αγαπούν οι Βλάχοι και χρειάζονται τη φιλία μας, παρ' όλα αυτά θέλουν να είναι ανώτεροι και πιο τιμημένοι από εμάς, ενώ είναι τόσο λιγότεροι και νεοφερμένοι και ξένοι στην Αλβανία. Υπάρχουν κάποιοι Βλάχοι που θέλουν

να παρουσιάζουν στην Ευρώπη ότι οι Βλάχοι είναι ο νους και οι Αλβανοί το σώμα, ότι οι Αλβανοί πρέπει να πολεμούν και να σκοτώνονται και οι Βλάχοι να κυβερνούν και να δικάζουν. Αυτοί δεν διστάζουν να λένε ότι οι Αλβανοί δεν χρειάζονται γραφή και σχολεία, γιατί έχουν τη γραφή και τα σχολεία των Βλάχων. Αυτή τη γενναιοδωρία μάς την κάνουν και οι Έλληνες και οι Τούρκοι· όλοι μάς αγαπούν τόσο, ώστε να μας προσφέρουν τη γλώσσα και τη γραφή τους, και όλοι μάς περιμένουν στα σχολεία τους με ανοιχτές αγκάλες!

Γι’ αυτό ούτε στους Βλάχους πρέπει να έχουμε υπερβολική εμπιστοσύνη, μολονότι θέλουμε να πιστεύουμε ότι αυτή η γνώμη δεν ανήκει σε όλους τους Βλάχους ούτε στους συνετότερους. Όπως κι αν είναι, εμείς πρέπει να σκεφτούμε καλά την υπόθεσή μας και να αγωνιστούμε μόνοι μας για τα δικά μας πράγματα, γιατί σε αυτή τη ζωή ο καθένας αγωνίζεται για τον εαυτό του. Ο εχθρός θέλει να σου πάρει το πετσί, κι ο φίλος το ρούχο.

Η γραφή της αλβανικής γλώσσας

Είπαμε και παραπάνω ότι το πρώτο γνώρισμα ενός έθνους, και εκείνο που το κάνει να λογαριάζεται ως ξεχωριστό έθνος, είναι η γλώσσα. Μια γλώσσα που δεν γράφεται και δεν διαβάζεται δεν λογαριάζεται ως γλώσσα, όπως στους Προβηγκιανούς στη Γαλλία, στους Καταλανούς στην Ισπανία, στους Ουαλούς στην Αγγλία και σε τόσα άλλα έθνη που μιλούν το καθένα μια ξεχωριστή γλώσσα, αλλά δεν γράφουν τη γλώσσα τους, και ο κόσμος τούς γνωρίζει ως Γάλλους, Ισπανούς, Άγγλους και άλλους ανάλογα με τη γλώσσα που γράφουν και διαβάζουν.

Γι’ αυτό το πρώτο πράγμα που πρέπει να φροντίζει ένα έθνος το οποίο θέλει να διατηρήσει την εθνική του ταυτότητα είναι η γραφή της γλώσσας του· και γι’ αυτό εκείνοι που θέλουν να αφανίσουν και να υποδουλώσουν αυτό το έθνος επιμένουν να το εμποδίζουν να γράφει τη γλώσσα του.

Είπαμε πώς οι Αλβανοί από την αρχή δεν φρόντισαν να γράψουν τη γλώσσα τους, πώς η αλβανική γλώσσα έμεινε άγραφη ως την εποχή μας, και πώς διατηρήθηκε η γλώσσα μας επειδή οι πρόγονοί μας ζούσαν χωριστά και χωρίς να αναμειγνύονται με άλλα έθνη. Αλλά δεν είναι μόνο το δικό μας έθνος που δεν είχε γραπτή τη γλώσσα του· και πολλά άλλα έθνη της Ευρώπης και της Ασίας άρχισαν να γράφουν τη γλώσσα τους σε αυτό τον τελευταίο αιώνα. Αν η αλβανική διατηρήθηκε τόσες χιλιάδες χρόνια χωρίς γραφή, από εδώ και πέρα δεν μπορεί να διατηρηθεί για πολύ ακόμη, επειδή οι καιροί άλλαξαν, κανένα έθνος δεν μπορεί να ζει χωρισμένο και απομονωμένο, οι γείτονες ξύπνησαν και προοδεύουν και προσπαθούν να μας υποδουλώσουν. Το πρώτο τους έργο είναι να μας κάνουν να ξεχάσουμε τη γλώσσα μας και να μάθουμε τη δική τους. Όχι μόνο οι Αλβανοί της Ελλάδας και της Ιταλίας αλλά και πολλοί από εκείνους της Αλβανίας άρχισαν να μη μιλούν και να μη γνωρίζουν αλβανικά, ενώ οι γονείς τους δεν ήξεραν άλλη γλώσσα. Αν αφηνόταν έτσι άγραφη, η αλβανική, που έχει διατηρηθεί εδώ και τόσες χιλιάδες χρόνια, θα χανόταν και θα ξεχνιόταν σε λίγο καιρό.

Βλέποντας αυτό τον μεγάλο, κακό και τρομερό κίνδυνο, μερικοί Αλβανοί με καρδιά γεμάτη αγάπη για το έθνος τους έφεραν στο φως την επιθυμία που κάθε φωτισμένος Αλβανός έκρυβε στην καρδιά του για τη γραφή της όμορφης γλώσσας μας. Πριν

από είκοσι χρόνια, τον καιρό της Ένωσης της Πριζρένης, δημιουργήθηκε ένα πλήρες και τελειοποιημένο αλβανικό αλφάβητο, όπου κάθε γράμμα είχε μόνο έναν ήχο και για κάθε ήχο υπήρχε ξεχωριστό γράμμα. Μόλις οι Αλβανοί είδαν την όμορφη γλώσσα τους γραμμένη τόσο καλά, άδραξαν τη γραφή με τα δυο τους χέρια· σύλλογοι ιδρύθηκαν στη Ρουμανία και στην Αίγυπτο μετά από εκείνον της Κωνσταντινούπολης, που δεν μπόρεσε να αντέξει πολύ καιρό κάτω από τον τουρκικό ζυγό. Ένα σχολείο άνοιξε στην Κορυτσά και για πρώτη φορά άρχισε να διδάσκεται η γλώσσα μας. Τα σχολεία δεν πολλαπλασιάστηκαν και δεν προόδευσαν όπως έπρεπε, αλλά η αλβανική γραφή απλώθηκε σε όλα τα μέρη της Αλβανίας, και άνδρες και γυναίκες, αγόρια και κορίτσια, όλοι έμαθαν σε λίγο καιρό να γράφουν και να διαβάζουν την αλβανική γλώσσα. Μέσα σε είκοσι χρόνια η αλβανική γραφή άπλωσε τόσο γερές ρίζες και έθεσε τόσο ισχυρά θεμέλια, που ποτέ δεν μπορεί να ξεριζωθεί και να γκρεμιστεί. Αυτό το δέντρο, που φυτεύτηκε πριν από είκοσι χρόνια, άνθισε και έδωσε πολύ γλυκούς και όμορφους καρπούς.

Η πρόοδος της αλβανικής γραφής είναι θάνατος για τους εχθρούς της εθνικής μας ταυτότητας. Πρώτα όλοι έλεγαν ότι αυτό το έργο δεν γίνεται, ότι η αλβανική δεν είναι γλώσσα που να μπορεί να γραφτεί, ότι είναι μια κακή και χαλασμένη γλώσσα, ότι δεν μπορεί να έχει γραμματική, ότι καμιά επιστήμη δεν μπορεί να γραφτεί και να διδαχτεί σε αυτή τη γλώσσα, και τόσα άλλα μάταια λόγια, για να μας κάνουν να χάσουμε την ελπίδα και να μην προσπαθούμε να γράψουμε τη γλώσσα μας. Όταν όμως είδαν ότι η αλβανική γράφεται πολύ καλά, διαβάζεται πολύ όμορφα, αποκτά τη γραμματική της και είναι

καλύτερη και τελειότερη από όλες τις γλώσσες της γης, ότι με αυτήν διδάσκονται όλες οι επιστήμες· όταν κατάλαβαν ότι ώσπου ο Έλληνας να μάθει τη γλώσσα του Ομήρου, του Ευριπίδη, του Πλάτωνα και άλλες νεκρές γλώσσες, ώσπου ο Τούρκος να μελετήσει την απέραντη γλώσσα των Αράβων και των Περσών χωρίς να μπορεί να τις μάθει, όσο αυτοί ασχολούνται με αυτές τις γλώσσες, ο Αλβανός έχει μάθει σε λίγες μέρες να γράφει και να διαβάζει σωστά τη δική του γλώσσα και έχει μάθει και πολλά χρήσιμα μαθήματα.

Όταν είδαν αυτές τις αρετές της αλβανικής γλώσσας και τη μεγάλη πρόοδο της γραφής μας, κατάλαβαν ότι η Αλβανία θα ξεφύγει από τα νύχια τους και ενώθηκαν όλοι για να εμποδίσουν τη γραφή της αλβανικής γλώσσας. Τούρκοι, Έλληνες, Σλάβοι και άλλοι, όσο εχθροί κι αν ήταν μεταξύ τους, έδωσαν ο ένας στον άλλο το χέρι εναντίον μας. Η Υψηλή Πύλη και το ανάκτορο του Γιλντίζ, το Πατριαρχείο του Φαναρίου, η κυβέρνηση της Αθήνας κτλ. ενώθηκαν σε αυτό το έργο· ο Τούρκος απαγόρευσε το άνοιγμα αλβανικών σχολείων, κατάσχεσε τα βιβλία στο τελωνείο, δεν άφησε να τυπωθεί ούτε ένα φύλλο χαρτί στη γλώσσα μας και κοίταξε με εχθρικό μάτι, αποκαλώντας κατά τη συνήθειά του κομιτατζήδες, όλους εκείνους που ήθελαν να γράφουν και να διαβάζουν σε αυτή τη γλώσσα· ο Έλληνας φώναξε και έσκισε τα ρούχα του από την Αθήνα εναντίον της γραφής της γλώσσας μας, έστησε χίλιες ραδιουργίες εναντίον των Αλβανών που αγαπούν τη γλώσσα τους και σκότωσε τους περισσότερους με το χέρι του Τούρκου· ο πατριάρχης και οι δεσποτάδες έριχναν αφορισμούς όπως ο Θεός άλλοτε τους κεραυνούς.

Όλες αυτές οι απαγορεύσεις εμπόδισαν να πολλαπλασιαστούν και να εξαπλωθούν τα αλβανικά σχολεία στην Αλβανία και να εκδίδονται βιβλία, εφημερίδες κτλ. στη γλώσσα μας· δεν μπόρεσαν όμως να εμποδίσουν τους Αλβανούς να μάθουν την αλβανική γραφή. Ο Αλβανός συνήθισε να μαθαίνει γράμματα ακόμη και χωρίς σχολείο, στην ύπαιθρο, ακόμη και χωρίς βιβλία, με χειρόγραφα.

Η αλβανική σήμερα δεν είναι άγραφη γλώσσα όπως ήταν πριν από είκοσι χρόνια· σήμερα είναι γλώσσα που γράφεται και διαβάζεται, και μάλιστα από τις ομορφότερες. Καμιά γλώσσα δεν διαβάζεται τόσο εύκολα και τόσο καλά όσο η αλβανική. Αυτό πίκρανε και δηλητηρίασε εντελώς τους εχθρούς μας, γιατί, βλέποντας ότι η γραφή της αλβανικής γλώσσας άπλωσε τόσο μακριές και δυνατές ρίζες, δεν μπορούν πια σήμερα να λένε ότι η αλβανική δεν μπορεί να γραφτεί· γιατί να που γράφτηκε.

Η φτώχεια των Αλβανών και η ακυβερνησία της Αλβανίας

Η Αλβανία ως πριν από κάποιο καιρό ήταν αρκετά πλούσια και εύπορη. Οι Αλβανοί ζούσαν από τους μισθούς του στρατού και τα λάφυρα του πολέμου, καθώς και από μερικές τέχνες που ασκούσαν. Φορούσαν τα δικά τους ρούχα και υποδήματα, που κατασκευάζονταν στον τόπο τους. Οι κρατικοί φόροι ήταν πολύ λίγοι και ελαφροί. Από τα χρήματα που έφερναν από το εξωτερικό στην Αλβανία, πολύ λίγα έβγαιναν έξω· τα περισσότερα έμεναν στη χώρα. Αυτό έφερνε γενική ευημερία.

Σήμερα δεν είναι έτσι τα πράγματα· οι Αλβανοί δεν πηγαίνουν πια στρατιώτες με μισθό, αλλά μπαίνουν κάτω από έναν στρατιωτικό ζυγό· δεν επιστρέφουν από τον πόλεμο ντυμένοι με χρυσά και ζωσμένοι με στολισμένα όπλα, αλλά γυμνοί, άρρωστοι και εξαντλημένοι. Τίποτα δεν μπορεί να παραχθεί στον τόπο, γιατί οι ντόπιοι τεχνίτες δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τα εργοστάσια της Ευρώπης. Και εκείνες οι δυο δεκάρες που πέφτουν στα χέρια των Αλβανών κυλούν από τα χέρια τους και καταλήγουν στην Ευρώπη. Οι κρατικοί φόροι είναι πολλοί και βαρείς, ώστε μόλις και μετά βίας τους πληρώνουν. Τα παλιά εισοδήματα χάθηκαν, άλλα καινούργια δεν ήρθαν στη θέση τους. Για τους δρόμους πληρώνουν χωριστά, δρόμοι δεν υπάρχουν· τα ποτάμια πλημμυρίζουν τις πεδιάδες, οι πυρετοί που γεννιούνται από αυτά τα έλη κάνουν τους ανθρώπους να είναι διαρκώς άρρωστοι και αδύναμοι, να μην μπορούν να δουλέψουν και να πεθαίνουν από την αρρώστια και την πείνα. Έτσι μια μεγάλη και φοβερή φτώχεια σκέπασε ολόκληρη την Αλβανία.

Η κυβέρνηση των Τούρκων στην Αλβανία υπάρχει μόνο για να μαζεύει φόρους και στρατιώτες: έλα εσύ, Αλβανέ νέε που μπήκες στο εικοστό έτος, να πας στην άκρη του κόσμου, να κλειστείς σε έναν στρατώνα γυμνός και πεινασμένος! Έλα εσύ, φτωχέ Αλβανέ, να πληρώσεις πέντε γρόσια για μια κατσίκα, από την οποία δεν βγάζεις ούτε τα μισά αυτά χρήματα τον χρόνο! Αυτή είναι η δουλειά του Τούρκου κυβερνήτη· κυβέρνηση όμως δεν υπάρχει· πριν καλά καλά βγει ο ζαπτιές από την καλύβα του χωρικού, από τον οποίο πήρε τον γιο ή το βιος, μπαίνει ο ληστής να τον κλέψει ή ο εχθρός να τον σκοτώσει, και εκείνος ο κυβερνήτης, που ήταν ικανός να τον

γδάρει, δεν είναι ικανός να τον φυλάξει από τον ληστή ή να τον προστατέψει από τον εχθρό! Ο δύσμοιρος Αλβανός είναι αναγκασμένος να στέκεται μέρα και νύχτα με το όπλο στο χέρι για να μπορέσει να προστατέψει το βιος και τη ζωή του· αν του αφήσουν βέβαια και τα όπλα, γιατί πολλές φορές του τα παίρνουν και τον αφήνουν με δεμένα τα χέρια μπροστά στους κλέφτες και στους εχθρούς, από τους οποίους δεν είναι ικανοί να τον φυλάξουν. Και μάλιστα πολλές φορές ο κυβερνήτης συνεργάζεται με τον κλέφτη για να γδάρει τον τίμιο Αλβανό.

Μπορεί μια τέτοια κυβέρνηση να λέγεται κυβέρνηση; Όχι, ποτέ. Η Αλβανία βρίσκεται κάτω από μια ολέθρια ακυβερνησία. Δεν υπάρχει καμιά κυβέρνηση. Οι Αλβανοί τρώγονται και σκοτώνονται μεταξύ τους κάθε μέρα· το αίμα του Αλβανού χύνεται μάταια και άσκοπα, εκείνο το πολύτιμο αίμα που δεν θα έπρεπε να χύνεται ούτε μία σταγόνα παρά μόνο για την υπεράσπιση και τη σωτηρία της Αλβανίας!

Η φτώχεια, η ακυβερνησία, η αμάθεια φέρνουν τη διχόνοια, τη διαίρεση, την έλλειψη αγάπης. Οι Αλβανοί, φτωχοί, αμόρφωτοι, διαιρεμένοι, εχθροί ο ένας του άλλου, σκοτώνονται μεταξύ τους, χύνουν μάταια το αίμα τους και ολοένα χάνονται! Έπεσαν σε ύπνο βαθύ και βαρύ. Οι γείτονές τους μέρα με τη μέρα ξυπνούν, φωτίζονται, πληθαίνουν και κάνουν μεγάλα βήματα μέσα στην Αλβανία, την οποία είναι έτοιμοι να κομματιάσουν εντελώς!

Έτσι είναι σήμερα η Αλβανία!

Τι θα γίνει η Αλβανία;

Μπορεί η Αλβανία να παραμείνει όπως είναι;

Η Αλβανία είναι ένα τμήμα της ευρωπαϊκής Τουρκίας· η διατήρησή της όπως είναι σήμερα συνδέεται με την επιβίωση της Τουρκίας στην Ευρώπη. Θα ζήσει άραγε η Τουρκία για πολύ ακόμη στην Ευρώπη; Σ' αυτή την ερώτηση κανείς δεν μπορεί να απαντήσει ναι· η απάντηση είναι όχι. Η Τουρκία έζησε πολύ στην Ευρώπη· μετά το Συνέδριο του Βερολίνου πίστευαν πως θα ζούσε δέκα χρόνια· πέρασαν είκοσι, δηλαδή έζησε πολύ. Αυτή η αυτοκρατορία δεν έκανε ούτε κάνει απολύτως τίποτε για να παρατείνει τη ζωή της. Όπως ένας άρρωστος που δεν κάνει όσα του λένε οι γιατροί και βάζει τη σκαπάνη στο ίδιο του το σώμα, έτσι κι αυτή η αυτοκρατορία κάνει ό,τι χρειάζεται για να συντομεύσει τις μέρες της. Δεν ξέρουμε για πόσο ακόμη μπορεί να ζήσει στην Ασία, και είναι έξω από τον σκοπό μας να μιλήσουμε γι' αυτό· στην Ευρώπη όμως η ζωή της είναι πολύ σύντομη. Η Αλβανία δεν έχει βάλει δικά της θεμέλια ούτε έχει ριζώσει από μόνη της· ζει πάνω στα γκρεμισμένα θεμέλια της Τουρκίας και με τις σάπιες ρίζες της. Με την πτώση αυτού του μεγάλου θεριού θα πέσει και η Αλβανία και θα συντριβεί κάτω από τα βαριά του ερείπια.

Τα άλλα έθνη της ευρωπαϊκής Τουρκίας έχουν από καιρό αρχίσει να ετοιμάζονται, ώστε να μπορέσουν να σταθούν μόνα τους και να μη συντριβούν κάτω από τα ερείπια της Τουρκίας. Τα έθνη αυτά μοιάζουν με τα χορτάρια που τρέφονται και δυναμώνουν κάτω από το χειμωνιάτικο χιόνι και, μόλις φύγει αυτό το κρύο και βαρύ φορτίο από την επιφάνεια της γης,

αρχίζουν αμέσως να ανθίζουν και να ομορφαίνουν. Οι Αλβανοί όμως, που εδώ και τόσους αιώνες έχουν κρεμαστεί από τους Τούρκους, παρότι βλέπουν ότι αυτό το μεγάλο θηρίο που λέγεται Τουρκία έχει καταρρεύσει και κάθε μέρα πέφτουν οι στέγες του, εξακολουθούν να μη θέλουν να πάψουν να καταφεύγουν από κάτω του. Αυτό το χιόνι τόσων αιώνων, που έθρεψε από κάτω του τα άλλα έθνη, έκαψε με το κρύο του τις ρίζες της Αλβανίας· η Αλβανία πάγωσε και ξεράθηκε σ' αυτόν τον μακρύ χειμώνα της μαύρης τυραννίας, μολονότι δεν πατήθηκε όσο οι άλλες χώρες.

Το μακεδονικό ζήτημα τέθηκε πάνω στην πράσινη τσόχα της διπλωματίας· έτσι ή αλλιώς θα πάρει κάποιο τέλος. Η Ρούμελη δεν θα μείνει όπως είναι· τα νύχια των Τούρκων θα κοπούν λίγο και δεν θα γδέρνουν πια τα έθνη αυτών των χωρών· οι φωνές των εθνών θα ακουστούν και τα δικαιώματά τους θα τους δοθούν. Τότε οι Αλβανοί θα υψώσουν άραγε τη φωνή τους, θα ζητήσουν κι αυτοί τα δικαιώματά τους; Ή θα αγωνίζονται ως την τελευταία ώρα για να κρατήσουν την τυραννία των Τούρκων πάνω από τα δικά τους κεφάλια και των άλλων εθνών; Εκεί βρίσκεται το ζήτημα.

Όσο πλησιάζει ο καιρός να αρθεί η μαύρη τυραννία των Τούρκων, τόσο ανοίγει η ελπίδα σωτηρίας των εθνών που στενάζουν κάτω από αυτήν. Είδαμε παραπάνω ότι οι Αλβανοί άλλοτε υπήρξαν σύντροφοι των Τούρκων και όχι δούλοι τους· σήμερα όμως αυτοί υποφέρουν τη μεγαλύτερη τυραννία, αυτοί έχουν καταπατηθεί και καταπιεστεί χειρότερα απ' όλους. Αφού έτσι έχουν τα πράγματα, γιατί όλα τα έθνη προσπαθούν να αποτινάξουν από πάνω τους αυτόν τον βαρύ ίσκιο, ενώ οι Αλβανοί θέλουν να τον κρατήσουν; Ή μήπως δεν βλέπουν ότι

στηρίζουν με τους ώμους τους έναν τοίχο που καταρρέει και θα τους συνθλίψει πέφτοντας πάνω τους; Οι Αλβανοί είναι σαν έναν άνθρωπο που έπεσε στη θάλασσα και ξέρει να κολυμπά καλά, αλλά θέλει, σώζοντας τον εαυτό του, να σώσει και τους Τούρκους, που έπεσαν κι αυτοί στη θάλασσα και δεν ξέρουν κολύμπι. Αυτοί οι καταραμένοι όμως δεν αφήνουν εκείνον που ξέρει να κολυμπά να τους πιάσει όπως πρέπει και να τους βγάλει από το νερό, παρά του αρπάζουν και τα δυο πόδια ή ένα πόδι κι ένα χέρι και δεν τον αφήνουν να κολυμπήσει. Έτσι πνίγεται και το δικό τους έθνος και παρασύρουν μαζί τους το αλβανικό έθνος ως τον πάτο της θάλασσας και το πνίγουν. Ο Αλβανός, που βλέπει αυτόν τον κίνδυνο με τα μάτια του, γιατί αφήνεται στα χέρια αυτού του κακού και άμυαλου, που ούτε μπορεί να σωθεί μόνος του ούτε αφήνει να τον σώσουν, αλλά ζητά να πνίξει με προδοσία κι εκείνους που θέλουν να τον σώσουν; Τι πρέπει να κάνει ένας άνθρωπος που πέφτει σε τέτοιον κίνδυνο; — Να δώσει μια γερή κλωτσιά σ' αυτόν τον προδότη που θέλει να τον πνίξει, να τον στείλει στον πάτο της θάλασσας και να σώσει τον εαυτό του. Αυτός είναι ο δρόμος της σωτηρίας, και κανένας άλλος.

Η Τουρκία ούτε μπορεί στο εξής να ζήσει, ούτε ξέρει, ούτε θέλει να ζήσει, ούτε πρέπει να ζήσει. Αν οι Αλβανοί θέλουν να μη χωριστούν από την Τουρκία, θα πρέπει να χαθούν μαζί της. Είναι ένας νεκρός άνθρωπος· όσο κι αν αγαπάμε τον νεκρό, πρέπει να τον βάλουμε στο χώμα. Το να θέλουμε να μη χωριστούμε απ' αυτόν είναι σαν να θέλουμε να μπούμε μαζί του στον τάφο. Σαπίζει, σάπισε· δεν μπορούμε πια να τον κρατήσουμε, γιατί βρωμάει όλος ο κόσμος.

Γι’ αυτό λέμε ξανά ότι η Αλβανία, όπως έζησε ως σήμερα, δεν μπορεί να ζήσει πια ούτε λίγο. Όχι μόνο η Τουρκία είναι νεκρή και δεν μπορεί να ζήσει μαζί της· αλλά ακόμη κι αν αυτή η αυτοκρατορία ανασταινόταν και ζούσε λίγο καιρό ακόμη, πάλι η Αλβανία δεν θα μπορούσε να ζήσει, γιατί η ανάσταση της Τουρκίας είναι ο θάνατος της Αλβανίας. Είδαμε παραπάνω πώς οι Τούρκοι δένουν τα χέρια και τα πόδια των Αλβανών και τους κρατούν για να τους κατατρώγουν και να τους διαμελίζουν οι άλλοι, οι Έλληνες, οι Σλάβοι κτλ. Η Αλβανία ως σήμερα διατήρησε την εθνική της υπόσταση και τη γλώσσα της, αλλά στο εξής δεν θα μπορέσει να τις διατηρήσει αν δεν ιδρύσει κι αυτή σχολεία και δεν προοδεύσει στη γνώση. Η τουρκική κυβέρνηση όμως δεν αφήνει τον Αλβανό να ανοίξει σχολεία και να προαγάγει τη γλώσσα του, ενώ αφήνει τους άλλους, τους εχθρούς της και εχθρούς της Αλβανίας, ελεύθερους και ανεμπόδιστους να κάνουν ό,τι θέλουν.

Αν λοιπόν η Τουρκία ζήσει έτσι μερικά ακόμη χρόνια, δεν θα απομείνει πια Αλβανία· η χώρα αυτή θα έχει διαμελιστεί για πάντα ανάμεσα στους Έλληνες και στους Σλάβους.

Είναι ικανοί οι Αλβανοί να στηρίξουν και να υπερασπιστούν τον εαυτό τους;

Δύο πράγματα χρειάζονται σ’ αυτή τη ζωή: το δίκαιο και η δύναμη. Το δίκαιο χωρίς δύναμη, όπως και η δύναμη χωρίς δίκαιο, είναι σαν ένα μοναχό φτερό· κανένα πουλί δεν μπορεί να πετάξει με ένα φτερό. Καμιά φορά η δύναμη χωρίς δίκαιο πετυχαίνει κάτι· και το δίκαιο χωρίς δύναμη πολύ σπάνια εισακούεται. Το μεγάλο ψάρι τρώει πάντα το μικρό.

Τώρα, ότι οι Αλβανοί έχουν το δίκαιο με το μέρος τους, γι' αυτό δεν υπάρχει αμφιβολία. Πώς να μην έχει ο Αλβανός το δικαίωμα να γράφει και να διαβάζει τη γλώσσα του, όταν όλα τα έθνη, ακόμη και τα πιο ανίσχυρα και αδύναμα, έχουν αυτό το δικαίωμα και κανείς δεν τα εμποδίζει; Γιατί οι Αλβανοί να στερούνται ένα δικαίωμα που έχουν όλα τα έθνη της γης; Να μην μπορούν να γράφουν και να μαθαίνουν τη γλώσσα τους, ενώ άλλα ξένα έθνη να έρχονται να τους ανοίγουν σχολεία στις δικές τους γλώσσες και να αλλάζουν την εθνικότητα και τη γλώσσα τους; Είναι τόσο αδύναμοι οι Αλβανοί; — Όχι! Χίλιες φορές όχι!

Οι Αλβανοί είναι πιο δυνατοί από όλα τα έθνη της Βαλκανικής Χερσονήσου. Αναλογικά με τον αριθμό τους, ίσως είναι πιο δυνατοί και πιο ρωμαλέοι από όλα τα έθνη της γης. Σήμερα, αυτή τη στιγμή και όπως είναι, η Αλβανία μπορεί να παρατάξει στρατό 500,000 ανδρών! Και 200,000 ή 300,000 βγαίνουν αμέσως. Όσοι γνωρίζουν την Αλβανία δεν απορούν μ' αυτούς τους αριθμούς, γιατί τόσο στρατό η Αλβανία παρέτασσε και παρατάσσει πάντοτε. Και είναι γνωστό ότι ένας στρατός 200,000 Αλβανών ισοδυναμεί με στρατό 500,000 ξένων στρατιωτών. Την ανδρεία των Αλβανών ούτε οι εχθροί τους μπορούν να την αρνηθούν.

Είδαμε παραπάνω πόσα ανδραγαθήματα έκαναν οι Αλβανοί και πώς τίμησαν τους ξένους που είχαν για αφέντες ή συντρόφους. Αυτοί που έδειξαν τόση ανδρεία για τους ξένους, οι οποίοι μάλιστα δεν τους το αναγνώρισαν ιδιαίτερα, δεν είναι τάχα σήμερα ικανοί να κρατήσουν και να υπερασπιστούν τη χώρα, τη γλώσσα και την εθνική τους υπόσταση; Πώς να μην είναι ικανοί να υπερασπιστούν αυτό το δικαίωμα, όταν έχουν

και μια χώρα οχυρή από τη φύση της να τους βοηθά; Ως σήμερα πολεμούσαν πάντοτε μόνο με δύναμη, ποτέ όμως με δίκαιο· σήμερα είναι η μέρα να πολεμήσουν δίκαια και για το δίκαιο. Δεν υπάρχει ιερότερο δικαίωμα για ένα έθνος από την εθνικότητα, τη γλώσσα και την πατρίδα. Ένας γενναίος που πολεμά για λάφυρα και αρπαγές είναι πάντοτε ντροπιασμένος· αυτός που πολεμά για ένα τέτοιο δικαίωμα είναι δυο φορές γενναίος· το δίκαιο του δίνει ισχύ και δύναμη που δεν τον αφήνει ποτέ να νικηθεί, αλλά κάνει τον έναν να νικά δέκα!

Μα αφού οι Αλβανοί είναι τόσο δυνατοί και γενναίοι, γιατί κάθονται με δεμένα χέρια, ενώ οι ξένοι, αδύναμοι και χωρίς καμιά ισχύ, όπως και χωρίς κανένα δικαίωμα, τους διαμελίζουν και τους αφανίζουν για πάντα; Κάθονται με δεμένα χέρια επειδή ο Τούρκος τους τα έδεσε και τους τα κρατά, κι οι ξένοι τους διαμελίζουν με τη δύναμη και τη βοήθειά του! Είναι λοιπόν ο ίδιος ο Τούρκος τόσο δυνατός, ώστε με το ένα χέρι να κρατά τα χέρια των Αλβανών και με το άλλο να βοηθά τους εχθρούς τους; Όχι, ξέρουμε ότι δεν είναι δυνατός, είναι όμως αλεπού· κρατά τους Αλβανούς με πονηριά και προδοσία. Ας το πούμε κι έτσι: οι Αλβανοί δένουν μόνοι τους τα χέρια τους, επειδή είναι αμαθείς και τυφλοί!

Η Αλβανία σήμερα είναι σαν ένας δυνατός δράκος, περικυκλωμένος από μερικά τσακάλια και αλεπούδες που του έδεσαν τα πόδια και ετοιμάζονται να τον ξεσκίσουν και να τον καταβροχθίσουν. Δεν έχει παρά να τιναχτεί και να σαλευτεί λίγο, να κινήσει μια φορά χέρι και πόδι, κι όλα εκείνα τα τσακάλια κι οι αλεπούδες θα σκορπιστούν και δεν θα τολμήσουν ούτε να στρέψουν τα μάτια να τον κοιτάξουν. Πρώτα ας δείξει μια φορά τα δόντια της στην Τουρκία κι ας της

πει: φύγε εσύ και μην ανακατεύεσαι, γιατί βλέπω καλά πώς μου ανταποδίδεις τις ευεργεσίες που σου έκανα. Εγώ έχω πεντακόσια χρόνια που σε προστατεύω, κι εσύ κρατάς τα χέρια μου δεμένα για να με ξεσκίσουν άλλοι· και θέλεις να με τραβήξεις κι εμένα στον πάτο του λάκκου όπου επιθυμείς να πέσεις η ίδια. Τι είναι οι Τούρκοι; — Ένα άγριο έθνος που ήρθε από τις ερήμους της Βόρειας Ασίας με ένα βούκεντρο στο χέρι ο καθένας. Με την αγριότητά τους κατέλαβαν τις ωραιότερες και πιο πολιτισμένες χώρες του κόσμου· κι αφού τις λεηλάτησαν, τις γκρέμισαν και τις έκαψαν, τις κρατούν ως σήμερα μέσα σε αγριότητα, φτώχεια και τυραννία που τρομάζει όλο τον κόσμο. Ανάμεσα σε όλες αυτές τις χώρες που στενάζουν εδώ και τόσους αιώνες είναι και η καημένη Αλβανία, που υποφέρει αυτή την τυραννία, ή υποφέρει περισσότερο απ' όλες τις άλλες χώρες από την αδιαφορία των Αλβανών. Οι Τούρκοι είναι από εκείνα τα έθνη που πέρασαν πάνω από τη γη σαν χαλαζοθύελλα και σαν χιόνι. Πού είναι οι Ούννοι, οι Βάνδαλοι, οι Μογγόλοι, οι Άβαροι, οι Γότθοι και τόσα άγρια έθνη που κατέλαβαν τη μισή επιφάνεια της γης καίγοντας, γκρεμίζοντας και χύνοντας αίμα; Οι Τούρκοι δεν είχαν δικαίωμα να ζήσουν περισσότερο από εκείνους τους ομοίους τους· η ζωή και η παραμονή τους ως τώρα ήταν απρόσμενο κέρδος. Τώρα δεν έχουν κανένα δικαίωμα να ζουν και να παραμένουν άλλο, ούτε ξέρουν ούτε θέλουν να ζήσουν άλλο, γιατί ως σήμερα δεν συγκρότησαν έθνος και κυβέρνηση σαν όλο τον κόσμο, αλλά θέλουν να ζουν για πάντα με αγριότητα. Θα χαθούν και πρέπει να χαθούν, για να γλιτώσει η ανθρωπότητα απ' αυτούς· τι έχουν όμως μαζί μας και, καθώς πέφτουν, θέλουν να μας πάρουν κι εμάς μαζί τους; Τι σχέση έχουμε εμείς μαζί τους; Μήπως ήρθαμε μαζί τους; Ποτέ! Εμείς

δεν είμαστε ούτε Τούρκοι ούτε ήρθαμε από τις ερήμους της Ασίας. Είμαστε το αρχαιότερο έθνος της Ευρώπης· έχουμε δικαίωμα στη γη της Ευρώπης περισσότερο από κάθε άλλο έθνος.

Αυτό το ιερό δικαίωμα οι Αλβανοί είναι ικανοί να το υπερασπιστούν και να το διεκδικήσουν ακόμη και με τα όπλα στο χέρι. Όταν το δίκαιο ενώνεται με τη δύναμη, αποκτά μια ισχύ στην οποία τίποτε δεν μπορεί να αντισταθεί. Οι Αλβανοί λοιπόν είναι ικανοί να κρατήσουν και να υπερασπιστούν το δικαίωμά τους, δηλαδή την εθνική τους υπόσταση, τη γλώσσα και την πατρίδα τους, απέναντι σε κάθε εχθρό· αρκεί μόνο να το θελήσουν.

Η σωτηρία ή ο αφανισμός της Αλβανίας βρίσκεται στα χέρια των Αλβανών

Η Αλβανία σήμερα βρίσκεται στην άκρη ενός πολύ βαθιού και τρομερού γκρεμού. Το να παραμείνει εκεί πάνω δεν είναι δυνατό· αν θελήσει να μείνει, θα κατρακυλήσει στον γκρεμό και θα γίνει εκατό κομμάτια. Αν θέλει να σωθεί, πρέπει να αποτραβηχτεί από εκείνη την άκρη και να σταθεί σε τόπο επίπεδο και ασφαλή.

Αν η Αλβανία γλιτώσει από τους κινδύνους που την έχουν περικυκλώσει και μπει στον δρόμο της προόδου και της ευημερίας, θα γίνει μια από τις καλύτερες και ωραιότερες χώρες της Ευρώπης. Αν και δεν είναι πολύ μεγάλη χώρα, δεν είναι και πολύ μικρότερη από την Ελλάδα, τη Σερβία, τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, τη Δανία, το Βέλγιο, την Ολλανδία, την Ελβετία κτλ., καθεμιά από τις οποίες αποτελεί ανεξάρτητο

κράτος. Βρίσκεται απέναντι στην Ευρώπη, γειτονεύει με την Ιταλία και την Αυστρία. Μπορεί πολύ γρήγορα να μπει στον πολιτισμό και να σμίξει με την Ευρώπη. Έχει όλα όσα της χρειάζονται, όπως είδαμε παραπάνω. Οι Αλβανοί είναι πολύ έξυπνοι και συνετοί· έχουν μεγάλη ικανότητα να αφομοιώνουν τον πολιτισμό και κάθε είδους γνώση· είναι γενναίοι και εξαίρετοι στρατιώτες.

Η αγαπημένη μας πατρίδα δεν μπορεί να ζήσει για πολύ ακόμη έτσι όπως είναι σήμερα· ή θα χαθεί για πάντα και δεν θα απομείνει ούτε Αλβανός ούτε Αλβανία, ή θα σωθεί και θα οικοδομηθεί με τρόπο που δεν θα έχει όμοιο στον κόσμο και θα τη ζηλεύουν όλα τα έθνη της γης. Η σωτηρία ή ο αφανισμός της Αλβανίας βρίσκεται στα χέρια των Αλβανών· αν θελήσουν, θα σωθούν· αν θελήσουν, θα χαθούν.

Οι Αλβανοί δεν έχουν ανάγκη να πιάσουν τα όπλα, να αποτραβηχτούν στα βουνά και στις σπηλιές, να σκοτωθούν και να καταστραφούν, όπως κάνουν τα άλλα έθνη για να κερδίσουν την ελευθερία τους. Οι Αλβανοί δεν είναι τόσο καταπατημένοι και ταπεινωμένοι ώστε να αναγκαστούν σε τέτοιες δοκιμασίες. Δεν χρειάζεται να κάνουν τίποτε άλλο παρά να συμφωνήσουν μεταξύ τους, να ενωθούν όλοι όσοι είναι, να δώσουν και να πάρουν αντρίκεια τον λόγο της τιμής τους, να μείνουν ακλόνητοι στον λόγο τους και να ζητήσουν το δίκαιό τους από την Τουρκία και την Ευρώπη. Η Τουρκία θα τους ακούσει και θα τους δώσει όσα ζητούν, με το καλό ή με το ζόρι, και η Ευρώπη θα τους βοηθήσει, όπως βοήθησε και τα άλλα έθνη· θα αναγκάσει την Τουρκία να δώσει και σ’ αυτούς τα δικαιώματά τους.

Η μπέσα και ο σύνδεσμος



P09 · Ομαδική φωτογραφία που αποδίδεται στον Pjetër Marubi και ταυτοποιείται από την πηγή της ως η αντιπροσωπεία της Σκόδρας στη Λίγκα της Πριζρένης, το 1878. Η ταυτοποίηση και η χρονολόγηση δεν έχουν διασταυρωθεί ανεξάρτητα με το αρχείο Marubi. Εικόνα που προστέθηκε στην παρούσα έκδοση.

Η μπέσα, ο δεσμευτικός λόγος τιμής του Αλβανού, είναι και ήταν πάντοτε γνωστή και ξακουστή σε όλο τον κόσμο. Την μπέσα που δίνει ο Αλβανός δεν την παίρνει πίσω, δεν την παραβιάζει, αλλά την κρατά όσο υπάρχει έστω ένας παλμός ζωής στο σώμα του. Η μπέσα, που ως σήμερα τίμησε τον Αλβανό, αυτή η μπέσα θα τον σώσει σήμερα από όλους τους κινδύνους. Πριν από οτιδήποτε άλλο, οι Αλβανοί πρέπει να συνάψουν μεταξύ τους μια μεγάλη και γενική μπέσα και να δημιουργήσουν έναν σύνδεσμο και μια ένωση που θα αγκαλιάσει ολόκληρη την Αλβανία. Κάθε Αλβανός θα ενταχθεί σ’ αυτόν τον σύνδεσμο και σ’ αυτή την μπέσα. Ας αφήσουν τις βεντέτες και τις έχθρες μεταξύ τους· ας ξεχάσουν όσα έγιναν ως σήμερα· όποιος έχει αίμα να εκδικηθεί, ας το συγχωρήσει. Το αίμα του Αλβανού είναι πολύ πολύτιμο· γιατί να χύνεται άδικα; Γιατί να σκοτωνόμαστε μεταξύ μας, όταν έχουμε ανάγκη να ενωθούμε και να χύσουμε αυτό το αίμα εναντίον των

εχθρών της πατρίδας; Οι Αλβανοί, δεμένοι έτσι με μια ισχυρή μπέσα και ενωμένοι σ' έναν σύνδεσμο, θα είναι σαν ένας μόνο άνθρωπος, γενναίος και δυνατός, που έχει μία επιθυμία, έναν λόγο κι έναν μοναδικό σκοπό. Ποιος θα σταθεί τότε απέναντι στην Αλβανία και στον Αλβανό, και ποιος θα τολμήσει να του αρπάξει ή να καταπατήσει το δικαίωμά του, όπως κάνουν σήμερα που τον βρίσκουν διαιρεμένο και αδύναμο;

Εμπρός λοιπόν, άνδρες, Αλβανοί! Πιαστείτε και με τα δυο χέρια από την μπέσα, τον σύνδεσμο και την ένωση, γιατί αυτά θα σας σώσουν! Διαφορετικά είστε χαμένοι. Μην κοιτάτε δοξασία και θρησκεία· μουσουλμάνοι, καθολικοί, ορθόδοξοι, όλοι οι Αλβανοί, όσοι κι όπου κι αν είναι, είναι αδέλφια. Όλοι πρέπει να ενωθούν κάτω από την ιερή σημαία της Αλβανίας!! Ο Αλβανός που αφήνει τους αδελφούς του και χωρίζεται από τους Αλβανούς για να ενωθεί με τους εχθρούς της Αλβανίας, παρασυρμένος από τη θρησκεία, είναι προδότης, είναι εχθρός του έθνους και της πατρίδας. Τέτοιοι Αλβανοί καλύτερα να μην υπάρχουν παρά να υπάρχουν. Αυτοί πρέπει να θεωρούνται εχθροί και όχι Αλβανοί.

Δόξα στον Θεό! Ο σύνδεσμος δημιουργείται στην Αλβανία, η μπέσα δυναμώνει, η ένωση διευρύνεται. Από μια άκρη της Αλβανίας άρχισε ο σύνδεσμος και μέρα με τη μέρα απλώνεται σε όλη την Αλβανία. Στην αρχή αυτός ο σύνδεσμος φάνηκε διαφορετικός, ξένος προς τον σκοπό των Αλβανών· όσο περνά όμως ο καιρός, γίνεται φανερό ότι δεν είναι έτσι. Χρειαζόταν στην αρχή να φανεί έτσι, γιατί έτσι θέλησαν εκείνοι που τον ίδρυσαν· χωρίς να παρουσιαστεί έτσι δεν θα μπορούσε ποτέ να ιδρυθεί, γιατί δεν θα τον άφηναν. Αλλά μόλις ιδρυθεί και δυναμώσει, θα μπορέσει να φανερώσει τον σκοπό του και να

κάνει αυτό που πρέπει. Η δεύτερη και η τρίτη συνέλευση θα επιβεβαιώσουν αυτά τα λόγια μας.

Θέλουμε να πιστεύουμε και να ελπίζουμε ότι αυτός ο σύνδεσμος, αυτή η συνέλευση κι αυτή η μπέσα που σχηματίζονται σήμερα στην Αλβανία θα είναι η αρχή της σωτηρίας της Αλβανίας· γιατί όλοι οι Αλβανοί αντιλήφθηκαν τον μεγάλο κίνδυνο της Αλβανίας και κατάλαβαν πού βρίσκεται η σωτηρία τους. Η σημερινή μπέσα δεν μοιάζει με τις προηγούμενες· είναι μια μπέσα ζωής ή θανάτου.

Ο σύνδεσμος των Αλβανών δεν πρέπει να είναι πρόσκαιρος, αλλά να διαρκεί αδιάκοπα, ώσπου να δοθούν στους Αλβανούς όσα ζητούν και να σωθεί η Αλβανία από τον κίνδυνο. Ως εκείνη τη μέρα ο σύνδεσμος ας παραμείνει και ας παίρνει τη θέση κυβέρνησης στην Αλβανία, γιατί η κυβέρνηση των Τούρκων δεν είναι κυβέρνηση οικοδόμησης αλλά καταστροφής· η κυβέρνηση των Τούρκων δεν σώζει την Αλβανία, αλλά την αφανίζει. Γι’ αυτό ο σύνδεσμος των Αλβανών ας πάρει τη θέση της σε όλες εκείνες τις υποθέσεις που αφορούν την εθνική μας υπόσταση και τα δικαιώματά μας· ας τις διεκπεραιώνει ο ίδιος ή ας αναγκάζει την κυβέρνηση των Τούρκων να τις κάνει παρά τη θέλησή της· κι έτσι ας διαφυλάσσει τη γλώσσα και την εθνική μας υπόσταση και όλα τα δικαιώματα του αλβανικού έθνους.

Ο σύνδεσμος θα έχει τόσα τμήματα όσα σαντζάκια έχει η Αλβανία και ένα κέντρο. Σε καθένα από αυτά θα υπάρχει ένα μόνιμο συμβούλιο που θα συνεδριάζει μία φορά την εβδομάδα, και ένα γενικό και μεγάλο συμβούλιο που θα συνέρχεται μία φορά τον χρόνο και όποτε χρειάζεται. Τα μέλη του γενικού

συμβουλίου θα εκλέγουν τα μέλη του μόνιμου συμβουλίου, τα οποία θα είναι: ένας πρόεδρος, ένας γραμματέας, ένας ταμίας και τέσσερα ή πέντε μέλη. Αυτοί, όταν κρίνουν αναγκαίο, θα συγκαλούν το γενικό συμβούλιο ή θα συνεννοούνται γραπτώς με το μεγάλο συμβούλιο του κέντρου.

Ο σκοπός των Αλβανών

Ο μοναδικός σκοπός των Αλβανών είναι να προστατεύσουν την Αλβανία από τον διαμελισμό της από ξένους, να διατηρήσουν τη γλώσσα και την εθνική τους υπόσταση, να αντισταθούν στις μηχανορραφίες των εχθρών τους και να εμποδίσουν τη διάδοση των γλωσσών και των ιδεών των Ελλήνων και των Σλάβων, που υπονομεύουν τα θεμέλια και ξεριζώνουν τις ρίζες της Αλβανίας και του αλβανισμού.

Καθετί που μπορεί να βλάψει αυτόν τον σκοπό θα πολεμηθεί σκληρά από κάθε αληθινό Αλβανό και από τον σύνδεσμο των Αλβανών. Όσα μπορούν να βοηθήσουν αυτόν τον σκοπό θα τα πιάσουν και με τα δυο χέρια και θα τα πραγματοποιήσουν με το καλό ή με το ζόρι. Πρώτο απ' αυτά είναι η γλώσσα· δεν μπορεί να υπάρχει Αλβανία χωρίς Αλβανό, δεν μπορεί να υπάρχει Αλβανός χωρίς αλβανική γλώσσα, δεν μπορεί να υπάρχει αλβανική γλώσσα χωρίς αλβανικά γράμματα και χωρίς σχολεία όπου να διδάσκεται η αλβανική. Γι' αυτό, πριν απ' όλα, θα διαφυλαχθεί η γλώσσα· η τουρκική κυβέρνηση πρέπει να αναγκαστεί να άρει την απαγόρευση που επέβαλε στην αλβανική γλώσσα και να επιτρέψει να ανοίγουν αλβανικά σχολεία και να εισάγονται και να τυπώνονται ελεύθερα στην Αλβανία αλβανικά βιβλία και εφημερίδες. Κάθε Αλβανός ας μάθει πρώτα να γράφει και να διαβάζει αλβανικά και ύστερα

άλλες γλώσσες.

Δεύτερο είναι η εκκλησία· να λυτρωθούν οι Αλβανοί από τον ζυγό του κλήρου των Ελλήνων, των Βουλγάρων και των Σέρβων και να έχουν τη δική τους εκκλησία, με Αλβανούς ιερείς και αλβανικό ευαγγέλιο· γιατί ο Χριστός δεν ήταν ούτε Έλληνας ούτε Σλάβος.

Για να γίνουν όμως αυτά, πρέπει να πάψει η σημερινή κυβέρνηση και να εγκαθιδρυθεί μια πατριωτική κυβέρνηση, μια κυβέρνηση που θα ενεργεί σύμφωνα με τις ανάγκες και τα δικαιώματα των Αλβανών. Μια αλβανική κυβέρνηση με ανοιχτά μάτια, κι όχι μια ξένη και τυφλή κυβέρνηση, όπως η σημερινή. Ας είναι μια κυβέρνηση όπως πρέπει, κι ας έχει όποιο όνομα θέλει.

Αυτός είναι ο σκοπός των Αλβανών.

Η μελλοντική κυβέρνηση

Αυτή η κυβέρνηση που περιγράψαμε είναι απαραίτητη στους Αλβανούς σαν το ψωμί που τρώνε και σαν το νερό που πίνουν. Χωρίς μια τέτοια κυβέρνηση οι Αλβανοί δεν μπορούν να αναζωογονήσουν και να διαδώσουν τη γλώσσα τους ούτε να διατηρήσουν την εθνική τους υπόσταση.

Πρέπει το συντομότερο δυνατό να οριοθετηθεί η Αλβανία και να γίνει γνωστό από πού ως πού εκτείνεται. Η χώρα μας να αναγνωριστεί ως Αλβανία, να την αναγνωρίσει κι η Ευρώπη ως Αλβανία. Οι Αλβανοί να λαμπρύνουν και να στολίσουν τη γλώσσα τους με γράμματα και γνώσεις· να ενωθούν όλοι μαζί και να εμφανιστούν ως ένα έθνος που θα έχει τα δικαιώματα

που έχει κάθε έθνος πάνω στη γη.

Τότε, ακόμη κι αν ξεσπάσει αναταραχή στη Βαλκανική Χερσόνησο και η Τουρκία πέσει και χαθεί, η Αλβανία θα σταθεί μόνη της· και κανείς δεν θα αναρωτιέται τι θα απογίνει η Αλβανία, ούτε θα τολμήσει κανείς να σκεφτεί την αρπαγή ενός κομματιού της.

Αυτή η κυβέρνηση θα βρίσκεται προς το παρόν υπό την Τουρκία. Οι Αλβανοί, που εδώ και πεντακόσια χρόνια χύνουν αίμα γι' αυτή την αυτοκρατορία, δεν θα θελήσουν ποτέ τον αφανισμό της, παρότι βλέπουν ότι εκείνη προσπαθεί να τους αφανίσει και να τους μοιράσει ανάμεσα στους δικούς τους εχθρούς και στους δικούς της. Οι Αλβανοί ως το τέλος θα χύνουν αίμα γι' αυτή την αυτοκρατορία και θα της κρατήσουν την μπέσα, όπως την κράτησαν. Όταν αποκτήσουν μια τόσο καλή κυβέρνηση και δυναμώσουν όπως πρέπει, θα μπορούν να βοηθήσουν περισσότερο και καλύτερα και την ίδια την Τουρκία. Αν όμως η Τουρκία επιμείνει και πεισματικά παραμείνει σ' αυτόν τον δρόμο που πήρε, κατρακυλώντας στον λάκκο του αφανισμού, και δεν θελήσει τη σωτηρία της, όπως το συνηθίζει, τότε οι Αλβανοί θα σώσουν οι ίδιοι τον εαυτό τους και δεν θα χαθούν κι αυτοί μαζί μ' αυτή την τρελή που αυτοκτονεί, ενώ έχει στο χέρι της να σωθεί, όπως ξέρει όλος ο κόσμος.

Έτσι, αυτή η κυβέρνηση θα βρίσκεται υπό την Τουρκία, αλλά με τρόπο ώστε, αν η Τουρκία πέσει, να μην την παρασύρει κι αυτή μαζί της, και η Αλβανία, όπως είναι, να μπορεί να σταθεί μόνη της. Όσο η Τουρκία είναι ζωντανή, να μην μπορεί να καταστρέφει και να γκρεμίζει την Αλβανία, όπως έκανε ως

σήμερα, και όταν σβήσει, να μην την τραβήξει μαζί της στον τάφο.

Πώς όμως θα αποκτήσει η Αλβανία μια τέτοια κυβέρνηση; Γιατί ξέρουμε ότι η Τουρκία ποτέ δεν δίνει τίποτε από αγάπη και καλοσύνη. Η Τουρκία δεν είναι βοσκός που θέλει να θρέψει και να διατηρήσει ζωντανά τα πρόβατά του, για να πάρει το γάλα και το μαλλί τους· είναι λύκος που το άμοιρο πρόβατο το οποίο αρπάζει από τον σβέρκο δεν το αφήνει προτού το ξεσκίσει, φάει τη σάρκα του και τσακίσει τα κόκαλά του. Η Τουρκία προτιμά να χάσει την Αλβανία και να τη μοιράσει ανάμεσα στους εχθρούς της, παρά να της δώσει μια συνετή και καλή κυβέρνηση που θα τη νοικοκυρέψει, θα την ομορφύνει και θα την κάνει φωτισμένη χώρα σαν όλο τον κόσμο. Έτσι έκαναν παντού, έτσι παραχώρησαν και έχασαν τόσες χώρες που μπορούσαν να σώσουν και να κρατήσουν για πάντα με μια ανθρώπινη διακυβέρνηση· γιατί οι Τούρκοι λένε: όταν δεν μπορούμε να σκοτώνουμε και να σφάζουμε, να δέρνουμε, να γδέρνουμε, να κλέβουμε, να καίμε και να γκρεμίζουμε όπως θέλουμε, τότε τι τις θέλουμε αυτές τις χώρες; Καλύτερα να τις αφήσουμε εντελώς κι ας τις πάρει όποιος θέλει. Με αυτή τη σκέψη η τουρκική αυτοκρατορία δεν θέλει ακόμη και σήμερα να πραγματοποιήσει τις μεταρρυθμίσεις στη Ρούμελη και στην Ανατολία, για τις οποίες δεσμεύτηκε στο Συνέδριο του Βερολίνου πριν από είκοσι και πλέον χρόνια· και όσο κι αν την πιέζει η Ευρώπη, εκείνη δεν κάνει ούτε την παραμικρή μεταρρύθμιση, αλλά ετοιμάζεται για πόλεμο που θα την αφανίσει ολοκληρωτικά.

Γι’ αυτό ούτε στους Αλβανούς θα δώσει η Τουρκία τίποτε με τη θέλησή της. Οι Αλβανοί πρέπει να πάρουν όσα θέλουν με το

ζόρι· να τα ζητήσουν με λόγια, αλλά να έχουν και το τουφέκι γεμάτο. Δεν πιστεύουμε πάντως ότι θα είναι τόσο τρελή ώστε να πιαστεί σε πόλεμο με τους Αλβανούς· πέρασαν εκείνοι οι καιροί που έστελνε τους Γκέγκηδες εναντίον των Τόσκηδων και τους Τόσκηδες εναντίον των Γκέγκηδων. Σήμερα όχι μόνο οι Αλβανοί, αλλά ίσως και πολλοί Τούρκοι, και προπαντός οι Τούρκοι της Ρούμελης, δεν θα χτυπήσουν τους Αλβανούς. Τους Ανατολίτες οι Αλβανοί δεν τους φοβούνται πολύ. Αλλά πέρα απ' αυτό, όταν οι Αλβανοί συμπλακούν με τους Τούρκους, μήπως τα άλλα έθνη της Βαλκανικής Χερσονήσου θα παρακολουθούν από μακριά και δεν θα ξεσηκωθούν κι αυτά να πάρουν τα μερίδιά τους;

Αυτοί οι υπολογισμοί δεν θα επιτρέψουν στους Τούρκους να χτυπήσουν τους Αλβανούς· και μερικές από τις Μεγάλες Δυνάμεις, που δεν θέλουν αναταραχές στη Βαλκανική Χερσόνησο, θα μεσολαβήσουν για να μην ανάψει η φωτιά και θα αναγκάσουν την Τουρκία να δώσει στους Αλβανούς όσα θέλουν. Αν όμως ούτε η Τουρκία ούτε η Ευρώπη θελήσουν να δώσουν προσοχή στους Αλβανούς, τότε αυτοί μπορούν να τις φοβίσουν λέγοντας ότι είμαστε έτοιμοι να συμφωνήσουμε με τους μικρούς γείτονες που έχουμε γύρω μας και να μοιράσουμε μεταξύ μας την ευρωπαϊκή Τουρκία, κρατώντας εμείς την Αλβανία και αφήνοντας σ' εκείνους τις άλλες χώρες. Όπως κι αν έχει, ο λόγος των Αλβανών θα ακουστεί και τα δικαιώματά τους θα τους δοθούν.

Η Αλβανία από τη μια άκρη ως την άλλη θα αναγνωριστεί ως Αλβανία και θα έχει δική της και αυτόνομη κυβέρνηση. Αυτή η κυβέρνηση, όσο υπάρχει η Τουρκία στην Ευρώπη, θέλουμε να βρίσκεται υπό εκείνη· κι αν δεν μας χτυπήσει και δεν μας διώξει

η ίδια, ποτέ δεν θα θελήσουμε να αποχωριστούμε ολοκληρωτικά απ' αυτήν. Τα πράγματα όμως δείχνουν ότι η Τουρκία, με τον δρόμο που πήρε, δεν μπορεί να ζήσει για πολύ ακόμη· πόσο μάλλον στην Ευρώπη, όπου η ζωή της είναι πολύ σύντομη. Τότε τι θα απογίνει η Αλβανία; Θα μείνει ανεξάρτητη· καλά, αλλά πώς; Τι είδους κυβέρνηση θα σχηματίσει;

Η κεφαλή της κυβέρνησης της Αλβανίας

Οι ξένοι καμιά φορά, κι οι Αλβανοί πάντοτε, σκέφτονται ποιος θα γίνει πρίγκιπας ή βασιλιάς ή όπως αλλιώς θα ονομαστεί η κεφαλή της κυβέρνησης, όταν η Αλβανία μείνει ανεξάρτητη. Αν είναι Αλβανός, λένε, καμιά οικογένεια στην Αλβανία δεν είναι τόσο μεγάλη και τόσο γνωστή σε όλους τους Αλβανούς· έπειτα, αν είναι Γκέγκης, δεν τον θέλουν οι Τόσκηδες, αν είναι Τόσκης, δεν τον θέλουν οι Γκέγκηδες· αν είναι μουσουλμάνος, οι χριστιανοί δεν τον βλέπουν με καλό μάτι, αν είναι χριστιανός, δεν αρέσει στους μουσουλμάνους. Αν έρθει ένας ξένος από την Ευρώπη, θα έρθει μαζί με τους χορούς, τα θέατρα και τις άλλες ευρωπαϊκές συνήθειες, που όχι μόνο οι μουσουλμάνοι αλλά ούτε κι οι χριστιανοί της Αλβανίας τις θέλουν. Αν έρθει ένας ξένος μουσουλμάνος πρίγκιπας ή βασιλιάς, θα έρθει με ένα καραβάνι υπηρέτες, γυναίκες, μαύρους υπηρέτες, «qepe» κτλ., που η Αλβανία δεν έχει την πολυτέλεια να θρέφει και να συντηρεί.

Μα τι χρειάζεται στην Αλβανία ένας άνθρωπος στην κεφαλή της κυβέρνησης; Ένας βασιλιάς ή πρίγκιπας θα ξοδεύει τόσα που η χώρα μας δεν μπορεί να αντέξει· θα χαλάσει και τον χαρακτήρα μας, παίρνοντας κάποιους από εμάς υπό την προστασία του και αποξενώνοντας τους άλλους.

Ο Στράβων, ο μεγάλος γεωγράφος, γράφοντας για τη χώρα μας πριν από περίπου δύο χιλιάδες χρόνια, λέει ότι οι Μακεδόνες, οι Ιλλυριοί και οι Ηπειρώτες —δηλαδή όλοι οι Αλβανοί—, μολονότι εδώ κι εκεί έχουν κάποια βασίλεια, η αληθινή τους διακυβέρνηση είναι ένα είδος συμβουλίων από προκρίτους, τα οποία ονομάζουν plakoni, δηλαδή συμβούλιο γερόντων, και αυτά κυβερνούν και δικάζουν σ' εκείνους τους τόπους. Γιατί λοιπόν να εγκαταλείψουμε σήμερα αυτή την ωραία συνήθεια τόσων χιλιάδων χρόνων και να αναζητήσουμε έναν ξένο άνθρωπο που θα μας τρώει τα μισά φορολογικά έσοδα της Αλβανίας και θα μας χαλάσει όλες τις όμορφες αρετές του έθνους; Τι τον χρειαζόμαστε έναν τέτοιο άνθρωπο; Ας μην εγκαταλείψουμε ποτέ το plakoni του Στράβωνα, το συμβούλιο των γερόντων, που το διατηρήσαμε ως σήμερα, γιατί πάντοτε οι γέροντες ορίζουν στην Αλβανία. Το Συμβούλιο των Γερόντων ας ορίζει και ας κυβερνά παντοτινά.

Η διοικητική διαίρεση της Αλβανίας

Δεν ξέρουμε καλά σήμερα ως πού θα εκτείνεται η Αλβανία, ώστε να πούμε με βεβαιότητα σε πόσες επαρχίες θα διαιρεθεί· γιατί στα ανατολικά έχουμε μερικούς τόπους με μικτό πληθυσμό, από τους οποίους δεν ξέρουμε ποιους θα μας αφήσουν και ποιους όχι. Μιλώντας όμως σύμφωνα με την επιθυμία μας, μπορούμε να πούμε ότι η Αλβανία μπορεί να διαιρεθεί σε 15 επαρχίες, οι οποίες, με βάση τις πρωτεύουσές τους, είναι: Σκόδρα, Πέτσι (Ιπέκ), Πρίζρεν, Πρίστινα, Σκόπια, Μοναστήρι, Δίβρα, Ελμπασάν, Τίρανα, Μπεράτι, Κορυτσά, Καστοριά, Ιωάννινα, Αργυρόκαστρο και Πρέβεζα. Καθεμιά από αυτές τις επαρχίες θα διαιρεθεί σε 3–4 υποεπαρχίες [καζάδες],

από τις οποίες η κεντρική θα διοικείται από τον ίδιο τον διοικητή και οι άλλες από υποδιοικητές. Έτσι σε ολόκληρη την Αλβανία θα υπάρχουν 15 διοικητές και περίπου 50 υποδιοικητές.

Το κέντρο της Αλβανίας, δηλαδή η γενική πρωτεύουσα, θα είναι μία από τις πόλεις που βρίσκονται στο μέσο της Αλβανίας και στις οποίες μιλιέται η αλβανική γλώσσα. Καλύτερα όμως θα ήταν να χτιστεί μια νέα πόλη στο μέσο της Αλβανίας, σε έναν υγιεινό και όμορφο τόπο. Αυτή η πόλη, που μπορούμε να την ονομάσουμε Σκεντερμπέγκας, θα χτιστεί με πολύ ωραίο τρόπο, με φαρδιούς και ίσιους δρόμους, καλά σπίτια, πλατείες και όλα τα απαραίτητα· και σε λίγο καιρό μπορεί να αναπτυχθεί και να μεγαλώσει πολύ, γιατί όλη η ηγετική τάξη της Αλβανίας και οι φωτισμένοι Αλβανοί θα χρειαστεί να συγκεντρωθούν και να χτίσουν σπίτια εκεί. Έτσι αυτή η νέα πόλη θα είναι απαλλαγμένη από όλες τις κακές συνήθειες που έχουν οι παλιές πόλεις· και καθώς οι κάτοικοί της θα έχουν συγκεντρωθεί από όλα τα μέρη της Αλβανίας, η γλώσσα που θα μιλιέται εκεί θα είναι επίσης ανάμεικτη, ώστε να μπορεί να ονομαστεί κοινή γλώσσα και λογοτεχνική γλώσσα ολόκληρης της Αλβανίας. Αυτή η πόλη, με λίγους τόπους γύρω της, θα διοικείται ως ιδιαίτερη υποεπαρχία.

Το Συμβούλιο των Γερόντων

Κάθε επαρχία θα εκλέγει έναν από τους προκρίτους της για το Συμβούλιο των Γερόντων. Αυτοί οι δεκαπέντε γέροντες θα συγκεντρώνονται στην πρωτεύουσα της Αλβανίας και θα εκλέγουν ανάμεσά τους έναν πρόεδρο κι έναν αντιπρόεδρο. Ο πρόεδρος του Συμβουλίου των Γερόντων θα παίρνει τη θέση

του πρίγκιπα και του βασιλιά στην Αλβανία· αυτός θα υποδέχεται και θα αποχαιρετά, αυτός θα υπογράφει όλες τις αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου, αυτός θα καλεί όποιον κρίνει κατάλληλο και θα του αναθέτει να σχηματίσει νέα κυβέρνηση όταν αλλάζει η προηγούμενη, αυτός θα εγκαινιάζει τις εργασίες του γενικού συμβουλίου και θα εκφωνεί τον εναρκτήριο λόγο. Με μια λέξη, θα κάνει όλα όσα κάνουν οι βασιλιάδες και οι πρίγκιπες στις άλλες χώρες· όλα αυτά όμως θα τα κάνει αφού πρώτα συζητηθούν στο Συμβούλιο των Γερόντων και αφού πάρει και τη γνώμη των άλλων γερόντων· δεν θα κάνει τίποτε του κεφαλιού του, γιατί ένας άνθρωπος μπορεί να εξαπατηθεί και να σφάλει, αλλά δεκαπέντε ώριμοι και δοκιμασμένοι άνθρωποι δεν μπορούν να σφάλουν όλοι. Παρότι ο πρόεδρος του Συμβουλίου των Γερόντων θα έχει την τιμή του αρχηγού της κυβέρνησης, στις υποθέσεις δεν θα ορίζει αυτός μόνος του, αλλά ολόκληρο το Συμβούλιο των Γερόντων. Όταν ο πρόεδρος αρρωσταίνει ή βρίσκεται εκτός, ο αντιπρόεδρος θα φροντίζει τις υποθέσεις και θα παίρνει τη θέση του.

Οι γέροντες θα εκλέγονται για τέσσερα χρόνια, όπως και ο πρόεδρός τους· δεν θα ανανεώνονται όμως όλοι μαζί. Οι μισοί θα εκλέγονται τη μία φορά και οι άλλοι μισοί ύστερα από δύο χρόνια. Έτσι κάθε δύο χρόνια θα ανανεώνονται οι μισοί γέροντες. Ο πρόεδρος θα αλλάζει με το ένα μισό και ο αντιπρόεδρος με το άλλο, ώστε το συμβούλιο να μη μένει ποτέ ταυτόχρονα χωρίς πρόεδρο και αντιπρόεδρο. Αν όμως ο αντιπρόεδρος εκλεγεί πρόεδρος στις δεύτερες εκλογές, τότε θα εκλεγεί αντιπρόεδρος μόνο για τα δύο χρόνια που απέμεναν στη θητεία του προηγουμένου.

Καθένας από τους γέροντες θα έχει έναν γραμματέα, και ο γραμματέας του προέδρου του συμβουλίου θα είναι αρχιγραμματέας. Οι γραμματείς δεν θα αλλάζουν μαζί με τους γέροντες. Κάθε επαρχία της Αλβανίας θα βρίσκεται σε συνεχή αλληλογραφία με τον γέροντα που εξέλεξε και θα του γράφει για κάθε παράπονο που έχει, είτε από τους ανθρώπους της κυβέρνησης είτε από άλλους, και για κάθε έλλειψη του τόπου. Οι γραμματείς θα φυλάσσουν και θα διατηρούν τα γράμματα με τάξη και σύστημα· αφού κάθε γέροντας τα διαβάσει με τον γραμματέα του, θα τα υποβάλλουν στο Συμβούλιο των Γερόντων, για να εξετάσει τι πρέπει να γίνει και να γράψει στον πρωθυπουργό ή στον αρμόδιο υπουργό. Έτσι το Συμβούλιο των Γερόντων θα είναι και μεσολαβητής ανάμεσα στους κατοίκους και στην κυβέρνηση, για να μπαίνει κάθε υπόθεση στον σωστό δρόμο και να μην έχει κανείς παράπονο.

Το Συμβούλιο των Γερόντων θα λειτουργεί μόνιμα και θα συνεδριάζει καθημερινά. Μόνο για δύο μήνες το καλοκαίρι, οι μισοί τον πρώτο μήνα και οι άλλοι μισοί τον δεύτερο, θα έχουν άδεια να πηγαίνουν στους τόπους τους, να ξεκουράζονται και να εξετάζουν τις ανάγκες του τόπου.

Όσοι εκλέγονται στο Συμβούλιο των Γερόντων θα προέρχονται από τους προκρίτους και από ανθρώπους με επιρροή· θα είναι 30 ετών και άνω, είτε είναι εγγράμματοι και μορφωμένοι είτε όχι.

Το Συμβούλιο των Γερόντων θα εξετάζει επίσης τις αποφάσεις του γενικού συμβουλίου και θα κρατά πάντοτε τη μέση οδό, διαφυλάσσοντας τη σύνεση, τα έθιμα της χώρας και τις αρετές των Αλβανών και μετριάζοντας κάπως όσα θα κρίνει

υπερβολικά απότομα και φλογερά.

Με την εναλλαγή των γερόντων θα έρθει η σειρά όλων των προκρίτων της Αλβανίας να μπουν σ' αυτό το συμβούλιο, και πολλοί θα μπορούν να γίνουν πρόεδροι του Συμβουλίου των Γερόντων· έτσι κανείς δεν θα έχει αφορμή για παράπονο. Ακόμη κι εκείνοι που δεν είναι αρκετά μορφωμένοι για να μπουν επικεφαλής των υποθέσεων θα μπορούν να συμμετέχουν στο Συμβούλιο των Γερόντων και να μη μείνουν χωρίς μερίδιο.

Το Γενικό Συμβούλιο

Από κάθε υποεπαρχία θα εκλέγονται δύο, δηλαδή περίπου ένας αντιπρόσωπος ανά 20,000 κατοίκους. Αυτοί, που θα είναι 100 ή λίγο περισσότεροι ή λιγότεροι, θα συγκεντρώνονται στην πρωτεύουσα της Αλβανίας και θα αποτελούν το Γενικό Συμβούλιο, το οποίο θα συνεδριάζει μία φορά τον χρόνο και θα παραμένει συγκεντρωμένο έναν μήνα, για να εξετάζει τον προϋπολογισμό και όλες τις γενικές υποθέσεις της χώρας, καθώς και πολλές υποθέσεις που θα του παραπέμπει το υπουργικό συμβούλιο ή το Συμβούλιο των Γερόντων. Οι εκλεγμένοι, δηλαδή τα μέλη του Γενικού Συμβουλίου, θα εκλέγονται για 4 χρόνια, αλλά κάθε 2 χρόνια θα ανανεώνεται το μισό σώμα. Οι εκλογείς θα πρέπει να έχουν συμπληρώσει το 20ό έτος, να έχουν σπίτι, χωράφι ή οποιοδήποτε περιουσιακό στοιχείο για το οποίο πληρώνουν τουλάχιστον 5 μονάδες (φράγκα) τον χρόνο στο κράτος, ή να έχουν αποφοιτήσει από σχολείο και να ξέρουν να γράφουν και να διαβάζουν. Οι εκλεγόμενοι πρέπει να έχουν συμπληρώσει το 25ο έτος, να έχουν σπίτι και γη ή άλλη περιουσία για την οποία πληρώνουν

στο κράτος τουλάχιστον 10 μονάδες τον χρόνο, ή να έχουν ολοκληρώσει δευτεροβάθμια ή ανώτερη σχολή.

Κάθε νόμος που πρόκειται να θεσπιστεί, κάθε φόρος που θα επιβληθεί και όλες οι μεγάλες υποθέσεις, όπως οι σιδηρόδρομοι κτλ., αφού μελετηθούν και αποφασιστούν προσεκτικά από το υπουργικό συμβούλιο, θα υποβάλλονται στο Γενικό Συμβούλιο· όταν αυτό τις εγκρίνει, θα υποβάλλονται και στο Συμβούλιο των Γερόντων, και εφόσον εγκριθούν και από το Συμβούλιο των Γερόντων, θα επιστρέφουν στο υπουργικό συμβούλιο με την υπογραφή του προέδρου του Συμβουλίου των Γερόντων.

Μόλις συγκεντρωθούν οι εκλεγμένοι, θα εκλέγουν μεταξύ τους έναν πρόεδρο και έναν αντιπρόεδρο.

Οι υπουργοί

Οι υπουργοί που θα διοικούν την Αλβανία σύμφωνα με τους νόμους θα είναι επτά: των Εσωτερικών, των Εξωτερικών, του Στρατού και του Ναυτικού, των Οικονομικών, της Δικαιοσύνης, της Παιδείας, των Δημοσίων Έργων, των Θρησκευμάτων. Ένας από αυτούς θα είναι επικεφαλής όλων και του συμβουλίου που θα συγκροτούν, όταν η Αλβανία θα είναι ανεξάρτητη· όσο θα βρίσκεται υπό την Τουρκία, επικεφαλής θα είναι ο γενικός διοικητής, ο οποίος θα αποστέλλεται από την Κωνσταντινούπολη για πέντε χρόνια. Η Υψηλή Πύλη θα γνωστοποιεί εγγράφως το όνομά του στο Συμβούλιο των Γερόντων, και το Συμβούλιο των Γερόντων θα συγκαλεί το Γενικό Συμβούλιο· αν τα δύο αυτά συμβούλια εγκρίνουν αυτόν τον άνθρωπο, θα αποστέλλεται· διαφορετικά, ο πρόεδρος του

Συμβουλίου των Γερόντων θα απαντά στην Πύλη ζητώντας να επιλέξει άλλον, και αυτό θα συνεχίζεται ώσπου να εγκριθεί κάποιος.

Κάθε υπουργός θα λογοδοτεί για τις πράξεις του ενώπιον του Γενικού Συμβουλίου και του Συμβουλίου των Γερόντων, ενώ ο πρωθυπουργός ή ο γενικός διοικητής θα είναι υπεύθυνος για το σύνολο.

Το υπουργικό συμβούλιο θα συνεδριάζει μία ή δύο φορές την εβδομάδα για να συζητά τις κυβερνητικές υποθέσεις· κάθε υπουργός θα θέτει προς συζήτηση όσα ζητήματα δεν τόλμησε να αποφασίσει μόνος του. Για ορισμένα σοβαρά ζητήματα το συμβούλιο αυτό θα ανταλλάσσει αλληλογραφία με το Συμβούλιο των Γερόντων και, όταν κρίνει ότι υπάρχει ανάγκη, θα συνεδριάζει μαζί του για κοινή συζήτηση.

Ο στρατός

Κάθε Αλβανός θα είναι στρατιώτης από τα 20 έως τα 40 του χρόνια. Μόλις συμπληρώσει τα είκοσι, θα κατατάσσεται στον στρατό εκπαίδευσης [νιζαμιγιέ] για έναν μόνο χρόνο. Στον χρόνο αυτό θα διαμένει στους στρατώνες [κισλάδες] που βρίσκονται πιο κοντά στον τόπο του και θα μαθαίνει την πολεμική τέχνη και όλες τις γνώσεις που χρειάζεται ένας στρατιώτης. Αν τις μάθει σε λιγότερο από έναν χρόνο, θα ζητά εγγράφως την απόλυσή του και, εφόσον το επιβεβαιώνει ο διοικητής του, θα απολύεται. Όσοι εξέρχονται από τον στρατό εκπαίδευσης θα περνούν στον εφεδρικό στρατό [ρεντίφ], ο οποίος χωρίζεται σε τρεις τάξεις: η πρώτη διαρκεί 7 χρόνια και οι άλλες δύο από 6. Η πρώτη τάξη θα συγκεντρώνεται έναν

μήνα τον χρόνο για επανάληψη της εκπαίδευσης [ταλίμ], η δεύτερη δύο εβδομάδες τον χρόνο και η τρίτη μόνο μία εβδομάδα. Θα συγκεντρώνονται στην έδρα της υποεπαρχίας τους, όπου θα βρίσκονται οι διοικητές τους, τα όπλα και οι στολές τους, το καθένα με τον αριθμό του κατόχου του. Όποτε υπάρχει ανάγκη και δοθεί διαταγή, ο εφεδρικός στρατός θα καλείται αμέσως υπό τα όπλα: σε μικρή ανάγκη η πρώτη τάξη, σε μεγαλύτερη και η δεύτερη, και τέλος η τρίτη· και θα αποστέλλονται εκεί όπου χρειάζονται.

Μετά τα σαράντα κάθε Αλβανός θα είναι εθνοφύλακας (μουσταχφίζ) έως τα 60. Αυτοί θα καλούνται υπό τα όπλα μόνο σε καιρό πολέμου, για να φυλάσσουν τη χώρα.

Ο στρατός της Αλβανίας, που με αυτόν τον τρόπο σε καιρό ειρήνης δεν θα υπερβαίνει τις 20,000 ψυχές, αλλά σε καιρό πολέμου θα μπορεί να φτάνει τους 500,000 άνδρες, θα χωρίζεται σε τέσσερις πτέρυγες: μία στα σύνορα με την Ελλάδα, μία στα ανατολικά σύνορα, μία στα βορειοανατολικά σύνορα, δηλαδή με τη Σερβία, και μία στα βορειοδυτικά σύνορα, δηλαδή με το Μαυροβούνιο. Τα Ιωάννινα, το Μοναστήρι, η Πρίστινα και η Σκόδρα θα είναι τα κέντρα αυτών των πτερύγων. Στην έδρα κάθε επαρχίας θα υπάρχει ένας διοικητής [στρατηγός], στην έδρα κάθε υποεπαρχίας ένας χιλίαρχος (μπίμπασης), και στους δήμους κατώτεροι αξιωματικοί ανάλογα με τις ανάγκες.

Αυτοί οι αξιωματικοί δεν θα αναμειγνύονται με τον στρατό εκπαίδευσης, ο οποίος θα έχει δικούς του αξιωματικούς και θα βρίσκεται σε λίγα μέρη· θα έχουν όμως τον εφεδρικό στρατό, τον οποίο θα συγκεντρώνουν την περίοδο της εκπαίδευσης,

ενώ τον υπόλοιπο καιρό θα τηρούν τα μητρώα του σε τάξη και θα διοικούν επίσης τον στρατό φύλαξης [τη χωροφυλακή]. Όταν προκύπτει αναταραχή που οι χωροφύλακες δεν επαρκούν να αντιμετωπίσουν, θα καλούν αμέσως την εφεδρεία μιας τάξης από έναν ή περισσότερους δήμους, και με αυτούς θα καταστέλλουν την αναταραχή και θα επαναφέρουν την ησυχία.

Το ναυτικό θα είναι κάπως διαφορετικό και θα παραμένει περισσότερο χρόνο υπό τα όπλα για εκπαίδευση, όπως και το ιππικό και το πυροβολικό. Οι ναυτικοί θα υπηρετούν σε μερικά πολεμικά πλοία με βάση το Ουγιέτ-τε-Φτοχτέ (Πασά Λιμάνι), κοντά στην Αυλώνα, και θα φυλάσσουν τις ακτές από το Ούλτσιν έως τη Σαλαώρα.

Η παιδεία

Αν υπάρχει ένα πράγμα για το οποίο οι Αλβανοί πρέπει να φροντίσουν περισσότερο, αυτό είναι αναμφίβολα η παιδεία. Όλα τα χωριά και οι συνοικισμοί, ή δύο-τρεις γειτονικοί συνοικισμοί μαζί, πρέπει να έχουν δημοτικά σχολεία, ενώ οι πόλεις περισσότερα από ένα, ανάλογα με το μέγεθός τους. Όλα τα αγόρια και τα κορίτσια από 7 έως 13 ετών θα υποχρεώνονται οπωσδήποτε να πηγαίνουν στο σχολείο, και οι γονείς που δεν στέλνουν τα παιδιά τους θα επιπλήττονται και θα εξαναγκάζονται να τα στείλουν. Η εκπαίδευση θα παρέχεται χωρίς καμία πληρωμή, και στους φτωχούς θα δίνονται δωρεάν και τα τετράδια, το χαρτί κτλ. Στην έδρα κάθε υποεπαρχίας θα υπάρχει ένα σχολείο δεύτερης βαθμίδας για αγόρια και ένα για κορίτσια. Στην έδρα κάθε επαρχίας, εκτός από σχολεία δεύτερης βαθμίδας (ρουσντιγιέ, σχολεῖον), θα

υπάρχουν και τρίτης βαθμίδας (ινταντιγιέ, γυμνάσιον), χωριστά για αγόρια και κορίτσια, καθώς και επαγγελματικές σχολές ανάλογα με τον τόπο, ή σχολές γεωργίας κτλ.

Στην πρωτεύουσα της Αλβανίας, εκτός από τα σχολεία δεύτερης και τρίτης βαθμίδας, θα υπάρχει ένα πανεπιστήμιο (αλβανικά gjithëmësime, νταρ-ουλ-φουνούν), μία στρατιωτική σχολή, μία σχολή μεταλλείων και δασών, μία γεωργική και πολλές άλλες για ειδικές επιστήμες και τέχνες. Αργότερα πρέπει να ανοίξουν άλλα δύο πανεπιστήμια: ένα στην Άνω Αλβανία και ένα στην Κάτω. Η ναυτική σχολή πρέπει να βρίσκεται στην ακτή, εκεί όπου θα είναι και τα πολεμικά πλοία, στο Δυρράχιο ή στο Ουγιέτ-τε-Φτοχτέ (κοντά στην Αυλώνα).

Στην πρωτεύουσα πρέπει να υπάρχει ένα συμβούλιο επιστημών (ακαδημία), που θα φροντίζει για τη γλώσσα και για τα αναγκαία βιβλία κτλ. Ένα κρατικό τυπογραφείο θα αναλαμβάνει την εκτύπωση των βιβλίων που χρειάζονται τα σχολεία και την έκδοση επιστημονικών περιοδικών και κάθε άλλου πράγματος που χρειάζεται για την αφύπνιση των Αλβανών. Με τη βοήθεια του υπουργείου Παιδείας θα ιδρυθούν μερικές εταιρείες για την προαγωγή της γεωγραφίας, της ιστορίας, της γεωλογίας (αλβανικά dhekërkonjë), της μεταλλευτικής και άλλων ζητημάτων της Αλβανίας· καθεμία τους θα εκδίδει, μία φορά τον μήνα ή συχνότερα, ένα περιοδικό στο οποίο θα παρουσιάζει όλα όσα ανακάλυψε ή επινόησε.

Στην πρωτεύουσα της Αλβανίας θα υπάρχουν δύο μεγάλες σχολές γλωσσών. Στη μία θα διδάσκονται οι σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες: γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά, αγγλικά, σλαβικά, νέα ελληνικά κτλ.· στην άλλη οι αρχαίες γλώσσες:

αρχαία ελληνικά, λατινικά, αραβικά, περσικά, σανσκριτικά κτλ. Καθεμία από αυτές τις σχολές θα έχει ένα συμβούλιο αποτελούμενο από ανθρώπους που γνωρίζουν αυτές τις γλώσσες και θα φροντίζουν να γράφουν και να τυπώνουν διδακτικά βιβλία κτλ. σε αυτές· το κρατικό τυπογραφείο θα διαθέτει τυπογραφικά στοιχεία όλων αυτών των γλωσσών για να τα εκτυπώνει.

Στην πρωτεύουσα θα υπάρχει ένα γενικό μουσείο για όλα τα αρχαία αντικείμενα, αγάλματα, παραστάσεις, ενεπίγραφες πέτρες κτλ. που θα βρίσκονται στην Αλβανία και αλλού, και η διεύθυνσή του θα σκάβει και θα ανασκάπτει όλους τους τόπους των αρχαίων πόλεων αναζητώντας αρχαιότητες. Ένα άλλο μουσείο θα είναι αφιερωμένο στη φυσική ιστορία, και το συμβούλιό του θα ερευνά σε όλη την Αλβανία τα φυτά, τα δέντρα, τα ορυκτά, τα ζωντανά πλάσματα κτλ. της Αλβανίας, καθώς και τα αρχαία ευρήματα της γεωλογίας και της ανθρωπολογίας. Καθένα από τα δύο αυτά συμβούλια των μουσείων θα εκδίδει ένα περιοδικό μία φορά τον μήνα, όπου θα δημοσιεύει τις έρευνες και τα ευρήματά του, καθώς και πολλές γνώσεις από όσα γίνονται στην Ευρώπη και αλλού σε αυτούς τους τομείς. Θα δημιουργηθεί μια μεγάλη βιβλιοθήκη, με βιβλία και άλλα αναγκαία και πολύτιμα γραπτά σε όλες τις γλώσσες που μπορούν να γίνουν κατανοητές στην Αλβανία.

Σε εκείνα τα μέρη της Αλβανίας όπου, εκτός από τα αλβανικά, μιλιούνται και άλλες γλώσσες, όπως βουλγαρικά, ελληνικά, βλάχικα, όσοι τις μιλούν θα μαθαίνουν στα δημοτικά σχολεία τη δική τους γλώσσα μαζί με τα αλβανικά· τα σχολεία δεύτερης βαθμίδας και τα ανώτερα θα είναι αλβανικά. Αν όμως το επιθυμούν, θα μπορούν να ιδρύουν και ανώτερες σχολές στη

γλώσσα τους για τους ίδιους· αν όμως δεν ξέρουν να γράφουν και να διαβάζουν αλβανικά, δεν θα μπορούν να αναλάβουν καμία κρατική θέση ούτε να εκλεγούν μέλη των συμβουλίων.

Τα δημόσια έργα

Μετά την παιδεία, η φροντίδα των Αλβανών και η μεγαλύτερη ανάγκη τους θα είναι τα δημόσια έργα, τα οποία θα φέρουν μεγάλη ευημερία και πλούτο στην Αλβανία. Οι δρόμοι, οι σιδηρόδρομοι, τα λιμάνια, η διευθέτηση των ποταμών και η αποξήρανση των ελών, τα μεταλλεία, τα δάση κτλ. είναι τα πιο αναγκαία και πολύτιμα έργα που θα κάνει η Αλβανία όταν λυθούν τα χέρια και τα πόδια της. Για τους δρόμους οι Αλβανοί πληρώνουν σήμερα τόσα, ώστε θα μπορούσαν με αυτά να στρώσουν με ασήμι όλους τους δρόμους της Αλβανίας· μια δίκαιη και έντιμη κυβέρνηση μπορεί να τους κατασκευάσει με πολύ λιγότερα χρήματα, ώστε άνθρωποι και ζώα να κυκλοφορούν ακίνδυνα προς κάθε κατεύθυνση.

Ένας σιδηρόδρομος να ξεκινά από το Μοναστήρι και, αφού περάσει από την Κορυτσά, να χωρίζεται σε δύο κλάδους: ο ένας να καταλήγει στην Πρέβεζα περνώντας από τα Ιωάννινα, και ο άλλος να περνά από το Μπεράτι και το Σκεντέρμπεγκας, και από εκεί να χωρίζεται πάλι στα δύο, για να καταλήγει ο ένας στην Αυλώνα και ο άλλος στο Δυρράχιο, με έναν ακόμη κλάδο έως το Ελμπασάν. Ένας άλλος σιδηρόδρομος από το Μοναστήρι να πηγαίνει στην Αχρίδα και από εκεί, ακολουθώντας τον Δρίνο, ο ένας κλάδος να κατεβαίνει στη Σκόδρα και στη Λέζα· ο άλλος να περνά από το Πρίζρεν και να ενώνεται στο Φεριζοβίκ με τη μεγάλη γραμμή που πηγαίνει στη Θεσσαλονίκη και στην Αυστρία.

Αυτοί οι σιδηρόδρομοι, μαζί με μερικούς δευτερεύοντες κλάδους, μπορούν να ολοκληρωθούν σε λίγο χρόνο είτε από ξένες εταιρείες είτε από την ίδια την Αλβανία με ένα μικρό δάνειο, και να φέρουν στη χώρα μεγάλο πλούτο και πολιτισμό.

Μετά τους δρόμους, το πρώτο έργο που πρέπει να γίνει είναι η Μουζακιά. Αυτή η πλατιά πεδιάδα είναι μια μεγάλη σιταποθήκη που μπορεί να θρέψει όλη την Αλβανία και να παράγει επιπλέον πολλά σιτηρά και άλλα αγαθά, αρκεί να αξιοποιηθεί σωστά. Για να αξιοποιηθεί αυτή η πεδιάδα πρέπει να διευθετηθούν οι ποταμοί Σεμάν, ο ποταμός του Μπερατίου, ο Ντεβόλ κτλ., καθώς και ο Αώος και ο Σκούμπιν που κυλούν στις παρυφές της. Οι ποταμοί αυτοί πρέπει να βαθύνουν και να χτιστούν αναχώματα όπου χρειάζεται, ώστε τα νερά τους να μη σκορπίζονται στην πεδιάδα. Τότε μπορούν να κατασκευαστούν και θυροφράγματα και διώρυγες που θα ανοίγουν και θα κλείνουν και με τις οποίες θα αρδεύεται όλη η πεδιάδα. Τότε θα μπορέσουν να αποξηρανθούν και τόσα έλη και βάλτοι, όπου το περίσσιο νερό λιμνάζει το καλοκαίρι και, σαπίζοντας, μολύνει και τον αέρα ολόκληρου του τόπου· και τον χειμώνα όλη εκείνη η πεδιάδα θα πάψει να είναι ένας αδιάκοπος βάλτος πνιγμένος στο νερό. Η Μουζακιά θα γίνει ένα απέραντο χωράφι που, με την άρδευση και το πολύ εύφορο έδαφός του, θα γίνει μια δεύτερη Αίγυπτος. Οι λόφοι της μπορούν να καλυφθούν με αμπέλια και ελιές· και τα λιβάδια της μπορούν να θρέψουν τόσα άλογα και κοπάδια ώστε να γεμίσουν όχι μόνο την Αλβανία, αλλά και την Ευρώπη.

Να ανοίξει το λιμάνι του Δυρραχίου, το πλατύ και όμορφο λιμάνι στα βόρεια αυτής της πόλης, το οποίο ο σουλτάνος Μεχμέτ έκλεισε μέσα στην άγνοιά του για να μην μπαίνουν τα

βενετσιάνικα πλοία. Το άνοιγμα της εισόδου αυτού του λιμανιού και η εκβάθυνση του εσωτερικού του θα αναγεννήσουν την πόλη όπως ήταν κάποτε στα παλιά χρόνια και θα την κάνουν μια δεύτερη Τεργέστη ή μια άλλη Θεσσαλονίκη. Και πολλά άλλα λιμάνια μπορούν να ανοιχτούν και να καθαριστούν κατά μήκος της Αδριατικής, όπως το Βουθρωτό κτλ., και να δημιουργηθούν και να προκόψουν πολλές εμπορικές σκάλες με μεγάλο εμπόριο.

Μπορεί να ιδρυθεί μια ατμοπλοϊκή εταιρεία που θα δρομολογεί ατμόπλοια στα λιμάνια της Αλβανίας, καθώς και έως την Τεργέστη και τα λιμάνια της Ιταλίας και της Ελλάδας. Ατμόπλοια και πλοία μπορούν επίσης να κυκλοφορούν στις λίμνες της Σκόδρας, της Αχρίδας, της Πρέσπας κτλ., καθώς και σε ορισμένους από τους ποταμούς που θα διευθετηθούν.

Όλα αυτά τα έργα, καθώς και τα δάση και τα μεταλλεία, θα υπάγονται στο υπουργείο Δημοσίων Έργων. Κάθε δάσος θα χωρίζεται σε ορισμένα τμήματα, και ώσπου να έρθει η σειρά να κοπεί το τελευταίο, το τμήμα που κόπηκε πρώτο θα έχει ξαναμεγαλώσει· έτσι θα κόβεται διαρκώς ξυλεία από τα δάση, χωρίς ποτέ να εξαντλούνται, αλλά θα ανανεώνονται και θα παραμένουν πάντοτε ακμαία. Θα αναζητούνται ορυκτά σε κάθε μέρος της Αλβανίας και θα εξορύσσονται όπου βρεθούν.

Η βιοτεχνία και το εμπόριο, όπως και η γεωργία και η κτηνοτροφία, θα βρίσκονται επίσης υπό τη φροντίδα αυτού του υπουργείου, που θα μεριμνά ώστε να προκόβει σε κάθε τόπο η τέχνη στην οποία είναι συνηθισμένοι οι κάτοικοί του: το μαλλί, το λινάρι, το βαμβάκι, το μετάξι, ο σίδηρος και το ξύλο να παράγονται και να υφίστανται επεξεργασία όσο το δυνατόν

περισσότερο, ώστε η Αλβανία να μην έχει τόσο μεγάλη ανάγκη να τα εισάγει από το εξωτερικό.

Οι θρησκευτικές υποθέσεις

Ένας από τους υπουργούς, της Παιδείας ή της Δικαιοσύνης, θα αναλάβει και τις θρησκευτικές υποθέσεις. Ένας μεγάλος μουφτής για τους μουσουλμάνους, ένας έξαρχος για τους ορθόδοξους χριστιανούς και ένας αρχιεπίσκοπος για τους καθολικούς θα επιβλέπουν όλες τις υποθέσεις των τριών θρησκειών στην Αλβανία. Τα τζαμιά, οι εκκλησίες, οι τεκέδες, τα μοναστήρια, οι μουφτήδες, οι ιμάμηδες, οι μουεζίνηδες, οι ιερείς και όλοι οι θρησκευτικοί λειτουργοί και χώροι, καθώς και οι περιουσίες και τα βακούφια τους, θα εποπτεύονται και θα τακτοποιούνται από αυτούς τους τρεις μεγάλους αξιωματούχους, καθένας από τους οποίους θα έχει και δύο συμβούλια για να εξετάζουν αυτά τα ζητήματα. Ο υπουργός που θα έχει την εποπτεία αυτών των υποθέσεων θα τους βοηθά και θα ελέγχει τους λογαριασμούς τους, χωρίς να αναμειγνύεται στα αμιγώς θρησκευτικά ζητήματα, στα οποία θα μπορούν να επεμβαίνουν μόνο τα θρησκευτικά συμβούλια. Από τα δύο συμβούλια που είπαμε πως θα έχει κάθε θρησκευτικός αρχηγός, το ένα θα αποτελείται αποκλειστικά από θρησκευτικούς λειτουργούς: μουφτήδες, ουλεμάδες, μουδερρίσηδες, δερβίσηδες ή επισκόπους, ιερείς, θεολόγους κτλ.· το άλλο θα είναι μεικτό, από τέτοιους ανθρώπους και από λαϊκούς. Το πρώτο θα ασχολείται μόνο με θρησκευτικές υποθέσεις και θα εξετάζει και τα θρησκευτικά βιβλία· το δεύτερο θα εποπτεύει τη διοίκηση των τζαμιών και των εκκλησιών, θα ελέγχει τους λογαριασμούς και άλλα παρόμοια.

Ορισμένα μέλη αυτών των συμβουλίων θα διορίζονται από τους θρησκευτικούς αρχηγούς και θα επικυρώνονται από τον επικεφαλής της κυβέρνησης, ύστερα από γραπτή υποβολή μέσω του υπουργού Θρησκευμάτων, ενώ άλλα θα εκλέγονται από τους κατοίκους.

Οι θρησκευτικοί αρχηγοί, δηλαδή ο μεγάλος μουφτής, ο έξαρχος και ο αρχιεπίσκοπος, θα απολαμβάνουν μεγάλη τιμή, αλλά θα ασχολούνται μόνο με τις θρησκευτικές υποθέσεις, όπως και οι άλλοι μουφτήδες, οι επίσκοποι και όλοι οι θρησκευτικοί λειτουργοί. Οι ουλεμάδες, οι δερβίσηδες και οι ιερείς δεν θα αναμειγνύονται ούτε στη διδασκαλία ούτε στα σχολεία, εκτός από τη θρησκευτική διδασκαλία που θα κάνουν στα τζαμιά, στους μεντρεσέδες, στις εκκλησίες κτλ.

Οι Μπεκτασήδες, που είναι αρκετά διαδεδομένοι και πολυάριθμοι στην Αλβανία, θα έχουν έναν αρχιμπαμπά σε κάποιο μέρος της Αλβανίας, ο οποίος θα διορίζει τους άλλους μπαμπάδες και, μαζί με ένα συμβούλιο από μπαμπάδες και δερβίσηδες, θα επιβλέπει και θα διευθετεί τις υποθέσεις των τεκέδων και του τάγματος.

Όλες οι άλλες θρησκείες θα είναι ανεμπόδιστες και ελεύθερες στην Αλβανία· οι Εβραίοι, οι Προτεστάντες κτλ. θα έχουν ο καθένας δικό του αρχηγό υπό την εποπτεία του υπουργού Θρησκευμάτων.

Η πίστη κάθε ανθρώπου είναι προσωπική του υπόθεση και κανείς δεν έχει το δικαίωμα να εξαναγκάζει άλλον να πιστεύει κάτι ή να κάνει παρά τη θέλησή του μια θρησκευτική πράξη. Οι θρησκευτικοί αρχηγοί, οι ουλεμάδες και οι ιερείς θα μπορούν μόνο με λόγια και με το καλό να οδηγούν τον κόσμο στον

δρόμο της πίστης, και αυτό μέσα στα τζαμιά, στους μεντρεσέδες, στους τεκέδες, στις εκκλησίες κτλ., και όχι έξω από αυτά. Κανείς δεν θα υποχρεώνεται να πληρώνει τίποτε για τις θρησκευτικές υποθέσεις και τους θρησκευτικούς χώρους· μόνο όποιος θέλει θα δίνει ό,τι επιθυμεί η καρδιά του.

Τα οικονομικά

Η Αλβανία σήμερα, σύμφωνα με τους φόρους που εισπράττει η κυβέρνηση της Τουρκίας στα τέσσερα βιλαέτια, μαζί με τα τελωνεία, το αλάτι κτλ., αποδίδει περίπου 3,000,000 τουρκικές λίρες τον χρόνο, πέρα από όσα κλέβονται, κατατρώγονται και χάνονται μάταια.

Είναι αλήθεια ότι οι περισσότεροι φόροι είναι υπερβολικοί, όπως ο φόρος στα κοπάδια κτλ., και πρέπει να μειωθούν για να ανακουφιστεί ο κόσμος. Από την άλλη όμως υπάρχουν τόσα πράγματα που σήμερα χάνονται και πηγαίνουν χαμένα, όπως τα δάση, τα ορυκτά και τόσα άλλα, τα οποία, αν τα φροντίσουν όπως πρέπει, μπορούν να φέρουν μεγάλη ευημερία.

Με όλα αυτά, και αν διοικείται σωστά, η Αλβανία μπορεί να έχει πολύ περισσότερα έσοδα τον χρόνο· ας μας αρκούν όμως 3,000,000 γαλλικές λίρες, ποσό για το οποίο δεν υπάρχει αμφιβολία, δηλαδή 60,000,000 φράγκα.

Όταν η Αλβανία γίνει ανεξάρτητη, πρέπει πρώτα απ’ όλα να κόψει σαφώς καθορισμένα και διακριτά νομίσματα. Μία χρυσή λίρα να ισοδυναμεί με 20 μονάδες, copë (φράγκα), και κάθε μονάδα να διαιρείται σε 100 cinga (εκατοστά). Θα υπάρχουν επίσης χρυσά νομίσματα μισής και ενός τετάρτου της λίρας,

καθώς και δυόμισι και πέντε λιρών, δηλαδή 50 και 100 μονάδων μαζί. Οι μονάδες θα είναι ασημένιες. Θα υπάρχουν επίσης νομίσματα δυόμισι και πέντε μονάδων, καθώς και μισής και ενός τετάρτου της μονάδας, δηλαδή ασημένια νομίσματα των 50 και 25 εκατοστών. Από νικέλιο θα υπάρχουν νομίσματα των 2½, 5, 10 και 20 εκατοστών. Αυτά θα είναι όλα τα νομίσματα της Αλβανίας· ρίζα και θεμέλιό τους όμως θα είναι η χρυσή λίρα. Τα ασημένια και νικέλινα νομίσματα θα χρησιμεύουν μόνο για τη συμπλήρωση μικρών ποσών και θα είναι τόσο λίγα ώστε να μην μπορούν να μεταβάλλουν την αξία της λίρας ανάλογα με την τιμή του αργύρου και του νικελίου, όπως γίνεται σήμερα στην Τουρκία επειδή τα ασημένια μετζίτια υπάρχουν σε αφθονία.

Πρέπει να ιδρυθεί εξαρχής μια εθνική τράπεζα στην Αλβανία. Όλοι όσοι έχουν χρήματα και δεν ξέρουν πού και πώς να τα φυλάξουν, χάνοντας όχι μόνο τον τόκο αλλά πολλές φορές και το κεφάλαιο, θα καταθέτουν άφοβα τα χρήματά τους σε αυτή την τράπεζα, αναγνωρισμένη και εγγυημένη από την κυβέρνηση. Και τους φόρους που θα εισπράττει η κυβέρνηση δεν θα τους κρατά σε ταμεία, αλλά θα τους παραδίδει αμέσως στην τράπεζα. Η τράπεζα θα έχει υποκαταστήματα σε κάθε επαρχία και σε ορισμένες εμπορικές υποεπαρχίες. Έτσι θα είναι διαθέσιμη σε όλη την Αλβανία και κανείς δεν θα χρειάζεται να κρατά χρήματα στον κόρφο και στο πορτοφόλι του· η τράπεζα θα είναι ο ταμίας όλου του κόσμου. Όλα τα χρήματα που θα παίρνει από τον κόσμο και την κυβέρνηση θα τα θέτει σε κυκλοφορία, φέρνοντας ευημερία και ομορφιά στην πατρίδα, και στη θέση τους θα εκδίδει χάρτινο νόμισμα (τραπεζογραμμάτια), τα οποία θα χρησιμοποιούνται

περισσότερο από τον κόσμο, ώστε ο χρυσός και το ασήμι να μη μένουν αδρανή και άτοκα.

Δύο πράγματα διαφθείρουν συχνά τους ανθρώπους μιας κυβέρνησης: ο υπερβολικός μισθός, που τους ανοίγει τον δρόμο της σπατάλης και της μεγαλοπρέπειας, και ο μικρός μισθός, που τους κάνει να κλέβουν και να παραμελούν τη δουλειά. Γι' αυτό στην Αλβανία δεν πρέπει να υπάρχουν ούτε πολύ μεγάλοι ούτε πολύ μικροί μισθοί.

Για παράδειγμα, μπορούμε να καταγράψουμε τους μισθούς των υπαλλήλων και να δούμε πόσο μπορεί να ανέρχονται όλοι μαζί τον μήνα:

		ανά άτομο	μονάδες
	Πρόεδρος του Συμβουλίου των Γερόντων	3000	3000
	Αντιπρόεδρος	2500	2500
13	Μέλη	2000	26000
15	Γραμματείς	300	4500
7	Υπουργοί	2000	14000
	Πρωθυπουργός	2500	2500
8	Αρχιγραμματείς	1000	8000
8	Γραμματείς γραφείων	2000	16000
3	Θρησκευτικοί αρχηγοί	2000	6000
3	Τα συμβούλια και οι γραμματείς τους	2000	6000
15	Διοικητές	1500	22500
15	Αρχιγραμματείς	750	11250

		ανά άτομο	μονάδες
15	Επόπτες οικονομικών	750	11250
15	Επόπτες εκπαίδευσης	750	11250
15	Επόπτες δημοσίων έργων	750	11250
15	Επόπτες δικαιοσύνης	750	11250
15	Λογιστές	2000	30000
50	Υποδιοικητές	750	37500
50	Γραμματείς	300	15000
50	Υποεπόπτες οικονομικών	300	15000
50	Άλλοι γραμματείς κτλ.	300	15000
50	Πρωτοβάθμια δικαστήρια	1000	50000
15	Δευτεροβάθμια δικαστήρια	2000	30000
1	Ανώτατο δικαστήριο	5000	5000
50	Σχολεία δεύτερης βαθμίδας	2500	125000
2000	Δημοτικά σχολεία	200	400000
20	Ανώτερες σχολές	5000	100000
		φρ.	989750
	Εκ μεταφοράς	—	989750
10	Ακαδημία, τυπογραφείο, αστεροσκοπείο, μουσείο, βιβλιοθήκη κτλ.	5000	50000
20000	Στρατιώτες, κατά μέσο όρο ανά άνδρα	40	800000
	Στελέχη του πολεμικού στρατού και χωροφύλακες		500000
	Δρόμοι και άλλα δημόσια έργα		500000

		ανά άτομο	μονάδες
	Πολεμικά πλοία		500000
	Απεσταλμένοι σε ξένες χώρες		25000
	Διάφορα		75000
	Τον μήνα		3439750
	Τα οποία ανέρχονται ετησίως σε		41277000
100	Μέλη του Γενικού Συμβουλίου, από 1000 μονάδες (2 μήνες)		200000
	Πρόεδρος, αντιπρόεδρος και γραμματείς		10000
	Τον χρόνο	—	41487000

Έτσι όλα τα έξοδα δεν υπερβαίνουν πολύ τα 2 εκατομμύρια λίρες και περισσεύει περίπου ένα εκατομμύριο λίρες, που θα δαπανώνται για την κατασκευή σιδηροδρόμων, αμαξιτών δρόμων, λιμανιών και άλλων δημοσίων έργων, καθώς και πλοίων και ατμοπλοίων για τον πόλεμο και το εμπόριο. Καθώς αυτά θα προοδεύουν διαρκώς, θα αυξάνουν χρόνο με τον χρόνο τα έσοδα της Αλβανίας, τόσο ώστε να μπορεί να έρθει μια μέρα που η χώρα θα διοικείται μόνο με τις εισπράξεις από τα τελωνεία και το εμπόριο· και οι φτωχοί χωρικοί θα απαλλαγούν από τους φόρους που πληρώνουν για τον εαυτό τους, τα κοπάδια τους, τη γη και τα σπίτια τους, φόρους που τους τσακίζουν τη μέση και δεν τους αφήνουν να πάρουν ανάσα. Τότε οι Αλβανοί, όπως οι Αμερικανοί σήμερα, θα ζουν σαν στον παράδεισο.

Το νόμισμα της Αλβανίας θα έχει στη μία όψη έναν αετό όρθιο, με μισάνοιχτα φτερά και ένα αστέρι (Hyjnë) πάνω από το

μέτωπό του, δηλαδή το έμβλημα της Αλβανίας, και γύρω το όνομα της Αλβανίας, ενώ κάτω από τα πόδια του αετού το έτος της κοπής. Στην άλλη όψη, στο κέντρο ενός στεφανιού από κλαδιά, θα έχει τον αριθμό και κάτω από αυτόν την ονομασία των μονάδων ή των εκατοστών.

Οι δήμοι

Η πιο ευτυχισμένη χώρα στον κόσμο είναι εκείνη όπου το χέρι της κυβέρνησης γίνεται ελάχιστα αισθητό. Όσο είναι δυνατόν, η κυβέρνηση να μην έχει άμεση σχέση με τους κατοίκους. Γι' αυτό πρέπει οι δήμοι να είναι καλά οργανωμένοι, ώστε οι κάτοικοι να γνωρίζουν μόνο αυτούς, και αυτοί να γνωρίζουν την κυβέρνηση και να συναλλάσσονται μαζί της. Ο δήμος θα εισπράττει τους φόρους και θα τους παραδίδει στην κυβέρνηση· ο δήμος θα εξετάζει τις μικρές διαφορές μεταξύ των ανθρώπων· ο δήμος θα κατασκευάζει τους μικρούς δρόμους μεταξύ των χωριών και τους δρόμους των πόλεων· τα δημοτικά σχολεία, οι αγορές και οι άλλες υποθέσεις των πόλεων και των χωριών, καθώς και τα κοινά δάση, οι κήποι, τα χωράφια και τα αμπέλια, θα τελούν υπό την εποπτεία του δήμου.

Κάθε μικρή πόλη θα αποτελεί έναν δήμο (μπελεντιγιέ), ενώ οι μεγάλες θα χωρίζονται σε δύο ή περισσότερους δήμους. Από τα χωριά και τους συνοικισμούς, όσα είναι κοντά μεταξύ τους και αποτελούν μαζί μια λεκάνη ή μια περιφέρεια θα λογίζονται ως ένας δήμος. Έτσι κάθε υποεπαρχία θα διαιρείται σε ορισμένους δήμους.

Κάθε δήμος θα έχει τη γενική συνέλευσή του, στην οποία θα περιλαμβάνονται όλοι οι άνδρες άνω των 20 ετών που έχουν τουλάχιστον ένα σπίτι και ένα χωράφι ή αμπέλι ή κήπο ή άλλη περιουσία για την οποία πληρώνουν τουλάχιστον 5 μονάδες (φράγκα) τον χρόνο στο κράτος, ή που ξέρουν να γράφουν και να διαβάζουν. Αυτή η γενική συνέλευση θα εκλέγει μία φορά τον χρόνο έναν δήμαρχο [ναχιγιέ μουδίρη ή μπελεντιγιέ ρεϊσή], έναν αντιδήμαρχο ή βοηθό δημάρχου, τρία μέλη του δημοτικού συμβουλίου, έναν πρόεδρο, έναν αντιπρόεδρο και τρία μέλη του ειρηνοδικείου (juges de paix). Τα ονόματά τους θα γνωστοποιούνται εγγράφως στον υποδιοικητή, ο οποίος θα τα στέλνει αμέσως στον διοικητή, και εκείνος θα τα επικυρώνει και θα τα επιστρέφει. Οι οδοφύλακες και οι δασοφύλακες, οι φοροεισπράκτορες (ταχσιλδάρηδες), η δημοτική χωροφυλακή κτλ. θα υπάγονται στις διαταγές του δημάρχου. Οι εισφορές των κατοίκων θα εισπράττονται από τον δήμο μέσω του φοροεισπράκτορα και, όταν χρειάζεται, με τη βοήθεια της χωροφυλακής, και θα αποστέλλονται έτοιμες στην υποεπαρχία. Όλες οι μικρές δίκες, είτε για χρέη και συναλλαγές είτε για αδικήματα, θα εξετάζονται από το δημοτικό ειρηνοδικείο, το οποίο θα μπορεί να εξετάζει και μεγαλύτερες υποθέσεις, εφόσον το θέλουν και οι δύο πλευρές.

Έτσι όλες οι τοπικές υποθέσεις θα διεκπεραιώνονται από τον δήμο και οι κάτοικοι δεν θα γνωρίζουν άλλη διοίκηση εκτός από τον δήμο, που τον έχουν εκλέξει οι ίδιοι. Η κυβέρνηση θα επεμβαίνει μόνο στις μεγάλες και γενικές υποθέσεις, σε εκείνες δηλαδή που ο δήμος, επειδή δεν μπορεί να τις διευθετήσει μόνος του, θα παραπέμπει στην υποεπαρχία.

Ο δήμος θα έχει τις δικές του εισφορές, που θα εισπράττει είτε από τα σπίτια, τα χωράφια, τα αμπέλια, τα δάση κτλ. είτε από τις αγορές, τις πωλήσεις και τις αγορές αγαθών κτλ. Αυτές οι εισφορές είναι έξω από τον προϋπολογισμό, και με αυτές θα συντηρείται ο δήμος και θα πληρώνονται οι φύλακες κτλ.

Σύνοψη

Από όλα όσα είπαμε γίνεται πολύ καλά κατανοητό πώς μπορεί να κυβερνηθεί η Αλβανία και πόσο όμορφη χώρα θα γινόταν με μια τέτοια κυβέρνηση! Πόσο θα προόδευε και θα προέκοβε! Σε λίγο καιρό θα γινόταν μία από τις ωραιότερες χώρες της Ευρώπης και όλης της γης. Με αυτόν τον τρόπο το αλβανικό έθνος θα γινόταν σύντομα ένα από τα πιο φωτισμένα και πολιτισμένα έθνη της γης, και οι Αλβανοί, που τόσους αιώνες ζουν στη σκλαβιά, στη φτώχεια και στη μεγάλη καταπίεση, θα γίνονταν όλοι πλούσιοι και ευτυχισμένοι και θα ζούσαν σαν άνθρωποι!

Τι χρειάζεται για να σωθεί αυτό το δύσμοιρο έθνος και αυτή η φτωχή χώρα από τη μεγάλη συμφορά που την έχει σκεπάσει και από όλους τους κινδύνους που την έχουν περικυκλώσει, και για να ανθίσει όπως είπαμε; Πολύ λίγο: μόνο θέληση! Αρκεί να το θέλουμε· αν το θέλουμε, είναι στο χέρι μας να κάνουμε την Αλβανία όπως είπαμε και να τη σώσουμε από όλους τους κινδύνους και όλες τις δυστυχίες. Αφού είναι στο χέρι μας, στο χέρι εμάς των Αλβανών, να σώσουμε ή να χάσουμε την Αλβανία, ας σκεφτούμε τότε πόσο μεγάλο αμάρτημα είναι να καθόμαστε χωρίς να κάνουμε τίποτε! Αυτό σημαίνει να σκοτώνουμε την πατρίδα μας με το ίδιο μας το χέρι. Όταν μπορούμε να τη σώσουμε και δεν τη σώζουμε, σημαίνει πως τη

σκοτώνουμε με το ίδιο μας το χέρι!

Μα τι να κάνουμε; — Να τι πρέπει να κάνουμε:

Κάθε Αλβανός πρέπει να έχει πάντοτε, νύχτα και μέρα, στον νου και στην καρδιά του τη σωτηρία της Αλβανίας και την πρόοδο του αλβανικού έθνους. Πώς γίνεται αυτό; — Κάθε Αλβανός που το θέλει πρέπει να θέλει την ένωση των Αλβανών· όλοι οι Αλβανοί είναι αδέλφια, έχουν το ίδιο αίμα στις φλέβες τους· δεν υπάρχει Τούρκος και γκιαούρης, είναι όλοι Αλβανοί! Όποιος είναι αληθινός Αλβανός πρέπει να βλέπει σαν αδέλφια και να αγαπά από καρδιάς τους αληθινούς Αλβανούς, ακόμη κι αν δεν ανήκουν στην πίστη του. Ο Αλβανός ήταν Αλβανός πριν γίνει χριστιανός ή μουσουλμάνος.

Γι’ αυτό ο αληθινός και καλός Αλβανός, και όποιος θέλει τη σωτηρία της Αλβανίας, βάζει πάντοτε και σε κάθε περίπτωση την εθνικότητα πριν από την πίστη· αδέλφια του δεν είναι όσοι έχουν την πίστη του, αλλά όσοι έχουν την εθνικότητά του. Οι αληθινοί Αλβανοί είναι ιδιαίτερα αδέλφια μεταξύ τους· η αδελφοσύνη τους πρέπει να είναι τόσο σφιχτή ώστε τίποτε να μην μπορεί να τη χωρίσει ή να τη διαρρήξει και τίποτε να μην μπορεί να μπει ανάμεσά τους. Όπως οι Ελευθεροτέκτονες και οι Μπεκτασήδες είναι αδέλφια μεταξύ τους, έτσι πρέπει να είναι και οι αληθινοί Αλβανοί.

Αλβανός είναι κάθε άνθρωπος που γεννήθηκε από Αλβανούς και μιλά αλβανικά· αληθινός Αλβανός όμως είναι εκείνος που έχει αλβανικό νου και αλβανική καρδιά. Αυτοί οι αληθινοί Αλβανοί είναι πράγματι και ακέραια Αλβανοί. Αγαπούν τη γλώσσα και το έθνος τους και αγωνίζονται για την πρόοδο της πατρίδας. Όταν όλοι οι Αλβανοί ή οι περισσότεροι γίνουν έτσι

αληθινοί Αλβανοί, τότε η Αλβανία θα έχει συγκροτηθεί και θα έχει σωθεί από κάθε κίνδυνο. Γι' αυτό κάθε Αλβανός πρέπει πρώτα να είναι ή να γίνει ο ίδιος αληθινός Αλβανός, και έπειτα να προσπαθήσει να κάνει και άλλους συντρόφους, ώστε σιγά σιγά και ο ένας μετά τον άλλο να γίνουν όλοι αληθινοί Αλβανοί.

Σήμερα πολλοί Αλβανοί, ενενήντα τοις εκατό θα μπορούσαμε να πούμε, δεν είναι Αλβανοί ούτε στον νου ούτε στην καρδιά· δεν αγαπούν ούτε τιμούν το έθνος και τη γλώσσα τους· δεν θέλουν να διαβάζουν και να γράφουν στη γλώσσα τους, και πολλοί ντρέπονται ακόμη και να μιλούν αλβανικά! Αν όμως αυτοί ντρέπονται να πουν πως η Αλβανία είναι η μητέρα μας, η Αλβανία έχει ακόμη μεγαλύτερη ντροπή και ατίμωση που φαίνεται πως έχει τέτοιους γιους! Το αλβανικό έθνος δεν είναι έθνος για το οποίο πρέπει να ντρέπεται κανείς· το να ανήκει κάποιος σε ένα τόσο γενναίο και ευφυές έθνος δεν είναι ντροπή, αλλά μεγάλη τιμή. Αν το έθνος μας έμεινε πίσω, δεν φταίει εκείνο, αλλά εμείς· αν η αλβανική γλώσσα έμεινε άγραφη, δεν συνέβη επειδή είναι κακή ή ελλιπής γλώσσα, αλλά μόνο επειδή εμείς δεν φροντίσαμε να τη γράψουμε. Δεν μας φταίει το έθνος, δεν μας φταίει η γλώσσα· δικό μας είναι το φταίξιμο. Είμαστε το αρχαιότερο έθνος της Ευρώπης, και το ευγενέστερο και γενναιότερο· μιλούμε την αρχαιότερη και καλύτερη γλώσσα της άριας φυλής.

Εκείνοι οι Αλβανοί που δεν ξέρουν να εκτιμούν το έθνος και τη γλώσσα τους, που δεν τα αγαπούν και δεν ντρέπονται να θέλουν να αποκαλούνται Τούρκοι, Έλληνες, Σλάβοι ή κάτι άλλο, είναι παράφρονες και αμαθείς προδότες. Η ύπαρξή τους είναι μεγάλη ντροπή για την Αλβανία και το αλβανικό έθνος. Τι

μεγάλη ντροπή, ένας Αλβανός, στις φλέβες του οποίου κυλά το αίμα του Σκεντέρμπεη και των συντρόφων του, να υποβιβάζει το έθνος του και τη γλώσσα της μητέρας του και να τιμά μια ξένη γλώσσα, που προσπαθεί να εγκαθιδρύσει και να διαδώσει στη θέση της! Προσπαθεί τα παιδιά, τα εγγόνια και τα δισέγγονά του να μη γνωρίζουν αλβανικά και να μην αποκαλούνται Αλβανοί! Μεγάλη ντροπή για την Αλβανία που γέννησε τέτοιους γιους! Μεγάλη ντροπή η ύπαρξη και η ζωή τέτοιων ανθρώπων πάνω στη γη! Ποιος μπορεί να είναι χειρότερος και πιο αποκρουστικός από εκείνον που δεν αγαπά και δεν τιμά τη μητέρα του, αλλά την πετά σε μια γωνιά και ντρέπεται να πει πως είναι γιος της;

Η ντροπή τέτοιων ανθρώπων είναι ντροπή για την πατρίδα μας! Εκτός από τη γη μας, κανένας τόπος στον κόσμο δεν δίνει τέτοιους πικρούς καρπούς! Τόσοι πλούσιοι Αλβανοί ξόδεψαν όλη τους την περιουσία για την πρόοδο μιας εθνότητας εχθρικής προς τη δική τους· για να κάνουν τα παιδιά τους και τα παιδιά των αδελφών τους να ξεχάσουν τα αλβανικά και να μην αποκαλούνται Αλβανοί! Αυτοί δεν είναι απλώς εχθροί· δεν υπάρχει λέξη για να ονομάσουμε αυτούς τους κακούς και βρόμικους προδότες! Δεν υπάρχουν Αλβανοί, λένε· οι Αλβανοί δεν είναι ξεχωριστό έθνος, είναι Έλληνες λένε μερικοί, Τούρκοι λένε άλλοι, Σλάβοι λένε κάποιοι άλλοι. Ω! Τι βαριά κουβέντα για το στόμα ενός Αλβανού! Ω, πώς χωρά στο στόμα αυτών των ατιμασμένων τέτοια κουβέντα!

Τέτοιοι άνθρωποι δεν πρέπει να βρίσκονται στην Αλβανία ούτε πάνω στη γη· αυτοί οι προδότες βαραίνουν υπερβολικά τη γη, δεν μπορεί να τους κρατήσει· να ξεκουμπιστούν! Κάθε αληθινός Αλβανός πρέπει να φροντίσει να μη μείνει ούτε ένας

τέτοιος Αλβανός, γιατί φέρνουν μεγάλη ζημιά και ντροπή σε ολόκληρη την Αλβανία και στον αλβανισμό. Κάθε Αλβανός πρέπει πρώτα να γίνει ο ίδιος αληθινός Αλβανός και έπειτα να κάνει και τους άλλους, όσο περισσότερους μπορεί. Να φροντίζει να προκόβει και να διαδίδεται η αλβανική γλώσσα, δηλαδή η γραφή και η ανάγνωση της γλώσσας μας, και να αυξάνονται η εκπαίδευση και η γνώση στη γλώσσα μας. Με μια λέξη, να αγωνίζεται για να είναι και το έθνος μας ένα από τα πολιτισμένα και φωτισμένα έθνη. Αν αγωνιστούμε όλοι γι' αυτό, το έθνος μας, ευφυές και γενναίο από τη φύση του, θα γίνει σε λίγο καιρό ένα από τα πιο φωτισμένα και πολιτισμένα έθνη της Ευρώπης.

Ένα αρχαίο έθνος, το αρχαιότερο από τα έθνη της Ευρώπης, οι πανάρχαιοι Πελασγοί που διατηρήθηκαν και έμειναν από τόσες χιλιάδες χρόνια ως σήμερα όπως ήταν· ένα έθνος τόσο αρχαίο και παρ' όλα αυτά τόσο νέο, που τώρα αρχίζει για πρώτη φορά να ανθίζει· ένα έθνος γενναίο και ικανό, με κεφάλι και μέτωπο που δεν έχει κανένα άλλο, με γλώσσα πλούσια και πλήρη, όμορφη και εύκολη, που τη μαθαίνει από το στήθος της μητέρας του — ποιος μπορεί να σταθεί απέναντι σε ένα τέτοιο έθνος και ποιος μπορεί να το ξεπεράσει;

Εμπρός, λοιπόν, Αλβανοί! Αν θελήσουμε και αγωνιστούμε, θα γίνουμε ένα από τα καλύτερα και πιο φωτισμένα έθνη της Ευρώπης, ώστε να μας ζηλεύει όλος ο κόσμος. Εμπρός! Ας μη μας σκεπάσει ο ύπνος της νωθρότητας και της αμάθειας, γιατί αν μείνουμε έτσι, είμαστε χαμένοι. Ω! Τι μεγάλη ζημιά και τι βαριά ντροπή να χαθεί σήμερα, σε αυτή την εποχή που ακόμη και τα πιο αδύναμα έθνη ξυπνούν και ανθίζουν, ένα έθνος όπως οι Αλβανοί, που διατηρήθηκε επί τόσες χιλιάδες χρόνια μέσα

σε τόσο άγριους καιρούς! Ένα έθνος τόσο συνετό και με τόσο όμορφη γλώσσα να χαθεί από την αμάθεια και από την έλλειψη γραπτής γλώσσας! Ένα έθνος τόσο γενναίο, που καθόλου δεν λυπάται το αίμα του, να χαθεί κομματιασμένο από αδύναμα και δειλά έθνη! Νου έχουμε, ανδρεία έχουμε, όμορφη και εύκολη γλώσσα έχουμε, κι όμως να μην ξέρουμε ή να μη θέλουμε να τα χρησιμοποιήσουμε όλα αυτά για το καλό μας, αλλά να μένουμε με δεμένα χέρια ή, ακόμη χειρότερα, να εργαζόμαστε για τον χαμό μας, να ξεριζώνουμε τα θεμέλια του έθνους μας με τη δική μας αμάθεια και τύφλωση!

Είμαστε Αλβανοί; Η πίστη μας, η θρησκεία μας, η εργασία μας, η φροντίδα μας, η επιθυμία μας και η σκέψη μας ας είναι για την Αλβανία και τον αλβανισμό. Ας προαγάγουμε τη γλώσσα, ας την πλουτίσουμε και ας την ομορφύνουμε με τα γράμματα και τη γνώση· ας ανοίξουμε σχολεία, ας μάθουμε, ας μη μείνει κανένας Αλβανός αμαθής και ανίκανος να διαβάζει και να γράφει· ας απομακρύνουμε τα ξένα σχολεία από την Αλβανία και ας γεμίσουμε την πατρίδα μας με αλβανικά σχολεία· τα παιδιά μας να μάθουν σύντομα να διαβάζουν και να γράφουν τη γλώσσα τους και τις γνώσεις που τους χρειάζονται. Εφόσον τη γλώσσα την ξέρουν από μόνα τους και μπορούν να τη μάθουν σε λίγο χρόνο, θα έχουν την ευκαιρία να αποκτήσουν πολλές γνώσεις· ούτε ο βοσκός ούτε ο γεωργός ούτε ο χτίστης θα μένουν χωρίς μόρφωση.

Αυτά ανήκουν στα δικαιώματά μας· όποιος δεν μας αφήνει να εργαστούμε σε αυτόν τον δρόμο του δικαίου και του καλού, μας έχει αρπάξει το δικαίωμα από τα χέρια. Είναι δικαίωμά μας να αγωνιστούμε με λόγια, με πράξεις, με το στόμα, με το χέρι, με την πένα, με τα όπλα, για να αποσπάσουμε το δικαίωμά μας

από τα νύχια εκείνων που μας το άρπαξαν. Δεν θέλουμε να αρπάξουμε ό,τι ανήκει σε άλλον, αλλά δεν θέλουμε και να αφήσουμε να μας αρπάζουν με τη βία τα δικά μας αγαθά και το ολοφάνερο δίκιο μας. Ας αγωνιστούμε για το δίκιο μας, για τη γλώσσα μας, για την εθνικότητά μας, για το καλό του έθνους μας· όποιος στέκεται μπροστά μας και μας εμποδίζει σε αυτόν τον ιερό δρόμο, ας τον σπρώξουμε, ας τον ρίξουμε, ας τον πατήσουμε και ας προχωρήσουμε! Ας υψώσουμε τη φωνή, ας φωνάξουμε, για να μας ακούσει ο πολιτισμένος κόσμος και να μας βοηθήσει κι αυτός στο ευλογημένο δίκιο που θέλουμε να υπερασπιστούμε. Ας μη φοβόμαστε τίποτε, ας αγωνιστούμε και ας μη σταματήσουμε ώσπου να κερδίσουμε αυτό που ζητάμε· έχουμε το δίκιο με το μέρος μας, ο Θεός βοηθά πάντοτε τους δίκαιους, ο Θεός είναι το ίδιο το δίκαιο!

Ω αδέλφια Αλβανοί! Ας μην πάθουμε ό,τι εκείνοι οι άγριοι της Αυστραλίας και της Αφρικής, στους οποίους πηγαίνουν οι Ευρωπαίοι, τους ξεγελούν με λίγες χάντρες και γυάλινα στολίδια ή καθρέφτες από τενεκέ και τους παίρνουν τις χώρες από τα χέρια. Ας μην ξεγελαστούμε κι εμείς έτσι με μερικά κομμάτια τενεκέ και γυαλιού που δεν αξίζουν τίποτε και αφήσουμε τα δικαιώματα του έθνους και της πατρίδας μας στα χέρια ξένων και εχθρών μας. Ας σπάσουμε τον ζυγό που βαραίνει τον σβέρκο μας τόσους αιώνες, ας κόψουμε τα σίδερα που σφίγγουν τα πόδια μας, ας πετάξουμε από πάνω μας τη βαριά σκιά που μας πατά, μας συνθλίβει και δεν μας αφήνει να πάρουμε ανάσα! Ας μη μείνουμε μουδιασμένοι και παγωμένοι· ας κινήσουμε χέρια και πόδια, ας σαλευτούμε και ας αναταραχτούμε, ας περπατήσουμε ελεύθεροι στον δρόμο του Θεού, στον δρόμο του δικαίου:

Ο ΘΕΟΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ, ΤΟ ΕΘΝΟΣ, Η ΓΛΩΣΣΑ!
Η ΑΛΒΑΝΙΑ, Ο ΑΛΒΑΝΙΣΜΟΣ!

Να ο σκοπός μας! Να το ιερό έργο μας! Να η πίστη μας! Όλοι όσοι έχουν αυτόν τον σκοπό είναι αδέλφια μας! Ανάμεσα στους αληθινούς Αλβανούς δεν υπάρχει κανένας χωρισμός, κανένα ρήγμα, καμία διαφορά! Είναι όλοι αδέλφια, όλοι ένα σώμα, ένας νους, ένας σκοπός, μία πίστη!

ΤΕΛΟΣ

Εκδοτικές σημειώσεις

Το βιβλίο του 1899 πραγματεύεται το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον της Αλβανίας στο πλαίσιο της αλβανικής εθνικής αφύπνισης. Η ιστορική ορολογία και οι θέσεις του συγγραφέα διατηρούνται ως μέρος της πηγής· δεν παρουσιάζονται ως σύγχρονα επιστημονικά συμπεράσματα ή ως θέσεις του εκδότη.

Η μετάφραση βασίζεται στην πλήρη αλβανική μεταγραφή του Fletoret και όχι στην ψηφιακή έκδοση ALBANIANA του 2015, η οποία έχει 112 σελίδες και παρουσιάζει παράλειψη κοντά στη σελίδα 79. Εκείνη η έκδοση δεν είναι πανομοιότυπο της έκδοσης του 1899. Η σελιδαρίθμηση της παρούσας έκδοσης διαφέρει.

Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να αποδώσει εσφαλμένα λέξεις, ονόματα, ιστορικούς όρους ή αριθμούς. Δεν έχει γίνει έλεγχος από ειδικούς. Για παράθεση, έρευνα ή ερμηνεία, αντιπαραβάλετε τη μετάφραση με την αλβανική πηγή: https://fletoret.com/sami-frasheri/shqiperia/.

Οι εννέα εικόνες, μαζί με τη φωτογραφία του εξωφύλλου, προστέθηκαν για την παρούσα έκδοση και δεν ανήκουν στην αρχική εικονογράφηση του 1899. Χρησιμοποιούνται με τις επιμέρους άδειες ή σημάνσεις δημόσιου τομέα που αναγράφονται στις αναφορές προέλευσης. Οι πλήρεις πληροφορίες πηγών και δικαιωμάτων διατηρούνται στα αγγλικά.

Στην ενότητα 3.07 ο όρος «qepe» διατηρείται όπως εμφανίζεται στην αλβανική πηγή, επειδή η ακριβής σημασία του στο συγκεκριμένο χωρίο δεν έχει εξακριβωθεί.

Πηγές και δικαιώματα εικόνων

P01 · Sami Frashëri in his office Unknown photographer; via TDV İslâm Ansiklopedisi / Wikimedia Commons. Public domain as marked by Commons (PD-old; original photograph dated 1896). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sami_Frash%C3%ABri_%281896%29.jpg https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/ The photographer is unidentified. The date and identification follow the source record; this is a historical photograph, not a later painted portrait.

P02 · Dodona inscriptions in Carapanos's excavation publication Constantin Carapanos; drawings by Alexis Housselin; University Library Heidelberg scan. Public-domain mechanical scan (PD-old-expired / PD-scan). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carapanos%2C_Dodone_et_ses_ruines_%281878%29%2C_pl._35.png https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/ These are nineteenth-century drawings of ancient inscriptions, not surviving writing in an identified Pelasgian language. Do not assign one date to every object on this plate.

P03 · Bronze helmet of Illyrian type The Metropolitan Museum of Art, Gift of Martin E. Segal, 2006, accession 2006.221. CC0 1.0 Universal; museum Open Access image. https://www.metmuseum.org/art/collection/search/257808 https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/ Do not turn the archaeological label "Illyrian type" into evidence that a named Illyrian or Albanian wore this particular helmet.

P04 · Attaleiates names Arbanitai in the Basilakes episode Michael Attaleiates; edition by Immanuel Bekker (Bonn: Weber, 1853); University of California / Google / Internet Archive digitization. Public-domain nineteenth-century edition of medieval text and mechanical scan. https://archive.org/details/michaelisattali00bekkgoog/page/n314/mode/1up https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/ The passage attests a medieval group name in a specific military context. It does not prove an unbroken ancient ethnic genealogy. The event date, author's composition period and printed edition date are different.

P05 · Barleti's early biography: title page Marin Barleti; printer Bernardino dei Vitali; University of Illinois Urbana-Champaign / Internet Archive scan. Public-domain early-sixteenth-century print and mechanical scan. https://archive.org/details/historiadeuitaet00barl/page/n2/mode/1up https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/ "Epirotarum" documents early-sixteenth-century terminology; it does not establish an unbroken ancient ethnic genealogy.

P06 · Skanderbeg portrait in Barleti's early printed biography Anonymous woodcut illustrator in Marin Barleti's book; University of Illinois / Internet Archive Book Images. Public-domain early-sixteenth-century illustration and mechanical scan. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Historia_de_uita_et_gestis_Scanderbegi_Epirotarum_principis_%281508%29_%2814559502798%29.jpg https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/ Do not label "Skanderbeg, 1460" or imply a verified lifetime likeness.

P07 · A surviving page of Buzuku's Meshari Gjon Buzuku, 1555; scan by Dori from Historia e Popullit Shqiptar, vol. I (2000), p. 696. Public-domain mechanical scan of 1555 printed page (PD-old-100-expired / PD-scan). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Buzuku_meshari.jpg https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/ The page's contents are not quoted here; its exact folio has not been independently established. Do not label it the book's original cover. Small image: use at modest display size with a zoom option.

P08 · Matranga's Arbëresh catechism, 1592 Lekë (Luca) Matranga; Rome: Guglielmo Facciotto, 1592; National Library of Albania digitization via Commons. Public-domain 1592 print and mechanical scan; preserve library watermark. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Embsuame_e_Chr%C3%A6ster%C3%A6_%281592%29.djvu https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/ An early-modern diaspora book, not a medieval manuscript. The image is a watermarked library facsimile; no watermark has been removed.

P09 · Historical group photograph associated with the League of Prizren Attributed to Pietro (Pjetër) Marubi (1834-1903); identification via the Commons source record. Public domain as marked by Commons (PD-Albania; photographer died 1903). https://commons.wikimedia.org/wiki/File:The_delegation_of_Sanjak_of_Shkodra_in_the_League_of_Prizren.jpg https://creativecommons.org/publicdomain/mark/1.0/ Use the qualified wording. Do not identify every sitter or assert that this shows the League's founding meeting in Prizren. The caption reflects the cited record, not an archive catalogue number verified here.

Ευρετήριο αντιστοίχισης με την πηγή

Τα σταθερά αναγνωριστικά αντιστοιχούν στα 221 τμήματα της πηγής. Κάθε σύνδεσμος οδηγεί στη σελίδα όπου αρχίζει το αντίστοιχο τμήμα της μετάφρασης.

1.01.001 5 1.01.002 6 1.01.003 7 1.01.004 7

1.01.005 8 1.01.006 9 1.02.001 9 1.02.002 10

1.02.003 10 1.03.001 11 1.03.002 11 1.03.003 12

1.03.004 12 1.03.005 13 1.03.006 13 1.04.001 14

1.04.002 15 1.04.003 15 1.05.001 16 1.05.002 16

1.05.003 17 1.05.004 17 1.05.005 18 1.06.001 18

1.06.002 19 1.06.003 19 1.06.004 20 1.06.005 20

1.06.006 20 1.06.007 21 1.06.008 21 1.07.001 22

1.07.002 23 1.07.003 23 1.07.004 23 1.07.005 24

1.07.006 24 1.07.007 25 1.07.008 25 1.08.001 26

1.08.002 26 1.08.003 27 1.08.004 27 1.08.005 28

1.08.006 29 1.08.007 29 1.08.008 30 1.08.009 30

1.08.010 30 2.01.001 31 2.01.002 31 2.01.003 31

2.01.004 32 2.02.001 32 2.02.002 33 2.02.003 34

2.03.001 34 2.03.002 35 2.03.003 35 2.03.004 36

2.03.005 36 2.03.006 37 2.03.007 37 2.03.008 38

2.04.001 38 2.04.002 39 2.04.003 40 2.04.004 40

2.05.001 41 2.05.002 41 2.05.003 41 2.05.004 42

2.05.005 42 2.05.006 43 2.05.007 43 2.06.001 44

2.06.002 44 2.06.003 45 2.06.004 46 2.07.001 46

2.07.002 47 2.07.003 48 2.07.004 49 2.07.005 49

2.07.006 49 2.07.007 50 2.07.008 51 2.07.009 51

2.08.001 51 2.08.002 53 2.08.003 53 2.08.004 54

2.08.005 54 2.08.006 55 2.09.001 55 2.09.002 56

2.09.003 56 2.09.004 56 2.09.005 57 2.09.006 58

2.09.007 59 2.09.008 59 2.10.001 59 2.10.002 60

2.10.003 60 2.10.004 61 2.10.005 61 2.10.006 61

3.01.001 62 3.01.002 62 3.01.003 63 3.01.004 63

3.01.005 64 3.01.006 65 3.01.007 65 3.02.001 65
3.02.002 66 3.02.003 66 3.02.004 66 3.02.005 67
3.02.006 67 3.02.007 69 3.03.001 69 3.03.002 69
3.03.003 70 3.03.004 70 3.04.001 71 3.04.002 72
3.04.003 72 3.04.004 73 3.04.005 73 3.04.006 73
3.05.001 74 3.05.002 74 3.05.003 75 3.05.004 75
3.05.005 75 3.06.001 75 3.06.002 75 3.06.003 76
3.06.004 76 3.06.005 76 3.06.006 77 3.06.007 77
3.06.008 78 3.06.009 78 3.07.001 79 3.07.002 79
3.07.003 80 3.08.001 80 3.08.002 81 3.09.001 81
3.09.002 82 3.09.003 83 3.09.004 83 3.09.005 83
3.09.006 83 3.09.007 84 3.10.001 84 3.10.002 85
3.10.003 85 3.11.001 85 3.11.002 86 3.11.003 86
3.12.001 86 3.12.002 87 3.12.003 87 3.12.004 87
3.12.005 88 3.13.001 88 3.13.002 89 3.13.003 89
3.13.004 89 3.13.005 90 3.13.006 90 3.14.001 91
3.14.002 91 3.14.003 92 3.14.004 92 3.14.005 92
3.14.006 93 3.14.007 93 3.14.008 93 3.15.001 94
3.15.002 95 3.15.003 95 3.15.004 95 3.15.005 95
3.16.001 96 3.16.002 96 3.16.003 96 3.16.004 96
3.16.005 97 3.16.006 98 3.16.007 98 3.16.008 98
3.16.009 100 3.16.010 100 3.17.001 101 3.17.002 101
3.17.003 102 3.17.004 102 3.17.005 103 3.18.001 103
3.18.002 103 3.18.003 104 3.18.004 104 3.18.005 104
3.18.006 104 3.18.007 105 3.18.008 105 3.18.009 106
3.18.010 106 3.18.011 107 3.18.012 107 3.18.013 108
3.18.014 108 3.18.015 109 3.18.016 110 3.18.017 110
3.18.018 110